

14-C-174

ROZPRAVY

ČESKÉ AKADEMIE CÍSAŘE FRANTIŠKA JOSEFA
PRO VĚDY, SLOVESNOST A UMĚNÍ.

TŘÍDA I.

ČÍSLO 54.

ib. 23

EXEKUČNÍ LISTINY DLE PRÁVA PAPYRŮ.

POCTOU K SEDMDESÁTÝM NAROZENINÁM
DVOR. RADY PROF. DRA EMILA OTTA

SEPSAL

Prof. Dr. JOSEF VANČURA.

Inv. čís. 241
Sign: 157

V PRAZE.

NÁKLADEM ČESKÉ AKADEMIE CÍSAŘE FRANTIŠKA JOSEFA
PRO VĚDY, SLOVESNOST A UMĚNÍ.

1915.

B

K právním institucím starého věku, na něž mnohý světlý paprsek vrhly Aegyptské objevy papyrové, náleží též listiny exekuční.¹⁾ Jsou to listiny sepsané o smlouvách, v nichž dlužník výslovně prohlašuje, že nesplní-li v ustanovený čas svého závazku, bude moci věřitel již na základě této listiny samé vésti ihned exekuci stejně, jakoby měl po ruce vykonatelný rozsudek soudní.

Listiny exekuční nejsou specificky vlastním útvarem práva papyrového; již před nálezy Aegyptskými byly známy z porůzných zpráv, jimiž existence jich pro oblast hellénské starověku byla nade vše pochybu prokázána.²⁾ Papyrům však teprve vděčíme, že dostalo se nám nejenom

¹⁾ O nich srv. Goldschmidt v Zeitschrift der Savigny St. R. A. X. z r. 1889, str. 352—396 a tamtéž uvedenou starší literaturu; dále Mitteis Reichsrecht und Volksrecht z r. 1891, str. 401—444, Brassloff Zeitsch. d. Savigny St. XXI. z r. 1900, str. 362—384, Wenger Rechtshistorische Papyrusforschungen z r. 1902, str. 125 a násl., 151 a týž v Archiv für Papyrusforschung II. z r. 1903, str. 52 a n., Kübler v Zeitsch. d. Savigny St. XXV. z r. 1904, str. 276 a n., Waszynski Die Bodenpacht I. z r. 1905, str. 127—148, Koschaker v Zeitsch. d. Savigny St. XXIX. z r. 1908, str. 22—44, Partsch Griechisches Bürgschaftsrecht I. z r. 1909, str. 220—228, str. 277, Eger Archiv für Papyrusforschung V., 1. u. 2. H. z r. 1909, str. 137 a n., týž Zum aegyptischen Grundbuchwesen 1909, str. 48 a násl., Lewald Zur Personalexekution im Rechte der Papyri z r. 1910, str. 27—74, Berger Die Strafklauseln in den Papyrusurkunden z r. 1911 passim, Schwarz Hypothek und Hypallagma z r. 1911, str. 67 a n., Raape Der Verfall des griechischen Pfandes z r. 1912, str. 5 a násl., 20 a násl., 60 a n., Mitteis Grundzüge und Chrestom. der Papyruskunde, Jurist. Theil z r. 1912, II. 1., str. 119—129, II. 2., str. 247—257, Partsch Archiv für Papyrusforschung V., 4 H. z r. 1913, str. 483 a n., Semeka Ptolom. Prozeßrecht I. z r. 1913, str. 203, Steinwender Studien zum röm. Versäumnißverfahren z r. 1914, str. 17, 23, 88 a násl.

²⁾ Byly to zejména: 1. Syngrafa o foenus nauticum asi z r. 341 př. Kr., o níž se zmiňuje Demosthenes v řeči c. Lacr. (XXXV. 10—13), a jež obsahovala ve prospěch věřitelů výhradu tohoto znění: „ἔστω ἡ πράξις τοῖς δανείσασι καὶ ἐκ τῶν τούτων ἀπάντων, καὶ ἐγγύων καὶ ναυτικῶν, πανταχοῦ ἂν ᾖσι, καθάπερ δίκην ὀφληκῶν“. O pravosti této památky byly však vysloveny jisté pochyby, o čemž srv. Goldschmidt l. c., str. 360, Partsch Gr. B. I., str. 224, Raape l. c., str. 20 pozn. 1.

2. Syngrafa ze zač. 3. nebo konce 2. stol. př. Kr. o zápůjčce, kterou poskytl soukromnice Nikaréta Boeotské obci Orchomenu; v ní praví se: „[ἡ] δὲ πράξις ἔστω ἐκ τε αὐτῶν τῶν δανεισασμένων καὶ ἐξ ἐνός καὶ ἐκ πλείων καὶ ἐκ πάντων καὶ ἐκ τῶν ὑπαρχόντων αὐτοῖς, πραττούσης, ὅν ἂν τρόπον βοῦληται“. Srv. Goldschmidt l. c., str. 363.

3. T. žv. amorginské listiny ze stol. 2. př. Kr., k nimž náleží hlavně listina o zápůjčce, kterou poskytl jakýsi Praxikles z Naxu obci Arkesiné na ostrově Amorgu.

přečetných originálů listin exekučních, ale že byly dochovány v původní podobě kromě toho též listinné památky z různých období samého exekučního řízení, skutečně vedeného, jemuž smlouvy toho druhu byly právním základem.

Papyrové listiny exekuční sáhalí až k prvním počátkům periody Ptolomejské. Listinou takovou jest i sám nejstarší dosud vůbec známý papyrus, t. zv. Elephantinský z r. 311 př. Kr.,³⁾ pocházející z doby, kdy první Ptolomeovec byl ještě jenom satrapou Aegyptským. Od té doby jsou listiny opatřené výhradami exekučními takřka typickým zjevem smluv určitého obsahu, jak za doby řecké tak i za doby římské, ano i byzantské.⁴⁾

V ní vyskytují se výhrady: „πρακτοὶ ἔστωμ Πραξικληῖ οἱ μὴ ἀποδόντες... πράξει πάση καθ' ἅπερ ἐγ δίκης“; „ἔξέστω πράξασθαι Πραξικληῖ ταῦτα τὰ χρήματ[α] πράξει πάση... τρόπῳ ᾧ ἂν ἐπίσθηται, καθ' ἅπερ δίκην ὠφληκόντων ἐν τῷ ἐκκλήτῳ κατὰ τὸ σύμβολον τὸ Ναξ[ίω]ν καὶ Ἀρκεσινέω τέλος ἐχοῦσιν“; t. j. exekuce jakoby z rozsudku vyneseného soudem zřízeným dle smlouvy (σύμβολον) mezi obcemi Naxem a Arkesinem pro spory jich příslušníků. Srv. Mitteis Reichsrecht, str. 407, Goldschmidt I. c., str. 369.

Podobnou výhradu má listina o zápůjčce, kterou poskytl ve stejné době téže obci jakýsi Alexander: „καὶ πρακτὸς ἔστω τοῦτο τὸ ἀργύριον ὡς ὠφληκὸς δίκην ἂν Ἀλεξάνδρῳ ἐξούσης τῆ ἐκκλήτῳ καὶ ὄν ὑπερήμερος“. O jiných amor-ginských listinách s porušeným textem srv. Goldschmidt I. c., str. 370 a násl.

4. Stejně výhrady obsahovaly formuláře pro zápůjčky, jež se měly poskytovat z nadace zřízené králem Attalou II. v letech 159—138 př. Kr. ve prospěch obce Delfské (odtud název listiny Delfské): „πρακτιμοὶ ἔστωσαν... τοῦ ἑλλείποντος ἀργυρίου αὐτός τε ὁ δανεισάμενος καὶ οἱ γενόμενοι ἔγγυοι τρόπῳ ᾧ θέλοισιν πράσσειν“. Srv. k tomu Dittenberger Sylloge I. č. 306, Raape I. c., str. 5, Partsch I. c., str. 225 pozn. 5.

5. Sem čítati dlužno také syngrafu o zápůjčce, kterou poskytl římský peněžník Scaptius obci Salaminské na ostrově Cypru, a o níž obsírněji jedná Cicero ve svých dopisech z r. 50 př. Kr. ad Atticum V., 21, 2, VI., 1, 2, 3. Srv. Mitteis Reichs., str. 412.

6. Pochybné jest, zdali do skupiny listin exekučních zařaditi lze také attické pachtovní smlouvy, které obsahovaly ve prospěch propachtovatelův výhrady tohoto znění (srv. smlouvu fratricie Dyalejské z r. 300 př. Kr. v C. I. Att. II. 600): „Ἐὰν δὲ μὴ ἀποδιδῶι τὴν μίσθωσιν ἐ[ν] τοῖς χρόνοις τοῖς γεγραμένοις, ... ἔξεῖναι τοῖς φρατρίαχοῖς καὶ Δυα[λευ]σιν ἐνεχυράζειν (vésti exekuci) πρὸ δίκης“. Spor jest o význam rčení „πρὸ δίκης“, zda značí tolik co „καθ' ἅπερ ἐγ δίκης“, tedy exekuci na základě vydaného rozsudku, jak soudí Mitteis, Reichs., str. 405 a n., nebo vyjadřuje-li se předložkou „πρὸ“ jenom časový moment, t. j. že propachtovatel může věci pachtýřovy ještě před (= πρὸ) rozsudkem (přesněji processem) zabavit. V tomto případě jednalo by se jenom o jakési prozatímní zajištění věřitelovo, jak soudí, — a zdá se že právem —, Partsch v Gr. Bürgsch. I., str. 221 pozn. 2. K historii vzniku exekučních listin srv. zejména Mitteis, Grundzüge, str. 121 a Reichsrecht, str. 414 a násl.

³⁾ Uveřejněn byl Rubensohnem r. 1907 jako č. 1 t. zv. Elephantine-Papyri. Zvláštností jeho jest, že datován jest nejen dle let kralování Alexandra II., ale i dle let satrapátu Ptolomaeova. Srv. Wilcken Archiv f. Papyrusforsch. V., str. 207, Partsch I. c., str. 224, Mitteis, Chrestom., str. 317.

⁴⁾ O tomto nyní v papyrologii obvyklém chronologickém rozdělení srv. Wilcken, Grundzüge und Chrestom. der Pap. I. 1, str. 2. Perioda Ptolomejská (řecká) sáhá

Poslední dosud známý papyrus exekuční pochází ze stol. 6. po Kr.⁵⁾ Objímají tedy exekuční papyry, pokud se nám dochovaly, období ne méně než devíti století.⁶⁾

Nejstarší text exekuční výhrady v Aegyptě podává citovaný papyrus Elephantinský takto:

¹²⁾ „Ἡ δὲ πράξις ἔστω καθ' ἅπερ ἐγ δίκης κατὰ νόμον τέλος ἐχοῦσης... Δημητρίαι καὶ τοῖς μετὰ¹³ Δημητρίας πράσσοσιν ἐκ τε αὐτοῦ τοῦ Ἡρακλείδου καὶ τῶν τοῦ Ἡρακλείδου πάντων καὶ ἐγγαίων καὶ ναυτικῶν“. Démétria a její zástupci mohou vésti exekuci stejně jako na základě rozsudku dle zákona vykonatelného a to i na Herakleida (osobu dlužníkovu) i na veškeren jeho majetek na souši i na moři.

Také v pozdějších papyrech jest znění exekuční doložky v podstatě stejné, byvši jenom v podružných jednotlivostech pozměněno. Tak vypuštěna byla v ní — patrně jako přebytečná — slova „κατὰ νόμον τέλος ἐχοῦσης“, a rovněž slova „ἐγγαίων καὶ ναυτικῶν“. Pravidelný text její jest pak tento:

„τῆς πράξεως οὔσης σοὶ τε καὶ τοῖς παρὰ σοῦ ἐξ ἐμοῦ καὶ ἐκ τῶν ὑπαρχόντων ἐμοὶ πάντων καθ' ἅπερ ἐγ δίκης.“⁸⁾ Máš právo vésti exekuci ty i tvoji dědicové⁹⁾ na mou osobu i na vše, co mi náleží, stejně jako na základě rozsudku.

od doby Alexandrový až do Oktaviana r. 30 př. Kr., načež následuje doba římská do r. 284 po Kr., po té Diokletianem začíná éra byzantská, kterou zakončuje r. 639 po Kr., kdy dostal se Aegypt pod moc arabskou.

⁵⁾ Srv. pap. C. P. R. 30 ze 6. stol. po Kr. obsahující smlouvu svatební. Viz i Mitteis Chrestom., str. 327. Zevrubněji o něm níže v pozn. 10. Pochybné jest, možno-li k listinám exekučním počítati snad ještě pap. Oxy č. 138 z r. 610/11 po Kr., o němž srv. více na str. 8.

⁶⁾ Z doby ještě pozdější, arabské, není dosud žádný exekuční papyrus znám. Také nebyly zjištěny exekuční listiny v papyrech demotických. I ty, které z nich jednají o smlouvách, v nichž se v řeckých papyrech exekuční výhrady pravidelně vyskytují, a jež datují z téže doby jako tyto, mají obsah zcela rozdílný. Dlužník zřizuje v nich sice zástavu k celému svému jmění, zavazuje se po případě platiti konvenční pokutu věřiteli a stejnou králi, ale vlastní exekuční výhrada se v listinách demotických, — aspoň je-li jich text dosud správně podán a vysvětlen —, nevyskytuje. Srv. Demot. pap. Reinach č. 3 a 4 o zápůjčce obilní, oba z r. 108 př. Kr., č. 6 o prodeji se zárukou (s výhradou pokuty králi), též demot. pap. v řeckém výtahu v pap. Giess. č. 37 z r. 134 př. Kr. K tomu další demot. listiny u Bergra, Straflk., str. 37.

⁷⁾ Rčení to připomíná shodný obrat slovní v nejstarší athenské exekuční listině ze 4. stol. př. Kr. (Demost. c. Lacr., viz pozn. 2. č. 1) a svědčí o stejné s ní provenienci.

⁸⁾ Doložka exekuční vyskytuje se ovšem také v jiných obrazech s použitím podstatně týchž neb obdobných výrazů, jako: „Ἡ πράξις ἔστω σοὶ ἐκ τε ἐμοῦ (etc.) πράσσοι καθ' ἅπερ ἐγ δίκης.“ na př. p. Par. 7 z r. 99 př. Kr., BGU. 578 z r. 189 po Kr.; nebo: „γεινομένης τῷ (τῆ) ... τῆς πράξεως ἐκ τοῦ (etc.) καθ' ἅπερ ἐγ δ.“, srv. p. C. P. R. 24 z r. 136 po Kr., BGU. 1050 z doby

Dobu byzantskou charakterizuje i při této doložce známá bezobsažná rozvláčnost, jak toho jest na př. dokladem citovaný v pozn. 10. úryvek exekuční listiny ze stol. 6 po Kr.

Ridčeji vyskytují se pro exekuční doložky v papyrech také jiná rčení, jako: „ἡ πράξις ἔστω τῷ . . . π ρ ό π ω ϕ ἄ ν β ο ύ λ η τ α ι“¹¹⁾, nebo „πράξις ἔστω ὡς πρὸς τὰ βασιλικά“¹²⁾.

Po různu přichází výhrada exekuční též ve zkrácené formě „πράξις ἔστω“ bez obvyklého dodatku „καθάπερ ἐκ δίκης“¹³⁾. Listinám takto zkráceným upírají však někteří papyrologové¹⁴⁾ povahu exekuční, jak se zdá však neprávem, neboť jednak nemělo by praktického významu, aby věřitel v listině zvláště vymiňoval si vedení exekuce, ač-li neměla tato

Augustovy, p. Lond. II., p. 219/220 z r. 149 po Kr., pap. Flor. 1 z r. 153 po Kr., BGU 1045 z r. 154 po Kr., Lond. III., p. 175 z r. 227 po Kr.; nebo: „τὴν πράξιν ποιῆσθαι ἐκ τῶν δεδανεισμένων etc. καθ. ἐγ δ., srv. pap. Oxy III. 506 z r. 143 po Kr.; též „πράξεως οὐσης ἐκ τοῦ ὁμολογοῦντος etc. καθ. ἐγ δ.“, srv. pap. BGU 339 z r. 128 po Kr., pap. Oxy 267 z r. 36—43 po Kr., BGU 183 z r. 85 po Kr.; BGU 856 z r. 106 po Kr. Tím není ovšem počet shodných slohových obrátů vyčerpán.

⁹⁾ O významu často se vyskytujícího znění „οἱ παρὰ σοῦ (ἐμοῦ)“ srv. Berger, Strafklauseln str. 63 a násl. Objasněno jest zejména v Oxy č. 506 z r. 143 po Kr. slovy: „²⁰τοὺς παρ' αὐτοῦ μετὰ λλημψομένους“ (successores).

¹⁰⁾ Srv. pap. C. P. R. 30 (zminěný již v pozn. 5): „²⁸κύρια τὰ παρόντα γαμικά καὶ προικῶα συμβόλαια δισά ²⁹ὁμοτύπως γραφέντα ὑποθέμενοι ἀλλήλοις ἐπὶ βεβαιώσει ³⁰αὐτῶν πάντα αὐτῶν τὰ ἀλλὰ ὑπάρχοντα καὶ ὑπάρξοντα τὰ τε v[ῶν] ³¹καὶ μετὰ ταῦτα ἐσόμενα ἰδικῶς καὶ γενικῶς ἐνεχούρου ³²λόγῳ (exekuce) καὶ ὑποθήκης δικαίῳ καὶ ἀπὲρ ἐκ δίκης“ etc. více. Stejně rozvláčná jest exekuční klausule již v papyru z r. 359 po Kr. (BGU 316), jednajícím o prodeji otroka.

¹¹⁾ Srv. na př. pap. Hib. č. 84 a) z r. 285 př. Kr.: „²⁵ἡ [πράξις] ἔστω [τῷ Τιμ]οκλεῖ ἐκ τῶν ὑπαρχόντων τῶν Ἐπι[μένους πράσσον]τι τρόπῳ ᾧ ἄν βούληται.“ Jest to jedna z nejstarších papyrových listin, jejíž text má značnou příbuznost s listinou Boeotskou (Nikareta-Orchomenos) z téže asi doby (viz shora pozn. 2 č. 2); stejně s listinou Delfskou (v. pozn. 2 č. 4). Zvláštní znění exekuční výhrady možno tu vysvětliti tím, že oba kontrahenti byli příslušníky vlastního vzorec v jich vlasti toho času obvyklý. Partsch, Bürgsch. str. 225 a násl. soudí, že tato výhrada poskytovala věřiteli ještě větší moc než obvyklá exekuční doložka *καθάπερ ἐκ δίκης*, která jest jejím zmírněním.

¹²⁾ Tyto jsou vesměs z doby Ptolomejské; srv. na př. pap. Hib. č. 95, 124, 126 z polov. 3. stol. př. Kr. Bylať exekuce pro pohledávky královské a veřejné vůbec zvláště přísnou a prováděla se bez soudního rozsudku cestou administrativní; srv. pap. Teb. 5, 221—247 z r. 118 př. Kr. K tomu i Mitteis Chrestom. str. 45.

¹³⁾ Srv. na př. pap. Oxy 270 z r. 94 po Kr., jenž místo obvyklého rčení „καθάπερ ἐκ δίκης“ obsahuje ke slově „τῆς πράξεως γινομένης“ doplněk obratem „κυρία ἢ ὁμολογία“. Srv. i pap. BGU 272 z r. 138 po Kr. Podobně v pap. Flor. 28, 8—23 z r. 179 po Kr.; srv. dále BGU č. 741 z r. 143—4 po Kr., p. Oxy č. 730 z r. 130 po Kr. (s dodatkem „κυρία ἢ μίσθωσις“), Oxy č. 496 z r. 127 po Kr. č. 1036 z r. 273 po Kr., pap. C. P. R. 28, 1—13 z r. 110 po Kr.

¹⁴⁾ Tak Mitteis, Grundzüge str. 120, Schwarz, Hypothek u. Hypallagma str. 71; jinak Goldschmidt l. c. str. 162, Kübler l. c. str. 277.

býti ihned proveditelná, jednak jest pozoruhodno, že listiny, v nichž se klausule v tomto zkráceném znění vyskytují, jednají takřka veskrze o takových družích smluv, v nichž exekuční výhrady byly zjevem pravidelným.¹⁵⁾ Vypuštění slov „καθάπερ ἐκ δίκης“ dlužno asi nejspíše přičísti v těchto případech na vrub stručnosti pisatelovy.

Pochybnost jest dále, sluší-li k listinám exekučním počítati též papyry, v nichž věřitel vymiňuje si „πράξιν κατὰ τὸ διάγραμμα“¹⁶⁾ tedy exekuci ve smyslu zákona. Také tyto listiny vylučuje Mitteis (l. c. str. 120) z kategorie listin exekučních soudě, že rčení toto může znamenati jenom, že exekuce má v tom kterém případě býti provedena tím způsobem, jak to jest zákonem pro případy toho druhu ustanoveno. Nápadno jest však, že papyry, jež mají výhradu exekuční s touto stilisací, náležejí výhradně nejstarší době Ptolomejské, a že jednají veskrze o smlouvách, ve kterých se i později s pravidelnými exekučními doložkami setkáváme.¹⁷⁾ Zdá se proto, že zmínka o „κατὰ τὸ διάγραμμα“ měla tu přece jenom jiný smysl, než-li že odkazovala prostě na zákon o exekučním vymáhání, platný pro konkrétní případ, což by bylo pak ovšem v listině bezvýznamným, zbytečným ustanovením.

Pravděpodobnějším jest, že výslovným citováním exekučního zákona mělo býti zvláště vyznačeno, že věřitel vyhrazuje si onen způsob exekuce, která nedávným novým nařízením Ptolomejským byla v Aegyptě opětně zavedena,¹⁸⁾ to jest, že míněna jest tím exekuce na osobu dlužníkovu. Výklad tento podporuje zejména i pap. Hib. 73 z r. 243/2 př. Kr., ve kterém byla slova „κατὰ τὸ διάγραμμα“ patrně zúmysla, ze stilistických důvodů na místě původního pisatelem přeškrtnutého hrubšího výrazu „ἐκ τοῦ σώματος“ uvedena.¹⁹⁾ Hledíc k tomu není příčiny listiny tohoto druhu z kategorie exekučních papyrů vylučovati.

Naproti tomu souhlasiti jest s Mitteisem (l. c.), že nemají povahu listin exekučních ty, v nichž dlužník pouze prohlašuje, že zaplatí dluh,

¹⁵⁾ Tak pap. Oxy 270, BGU 272 a 741, Flor. 28 o peněžní zápůjčce, pap. Oxy 496 a C. P. R. 28 o smlouvách svatebních (vrácení věna a jmění paraphernálního).

¹⁶⁾ Tak v pap. Hib. č. 89 z r. 239/8 př. Kr., č. 90 z r. 222/1, č. 91 z r. 244—242 (219—217?), č. 92 z r. 263/2.

¹⁷⁾ V jednom případě (Hib. 92) jedná se o rukojemský závazek, že dlužník dostaví se k soudu: „πα[ραδ]ῶσ[ονται αὐ]τὸν ἐπὶ τοῦ [σ]τ[ρ]ατηγ[ο]ῦ ἕως γνώσεως“; o tom i Mitteis l. c. praví, že povaha okamžité exekutivy listiny jest jista. Srv. k tomu dole na str. 9. To sluší říci však i o pap. č. 89, jednajícím o peněžité zápůjčce (srv. dole str. 16), a i o č. 90 a 91, v nichž jedná se o pachtovní smlouvy s placením pachtovného in natura, které však jest pro případ exekučního vymáhání zvláště oceněno, což při obyčejných, neexekučních listinách pachtovních se nevyskytuje.

¹⁸⁾ Srv. dole str. 27.

¹⁹⁾ „ὥστε μὴ δύνασθαι ἡμᾶς τὴν πράξιν π[οι]ήσασθαι κατὰ τὸ διάγραμμα [ἐκ τοῦ σώματος]“ — „jakobychom nemohli vésti exekuci dle zákona (t. j. na osobu dlužníkovu).“

aniž nechá dojít k procesu: „ἀνευ δίκης καὶ κρίσεως“.²⁰⁾ Rovněž nelze spatřovati exekuční výhrady v samotných slovech: „ἐνεχύρου λόγῳ καὶ υποθήκης δικαίῳ,“ jež vyskytují se v pap. Oxy č. 138 z r. 610/1, a zdají se ještě býti jaksí ohlasem exekuční doložky dřívější.

Exekuční listiny vyskytovaly se při nejrozmanitějších druhích smluv. Jmenovitě nezáleželo na tom, z kterého důvodu vzešel závazek, jenž byl v zájmu věřitele exekuční doložkou sesílen; causa debendi byla pro exekuční listiny celkem nerozhodna. Jisté meze byly však dány listinám exekučním již jich samou povahou, pokud se týče předmětu závazku dlužníkov. Přirozeno jest, že má-li listina býti bez dalšího základem pro bezprostřední exekuci, musí podobně jako sám rozsudek určovati předmět vykonatelného práva způsobem co možná přesným, aby všeliké pochybnosti a spory aspoň v tom směru byly předem vyloučeny. Význačnou byla proto pro listiny exekuční co největší určitost předmětu smluvního.

Nehledě k ojedinelým případům²¹⁾ shodují se takřka všechny papyry exekuční v tom, že hlavní předmět závazku jest v nich vyjádřen summou peněžitou ciferně určenou. Pro tento princip jest nad jiné pozoruhodným zjev, že i tenkrát, bylo-li vlastním předmětem obligace něco jiného než určitá summa peněz, shledáváme, že býval připojen patrně jenom k účelu exekuční doložky zvláštní dodatek, kterým byl původní předmět obligace in eventum, t. j. pro případ, že dlužník v ustanovený čas neučiní své povinnosti za dost, a že bude tedy nutno k exekuci přikročiti, ciferně přesnou summou peněžitou oceněn.²²⁾

²⁰⁾ Srv. p. Rein. 20 z r. 108 př. Kr., č. 26 z r. 104 př. Kr.; ve stejném smyslu přichází též rčení „ἀνευ πάσης ὑπερθέσεως“ nebo „ἀ. π. εὐρησιλογίας“, „ἀ. κακοτεχνίας“, též χωρὶς π. ἀντιλογίας“ srv. pap. Giss. 53 ze 4. stol. po Kr., p. Oxy č. 278 z r. 17 po Kr., BGU 1145 z r. 5 př. Kr., p. Rein. 26 z r. 104 př. Kr. a č. 13 z r. 110 př. Kr., BGU 1146 z r. 19 př. Kr., č. 272 z r. 138 po Kr., 1057 z r. 13 po Kr. Jsou to bezvýznamné klausule, jak jde na jevo již z té okolnosti, že ve všech těchto papyrech stanoví se ještě zvláště vykonatelnost práva pravidelnou doložkou exekuční. Bez exekuční výhrady jsou tato slova „ἀνευ δίκης καὶ κρίσεως“ jenom v pap. Oxy 71 z r. 303 po Kr., tedy v listině doby byzantské, za níž význam exekučních listin byl již velmi pochybný. Srv. níže str. 52. Srv. však i Wenger, Rechtsh. Pap. St. str. 125.

²¹⁾ Výjimku činí zejména pap. BGU č. 13 z r. 289 po Kr. a č. 316 z r. 359 po Kr. Oba tyto papyry obsahující doložku exekuční pro smlouvy s předmětem ne zcela určitým (srv. obšírněji dole na str. 11) jsou však původu dosti pozdního, kdy exekuční klausule pozbyla již svého prvotního praktického významu, a klesla na pouhou bezvýznamnou floskuli, která se jenom pisatelskou setrvačností v listiných formulářích ještě udržovala. Tak lze vysvětliti, že exekuční doložka dostala se namnoze i do projevů, pro něž se svým obsahem ani svou povahou nehodila. Srv. též dole str. 52 pozn. 164.

²²⁾ Srv. na př. pap. BGU 729 z r. 144 po Kr., obsahující exekuční listinu (synchoresi) o depositu ženských ozdob. Nepochybně jest to fingované depositum k zastření smlouvy věnné pro nedovolený sňatek vojenský, srv. Mitteis, Chrest. str. 178. Vlastní předmět deposita oceňuje se tu takto: „Συγχωρεῖ ὁ Γαῖος Ἰουλίος Ἀπολιῆναριος εἰληφέ[ν]αι παρὰ τῆς Πετρωνίας Σ. παραθήκην . . . ἰμάτια

Povšimnutí zasluhuje, že s takovouto úpravou smluv k účelu exekuční výhrady setkáváme se i v listinách, jimiž se dlužník zavazoval plniti určitou kvantitu obilí,²³⁾ jednalo-li se tedy o předmět, který, — což platí zvláště pro starší dobu egyptskou, — měl do jisté míry podobnou funkci, která jest jinak jenom penězům vlastní. Pozoruhodno jest zvláště též, že ve smlouvách, ve kterých *nebyla pro obilní zápujčku vymíněna exekuce* καὶ θάπερ ἐκ δίκης, bylo *též od ocenění vlastního předmětu zápujčky upouštěno*. Dokladem toho jest *neexekuční listina o obilní zápujčce* v pap. Amh. č. 32 z r. 114 př. Kr., jenž obsahuje bez peněžní aestimace pouze ustanovení: „Ἐὰν δὲ μὴ ἀποδῶ ἀποτείλω σοι ἔν τῷ ἐχομένῳ μῆνι [ἰ] 10 ἡμιόλιον“.

Uvedená stilisace exekuční listiny činila možným, aby exekučních výhrad použito bylo dokonce i pro takové obligace, jichž vlastním předmětem byla *činnost* dlužníkov, facere ve smyslu technickém, aniž by tím od zásadního požadavku stran určitosti předmětu obligace k účelu exekučnímu v uvedeném smyslu bylo upuštěno. Provedeno to bylo způsobem analogickým jako při obligacích, jež měly za předmět buď věc individuální nebo jisté množství věcí zastupitelných. V listině uveden byl nejprve závazek dlužníkův se svým vlastním předmětem, načež připojen byl odstavec, že dlužník pro případ, že by nevykonal to (ἐὰν δὲ μὴ), k čemu se vlastně zavázal, podrobuje se okamžitě exekuci pro určitou summou peněžitou,²⁴⁾ na niž jeho závazek byl ve smlouvě odhadnut.

Vzorec exekuční listiny s předmětem toho druhu podává nám na př. pap. Hib. č. 92 z r. 263/262 př. Kr. Jedná se o závazek, dodatí dlužníka k soudu, aby vyslechl rozsudek (ἕως γνώσεως περὶ τῆς δίκης).

¹²⁾ „πα[ρα δ]ῶσ[ονται αὐτ]ὸν ἐν [Ἡρα- κλέους πόλει ἐπὶ Κρισίππου τοῦ [σ]τ[ρα]τηγ[ο]ῦ ἕως γνώσεως περὶ τῆς δίκης, ἧς {ε}νεγύησεν αὐτὸν

dodáme jej v městě Héraklei stragevi Krisippovi, aby seznal rozsudek, pro který v záruku dal jej Apolónios dle syngrafy znějící na

γυν[α]κεῖα συντείμην ἀργυρίου δραχμῶν τριακοσίων καὶ χρυσῶν κοσμάρια . . . τετάρτων τριακοντα δύο.“ Stejné ocenění vlastního předmětu vyskytuje se již v nejstarším papyru Elephantinském č. 1 z r. 311 př. Kr. ve smlouvě svatební stran oděvu a ozdob, „ἐματισμόν καὶ κόσμον“ na 1000 drachem. Rovněž v pap. Oxy 278 z r. 17 po Kr. při nájmu mlýna ukládá se nájemci, nesplní-li závazek, pod výhradou exekuce: „ἀπ[οκα]ταστησάτω . . . τὴν ἑσταμένην αὐτοῦ (μύλου) τ[ι]μῆν ἀργυρίου δραχμῶν ἑκατόν.“

²³⁾ Tak se praví v pap. Rein. č. 20 z r. 108 př. Kr. ř. 26: „ἐὰν δὲ μὴ ἀποδῶ] (πυρὸν νέον καθαρὸν) ἵκαθὰ γέγραπται, ἀποτείσω τὴν ἐκάστης ἀρτάβης χαλκοῦ]“²⁸⁾ [δραχμῶν τρισ]χιλίας καὶ μηθὲν ἥσσον. Ἡ [δὲ πράξις ἔστω“ atd. Totéž jest i v pap. Hibeh č. 84 a) z r. 285 př. Kr., v pap. Reinach č. 9, 10, 14, 15, 22, 23, 24, 26, 28, 29, 31 vesměs z konce 2. stol. př. Kr. Podobně jest tomu v exekuční smlouvě na pozdější dodávku zakoupeného obilí v pap. Rein. č. 30 z konce 2. stol. př. Kr. a v syngrafách, o nichž jedná pap. Fayum towns č. 11 z r. asi 115 př. Kr.

²⁴⁾ Jest tedy podobné ocenění jako v rak. zákoně o řízení upomínacím (srv. dole str. 38 p. 110.), jedná-li se o pohledávku mající za předmět věci zastupitelné. Ovšem s tím rozdílem, že cena předmětu byla v exek. papyrech určena již *v listině samé*.

¹⁵Ἀπολόνιος ¹⁵κατὰ συγγρα[φή]ν πρὸς τὸ ἀρχαῖον δραχμὰς τριακοσίας καὶ τόκον δραχμὰς ἑκατὸν“ prvotní dluh 300 drachem s úroky 100 drachem.

Pro případ však, že by nebyl tento vlastní předmět závazku uskutečněn, stanoví se exekuční druhořadný závazek summou peněžitou, jež rovná se v tomto případě obnosu dluhu s dalším příplatkem:

¹⁷„ἐὰν δὲ μὴ παραδῶνται κατὰ τὰ γεγραμμένα, ἀποτεισάτωσαν τὰς τε τρι[α]κοσ[ί]ας δραχμὰς καὶ τὰ ἐπιδὲκατα κ[α]ὶ τ[ὰ] γινόμενα, καὶ ἡ πρῶξις ἔ[σ]τω κατὰ τὸ [διάγραμμα]μα“ jestliže jej nedodají dle smlouvy, budou povinni zaplatiti ona tři sta drachem a další desetinu i s útratami (?), a věřitel bude moci vésti exekuci dle zákona.

Schema exekuční listiny jest tedy v těchto případech zcela shodné s exekučními listinami, v nichž předmětem obligace jsou věci zastupitelné, jako obilí, neboť i v těchto uvádí se jako vlastní předmět smlouveného závazku v první řadě plnění věcí samých: ¹⁹„ἀποδότω (ὁ δεδανείσμενος) πάσας πύρου ἀρτάβδς“ (srv. na př. pap. Rein. č. 14), a teprve po té následuje zcela obdobně jako v cit. pap. Hib. č. 92: ²³„ἐὰν δὲ μὴ, ἀποτεισάτω . . . ἑκάστης ἀρτάβδης χαλκοῦ δραχμὰς τρισχιλίας“, s další doložkou o „πρῶξις καθάπερ ἐν δίκῃς“.

Máme-li na zřeteli tento, zejména v starší době pravidelný vzorec listin exekučních, pokud týkaly se smluv, jichž hlavním předmětem bylo něco jiného než určitá summa peněžité, nebude nám nsnadno rozptýliti pochybnosti, které vysloveny byly (srv. Mitteis Grundzüge str. 124) o požadavku určitosti předmětu v listinách exekučních vzhledem k pap. Oxy č. 286 z r. 82 po Kr. Jedná se v něm o *obligatio liberationis*, tedy stejně o *facere* jako v případě pap. Hib. č. 92. Papyrus nepodává smlouvu samu, nýbrž obsahuje žádost za úřední upomínku na základě smlouvy, jejíž podstatný obsah jest však ze žádosti zřejmým. Žadatel přijal společně se svou matkou od kohosi zápujčku peněžní: ⁴„ἀς ἐδ[έ]ξ[ν]εισ[εν] ἡ Φ. ἐμοί τε καὶ τῇ μητρὶ μου Θ. κατὰ σύγγραφ[ή]ν . . . ἄργυρίο[υ] δρα[χμὰς] δισχιλίας κεφαλαίου“, načež zavázali se mu exekuční ²⁵) smlouvou Heron a Zenarion, že jej dluhu toho sprostí. Ze znění žádosti jde na jevo, že ve smlouvě vlastní předmět této obligace vyznačen byl předem slovy: „(ὠμολόγηκεν) . . . ἡ παρ᾽ ἐξ ἑσθαι ἐμέ τε καὶ τὴν μητέρα μου Θ. ἀναρηνόχλητους καὶ ἀνεισπράκτους ἡκατὰ πάντα τρόπον“; to odpovídá tedy v pap. Hib. č. 92 obdobnému „*facere*“: „*παραδῶσονται αὐτὸν ἕως γνώσεως*“. Z dalšího obsahu pap. Oxy 286 jest však zřejmo, že pro případ, že by Heron a Zenarion tomuto závazku nedostáli, vzali na se v druhé řadě exekuční závazek zaplatiti summou peněžitou, rovnající se vlastnímu dluhu žadatelovu, zvýšenému

²⁵) Jest to patrné ze slov žádosti: ¹⁹„ἡ εἰδῶσι . . . ἑσομένην μοι τὴν πρῶξιν παρά τε αὐτῶν καὶ ἐξ ὧν ²¹ἐὰν εὐρίσκω αὐτῶν ἐπὶ τῶν τόπων ὑπαρχόντων.“

o další polovici a útraty, jež mu exekucí proti němu samému snad vednou vzešly. Ve smlouvě, již se žádost dovolává, zněl exekuční dodatek nepochybně asi: „ἐὰν δὲ μὴ, ἐκτείσειν ὁ ἐὰν παραδῶμεν ἢ βλάβωμεν τούτων χάριν σὺν ἡμιολία, ἢ δὲ πρῶξις ἔστω . . . κ. ἐ. δ.“, při čemž, jak z celého znění papyru jde na jevo, slovy „*παραδῶμεν ἢ βλάβωμεν*“ míněn byl bezprostředně před tím uvedený peněžitý obnos dluhu: ⁷„ἀργυρίο[υ] δρα[χμὰς] δισχιλίας κεφαλαίου καὶ τοὺς τούτων ἐξ ἀρχῆς μέχρι τῆς ἀποδόσεως τόκους“, o kterouž summou se právě jednalo.

Nelze ovšem popřít, že papyrus tento náleží svým obsahem ke zjevům ne zcela všedním, avšak co do určitosti předmětu, zejména co do ocenění vlastního předmětu pro případ exekučního vymáhání nejevil v celku od pravidelného vzorce exekučních smluv, majících za původní předmět něco jiného než summou peněžitou (zejména *facere*), zvláštních odchylek.

Zcela souhlasně jest tomu i ve smlouvách trhových, pokud jimi prodavač zavazoval se za evikci věci. Jako vlastní předmět tohoto závazku stanoví se rovněž *facere*, t. j. prodavač zavazuje se pro případ, že někdo na prodanou věc bude si činiti právní nárok, že svým nákladem kupci věc vysoudí: „ἐκδικήσειν τοῖς ἰδίοις δαπανήμασι“ ²⁶) nebo též (co synonymum): „ὁ πεπρακῶς τοῖς ἰδίοις ἀναλώμασι βαβαιώσει τῷ πριαμένῳ“ ²⁷) Pro případ, ne učiní-li to, bývala připojována další věta, již ukládalo se prodavači za povinnost zaplatiti určitou summou peněz, obyčejně v poměru k ceně věci, a to s výhradou okamžité exekuce: „ἡ ἐκτείσειν παραχρῆμα τὴν τειμήν“.

Všecky tři papyry uvedené v pozn. 26 a 27 pocházejí však z doby byzantské, čímž se vysvětluje, že jeví již známky, z nichž možno souditi, že exekuční listiny v pozdější době na své původní ryzeosti mnoho ztratily, ²⁸) a to zejména co do původní své podstatné náležitosti týkající se určení předmětu smluvního. Tak na př. v listině z r. 289 po Kr. (pap. BGU 13) omezuje se určení závazku prodavačova jenom na rčení:

¹²„τὸν δὲ καὶ ¹³ἐπελευσόμενον ἢ ἐμποησόμενον τοῦ πεπραμένου καμήλου ἢ μέρος αὐτοῦ χάριν ἡμεῖς αὐτὸν ἀποστήσωμεν καὶ ¹⁵ἐκδικήσωμεν παραχρῆμα τοῖς ἰδίοις ἑαυτῶν δαπανήμασιν ¹⁶καθάπερ ἐκ δίκης“ jestliže by někdo prodaného velblouda odvedl anebo i jako spoluvlastník si činil naň nárok, přivedeme jej zpět a vysoudíme jej svým vlastním nákladem jakoby z rozsudku.

Znění to má patrné stopy pisatelské ledabylosti, jednak již proto, že vypuštěno jest slovo *πρῶξις*, které přec jinak v listinách s „*καθάπερ ἐκ δίκης*“ jest nejdůležitější částí exekuční výhrady, kterou zřejmě i zde

²⁶) Srv. na př. pap. BGU 13 z r. 289 po Kr. a pap. Lond. II. p. 317 z r. 337—350 po Kr.

²⁷) Tak v pap. BGU č. 316 z r. 359 po Kr.

²⁸) Srv. k tomu zevrubněji na str. 52.

měl pisatel na mysli, jednak ale schází tam i celá další věta, stanovící aestimationem rei; tato zajisté jen nedopatřením byla v listině vypuštěna, neboť jinak slova καθάπερ ἐκ δίκης neposkytují dobrého smyslu. Zřejmo jest to z pap. Lond. 2 p. 317, který podává nám pravidelné schema potud, že po větě ³,ἐκδίκησιν . . τοῖς ἰδίοις αὐτῶν δαπανήμασι“ následuje obvyklá aestimatio slovy: „[ἐὰν δὲ μὴ, ἐκ[τ]ε[ίσιν] αὐτοῦς . . ἔτι ἢ τε τιμὴν δ[ι]π[λ]ῆν καὶ τὰ βλάβη καὶ δαπανήματα π[α]ντα““. Ovšem v papyru tomto schází opět obvyklá exekuční výhrada, ač-li nevyskytovala se na místě bezprostředně za oněmi slovy porušeném.²⁹⁾

Také pap. BGU 316 z r. 359 po Kr. není již vhodným vzorem exekuční listiny v její původní ryzosti, ježto při ocenění závazku prodavačova neomezuje se na určitou summu peněz „τείμην“, po případě s dalšími vedlejšími výlohami (βλάβη καὶ δαπανήματα, srv. níže str. 14), ale připojuje ještě, — zřejmě pod vlivem proniknuvšího práva římského — ustanovení „ὅσον ἀνὰ τὸν . . διαφέρει“: quod eius interest, tedy závazek s předmětem nepopíratelně neurčitým.

To však nemůže nás mýlit, neboť tolik jest jisto, že pravou povahu listiny exekuční v její ryzosti nelze seznati z papyrů pocházejících z doby byzantské,³⁰⁾ v níž instituce tato, jak později bude doloženo, pozbyla již zcela svého prvotního významu. V tom směru rozhodny mohou býti jenom památky doby starší, jak Ptolomejské, tak první doby římské, jimiž úsudek shora uvedený jest několika sty listin v plném rozsahu potvrzen. V té době byla exekuční listina v rukou věřitele bítkou zbrání, pro niž však spolu byly aspoň co do určitosti dlužného předmětu přesné náležitosti stanoveny. Na požadavku tom sleveno bylo teprve, když listiny exekuční byly proniknutím nových norem římskoprávních svého ostří zbaveny.³¹⁾

²⁹⁾ Čitelná jsou tam jen písmena „κ“ a „α“.

³⁰⁾ Totéž sluší ovšem říci o několika jiných listinách (kromě cit. pap. BGU 316) z pozdní doby římské a byzantské, srv. níže str. 52.

³¹⁾ Jasně vyniká tento rozdíl zejména ve smlouvách, jež měly za předmět obilí. Jsou to jednak zápůjčky obilní, jednak smlouvy pachtovní, v nichž pachtovné mělo býti placeno v naturáliích.

V zápujčkách obilních starší doby veskrze pro případ, že dlužník by nesplnil svého závazku in natura, následuje ono exekučním listinám charakteristické „ἐὰν δὲ μὴ“ s oceněním v penězích k účelu exekuce; tak jest tomu v pap. Rein. č. 26 z r. 104 př. Kr., č. 20 z r. 108 př. Kr., č. 14 z r. 110 př. Kr. a rovněž v jednom z nejstarších papyrů, p. Hib. č. 84 a) z r. 285 př. Kr.; tak i v pap. Par. č. 7 z r. 99 př. Kr., kdež vyskytuje se zcela zvláštní aestimatio dle ceny tržní: „τὴν ἔσομένην ἐν τῇ ἀγορᾷ τιμὴν.“ Výjimku z toho činí teprve papyrus ze 3. stol. po Kr. Oxy č. 1040 z r. 225, v němž schází ocenění obilní zápůjčky, ač jest v listině výhrada exekuční (ale v nepravděpodobném již znění bez „πράξις“, jen „καθάπερ ἐ. δ.“) obsažena.

Tak jest tomu i ve smlouvách pachtovních, v nichž i v nejstarší době se vyskytuje častěji ustanovení, že pachtovné má býti placeno in natura; avšak pro případ, že by došlo k exekuci, určuje se zároveň peněžní cena tohoto naturálního plnění. Tak jest tomu v exekučních papyrech Hib. č. 90 z r. 222/1, č. 91 z r. 244/2: ¹³,ἐὰν δὲ μὴ ἀποιδῶ . . ἀποτινάτω . . τιμὴν τῆς ἀρτάβης ἑκάστ[ης] τῶν

Tento požadavek co do určení předmětu dlužného v penězích proveden byl v listinách exekučních zásadně také pro vedlejší závazky, což platí zejména o úrocích a o pokutě konvenční. Pro úroky stanovena byla zpravidla míra měsíčně drachmou ze hřivny;³²⁾ při pokutách konvenčních (ἐπίτιμον, προόστιμον) bylo obyčejem, že dlužník zavazoval se pro případ, že by neučinil v ustanovené době dobrovolně za dost svému závazku, zaplatiti věřiteli o polovici původního předmětu t. zv. „ἡμιολία“³³⁾ více. Někdy bývala vyjadřována konvenční pokuta také pevným ciferním obnosem.³⁴⁾ V prvním i ve druhém případě byl tedy předmět obligace i co do vedlejšího plnění zcela určitým.

Jakousi pochybnost vzbuzují však případy, v nichž vymínuje si věřitel, že mu má dlužník kromě hlavního předmětu dluhu nahraditi ještě ὀλυρῶν δραχμὰς τέσσαρες, τοῦ δὲ πυροῦ δρα[χμ]ὰς πέντε[ς], καὶ ἡ πρᾶξις[ις] ἔστ[ο] τῶ“ atd. — Jinak jest tomu teprve v 2. stol. v pap. Oxy č. 101 z r. 142 po Kr. a pak v jedné listině ze 4. století po Kr., pap. Oxy č. 103 z r. 316 po Kr., kteráž jedná o colonia partiaria a obsahuje exekuční výhradu bez peněžního ocenění naturalii, jež jsou určeny polovicí výnosu: ¹⁷,ἀποδώσωμεν τὸ ἡμισον μέρος τῆς περιγυνομένης λινοῦ καλάμης (výtěžku lněných stébel) ἐπὶ τῆς λίμου . . . ¹⁹γυνομένης σοι τῆς πράξεω[ς] παρά ται (sic!) ἡμῶν ἀλληλεγγύων ὄντων εἰς ἔκτισιν ὡς καθήκει.“ (bez καθάπερ ἐ. δ.). Obsah této pozdní listiny — stejně jako jiných z této doby — nemůže však býti pro seznání pravé povahy exekučních listin směrodatným.

Určitost předmětu v listinách exekučních jako požadavek aspoň doby předbyzantské uznává i Brassloff, Zeitsch. d. Savigny St. XXI. str. 376 pozn. 1, který spokojuje se však i určením závazku určitou kvantitou věcí zastupitelných, ač i tyto byly v exekučních listinách, jak z hořejších vývodů jde na jevo, původně vždy pečetě očeňovány; souhlasně vyslovuje se i Partsch, Gr. Bürgsch. I. str. 224, shledávaje věcně nepravděpodobným, aby jiný, nežli liquidní obsah pohledávky mohl býti sesílen klausulí exekuční.

³²⁾ „Τόκος δραχμῆς τῆ μνᾶ τὸν μῆνα ἕκαστον“; jest to t. zv. τόκος δραχμαῖος, o němž srv. místo přemnoha jiných na př. pap. Lond. II. p. 219/220 z r. 149 po Kr., II. p. 221 z r. 167 po Kr., p. Tebt. č. 390 z r. 167 po Kr., p. Lips. č. 11 z r. 247 po Kr.

Ježto hřivna stříbra měla 100 drachem, jsou to usurae centesimae, známé též ze práva římského, tedy 12% ročně. Bývaly však i mnohem vyšší úroky smlouvány, jak dokazuje na př. lichvářská syngrafa Scaptiova, v níž vymíněny byly dokonce úroky čtyřnásobné, tedy 48%, srv. Cicero ad Attic. V., 21, 11: „ille ex syngrapha postulabat quaternas (scil. centesimas)“. Srv. též na př. „τόκου τρειοβρολιου ἑκάστης μνᾶς“ v pap. Flor. 46 z r. 182/3 po Kr. Srv. i Mitteis, Grundz. str. 118.

³³⁾ Srv. na př. pap. Par. 7 z r. 99 př. Kr., BGU 1117 a 1147 z r. 13 př. Kr., BGU 1146 z r. 19 př. Kr., Gen. 21 asi z 2. stol. př. Kr., Teb. 104 z r. 92 př. Kr., Oxy 286 z r. 82 po Kr., BGU 183 z r. 85 po Kr., Oxy 281 z r. 20—50 po Kr., pap. BGU 1058 z r. 13 př. Kr., BGU 1106 z r. 13 př. Kr., Lond. II. p. 211 z r. 186 po Kr., Oxy 496 z r. 127, BGU z doby Augustovy.

O konvenční pokutě srv. zejména Berger, Strafl. str. 14 a násl., 55, 80, též Mitteis, Grundz. str. 119.

³⁴⁾ Místo jiných mnohých srv. na př. BGU č. 1058 z r. 13 př. Kr.: „καὶ ἄλλο ἐπίτιμον ἀργυρίου δραχμὰς φ“; srv. i Oxy 270 z r. 96 po Kr., Oxy č. 730 z r. 130 po Kr. K tomu Berger l. c. str. 4 a n., 55.

— po případě obnosem dvojnásobným — škodu a výlohy: „βλάβη και δαπανήματα“, což se v listinách exekučních dosti často vyskytuje.³⁵⁾ O jakou škodu a výlohy se tu může jednat? Že jest tu jistá neurčitost co do předmětu tohoto vedlejšího, později přistoupišního plnění, nelze arci popírat. Vítanou pomůckou pro objasnění těchto výhrad zdá se však poskytovat pap. Flor. č. 56 z r. 234 po Kr., jenž uvedené výrazy poněkud rozvádí takto: ¹⁶ „και πρ[ὸς] τὰ τέλη και πρακτορικὰ και τὰς ἄλλας δαπάνας.“³⁶⁾ Z těchto slov možno souditi, že ustanovení o „βλάβη και δαπανήματα“, v listinách exekučních týče se hlavně takových výloh, které bude míti věřitel s exekučním vymáháním své pohledávky.³⁷⁾ Že výše jich jest v době vyhotovení listiny zcela nejista, nemůže býti pochybno. Výjimka tato není však zvrácením, ale spíše potvrzením pravidla shora uvedeného; může býti za rozhodné pokládáno právě jenom to, že listina, která má býti surrogátem vykonatelného rozsudku (καθάπερ ἐκ δίκης) co normálního titulu exekučního, musí míti aspoň co do předmětu tytéž náležitosti, jako rozsudek sám. Neboť stejná βλάβη και δαπανήματα, t. j. výlohy exekuční a snad i jiná škoda, která dalším průtahem dlužníkovým věřiteli vzejde, vyskytnou se také při exekuci, jež bude vedena na základě pravidelného titulu exekučního, totiž právní moci nabytího rozsudku soudního. Výjimkou touto, týkající se jen vedlejšího plnění, není tedy principiální shoda mezi listinou exekuční a soudním rozsudkem stran platnosti zásady přesného určení předmětu vykonatelného práva nikterak dotčena.

Tato určitost předmětu závazku dlužníkového jest však takřka jedinou všeobecnou náležitostí, kterou lze pro exekuční listiny dle práva papyrů zjistiť. Jmenovitě nebyly pro listiny exekuční předepsány zvláštní formál-

³⁵⁾ Srv. též pap. BGU č. 1058, dále BGU č. 1106 z r. 13 př. Kr. K tomu zejména Berger l. c. str. 26 a násl., 81. Byly to i po jeho názoru hlavně procesní a exekuční výlohy.

³⁶⁾ Tak i pap. Flor. 86 z 1. stol. po Kr. „τὰ τέλη και δαπάνας ὁμοίως τῶν τόκοις“, a shodně v pap. Oxy č. 712 ze 2. stol. po Kr. ř. 22 „και τέλη και πρακτορικὰς και τὰς ἄλλας δαπάνας.“

³⁷⁾ Výlohy tyto byly velmi značné, neboť za exekuci musilo býti osobně věřitelem nebo jeho zástupcem žádáno, a to v několika stadiích (srv. dole str. 32), což předpokládalo nákladné cesty do Alexandrie. Kromě toho musily býti zapraveny nemalé poplatky státní (τέλη) za demosiosis chirografu (srv. pap. Lips. č. 10), za doručení upomínky (διαστολικόν), za povolení exekuce, za provedení její (πρακτορικὰ). Srv. k tomu Wilcken, Grundzüge str. 172, Berger l. c. str. 30. Povšimnutí zasluhuje též, že v žádosti za povolení exekuce v pap. Tor. č. 13 z r. 147 př. Kr. na základě συγγραφῆς τροφίτις udává již sám věřitel pevnou summu pro tuto „βλάβη και δαπανήματα: ¹³ „ἤξιῳκει ἐ[κ]τεῖσαι . . . ἠβλαβέων και δαπανημάτων χα(λοῦ) (τάλαντα) ε.“ Hledíc k tomuto papyru není zcela vyloučeno, že obvyklé rčení (na př. v pap. BGU č. 1117, č. 1106 a č. 1058 vesměs z r. 13 př. Kr.) „τὸ βλάβος και δαπανήματα και ἐπίτιμον ἀργυρίου δραχμὰς φ(έκτεῖσαι)“ mělo smysl ten, že dlužník zaplatí pro případ prodlení jako škodu a výlohy ještě (= και) další příplatek 500 drachem.

nosti. Vyskytují se ve všech obvyklých papyrových tvarech listinných: nejenom co listiny notářské a jim na roveň postavené,³⁸⁾ ale i co listiny jen soukromě vyhotovené, t. zv. „χειρόγραφα“. Ovšem jest nutno dodati, že pro tyto ryze soukromé listiny bylo nutno, aby dříve, než věřitel zažádal za povolení exekuce, provedeno bylo zvláštní řízení, t. zv. „δημοσίωσις“, jímž se dostalo i tomuto chirografu — jak již slovo samo naznačuje — povahy listiny veřejně vydané.³⁹⁾

Tím vyhověno bylo i dalšímu požadavku věrohodnosti listiny, jehož jest pro bezprostřední vykonatelnost práva ve zvýšené míře potřebí, ač má-li býti dána dostatečná záruka, že této právní instituce nebude zneužíváno.

Dle dosud publikovaných papyrů jsou to hlavně následující druhy smluv,^{39a)} při nichž lze listiny exekuční zjistiť:

1. *Zápůjčka*, a to bez rozdílu, jedná-li se o zápůjčku v penězích nebo v obilí anebo i v jiných plodinách;⁴⁰⁾ obvyklé schema tu bylo pro *zápůjčku peněžní*:

⁸ Ομολογῶ ἐσχηκέναι παρὰ σοῦ διὰ
⁹ [χειρὸς ἐξ οἴκου χρῆσι]ν κεφαλ[α]ίου
ἀργυρίου τάλαντον ἐν [καὶ] δραχ[μὰς]
δισχειλίας, ὅ και ἀ¹⁰ [ποδώσω σοι ἔισω
μῆνων δέ]κα . . . . (Ἐὰν δὲ μὴ ἀπο-
δῶι, . . .) πρᾶξιν ποιή[σα]σθαι ³⁹ ἐκ τοῦ
ἐμοῦ και ἐκ τῶν ὑπαρχόντων πάντων
καθάπερ ἐκ δίκης.⁴¹⁾

Prohlašuji, že jsem od tebe obdržel zápůjčkou 1 talent a 2000 drachem stříbra, a zaplatím ti je do 10 měsíců. Nezaplatím-li, můžeš vésti exekuci na mne i na vše, co mám, jako z rozsudku.

³⁸⁾ Sem náleží zejména t. zv. „διαγραφὴ τροπέζης“, t. j. listina bankou o soukromých právních jednáních vyhotovená; o ní srv. Mitteis, Grundz. str. 68 a násl. Příkladem jsou místo jiných zejména: exekuční diagrafa v pap.: Lond. II. p. 21 o peněžní zápůjčce z r. 167 po Kr., v pap. Flor. 46 z r. 182/3 po Kr., v BGU 702 z r. 151 po Kr., Lond. II. p. 206 z r. 124 po Kr., pap. Oxy 269 z r. 57 po Kr. K listinám se zvýšenou věrohodností čítaly se též t. zv. listiny se συγγραφοφύλλαξ, t. j. soukromé listiny se šesti svědky, z nichž jeden byl přechovávácem (φύλλαξ, odtud název) listiny. Mezi ně náleží i nejstarší papyrus elephantinský. Pocházejí veskrze ze starší doby; srv. na př. pap. Rein. č. 14 z r. 110 př. Kr., č. 20 z r. 108 př. Kr., pap. Hibeh č. 84 a) z r. 285 př. Kr.

³⁹⁾ Nutnost demosiose exekučního chirografu před zahájením exekuce dokazují zejména pap. Lips. č. 10 z r. 240/1 po Kr. a BGU 578 z r. 189 po Kr. Δημοσίωσις provedena byla tím, že stejnopisy chirografu uloženy byly do obou Alexandrijských archivů. t. zv. Ἀδριάνη βιβλιοθήκη η Ναιαῖον; BGU 578, ř. 19 „[Σ]ύγκαταχ[ωρί]σαι αὐτὸ (τὸ χειρόγραφον) . . . εἰς ἀμφοτέρας τὰς βιβλιοθήκας“. O demosioši srv. zejména Mitteis, Grundz. str. 82 a násl.

^{39a)} Srv. i Brassloff v Zeitsch. d. Sawigny St. XXI., str. 375 a násl.

⁴⁰⁾ Tak v pap. Giss č. 34 z r. 265/6 po Kr. vyskytuje se exekuční listina pro zápůjčku ve víně; k tomu Mitteis, Chrestom. str. 83.

⁴¹⁾ Pap. Lips. 10 z r. 240 po Kr. Jest to soukromá listina (χειρόγραφον); v jiných druhích listin jsou ovšem stilistické odchylky, podstata zůstává však vždy stejná. Počet exekučních listin o peněžních zápůjčkách jest velmi značný, srv. na př.

Pro zápujčku obilní byl vzorec stejný s tou jedinou odchylkou, že k vlastnímu předmětu zápujčky připojeno bylo zároveň smluvené ocenění jeho v penězích, a jenom tato summa peněžité byla pak předmětem exekuce, nesplnil-li dlužník zápujčku in natura:

²,,Ἐδάνεισεν Πασίων . . . ⁵Διονύσω τῷ καὶ ⁶Πλήνῃ . . . ¹³πυροῦ στρε[εοῦ] ἀρτάβας πεντήκοντα ¹⁶τὸν δὲ πυρὸν . . . ¹⁸ἀποδότωσαν ¹⁹οἱ δεδανεισμένοι Πασίων[ι] ²⁰ἐν μηνὶ Λω[ί]ω, ὃς ἔστι Π[α]ῦνι τοῦ προκειμένου ἔ[τ]ρους . . . Ἐὰν δὲ [μὴ ἀπ]οδώσι, . . . ἀπο[τ]ρισάτωσαν οἱ δεδανεισμένοι . . . τ[ιμ]ήν (ἐκαστῆς) (ἀρτάβης) (χαλκοῦ) (δραχμᾶς) [τρις]χιλίας καὶ ἡ πρᾶξις ἔστ[ω] . . . κ. ἐγ δίκης^c.⁴²)

Dle stavu papyrového materialu lze právem říci, že pro zápujčky obojího druhu, také fiktivní,⁴³⁾ byly za všech dob listiny exekuční pravidlem. Případy, kdy zápujčka nebyla takto sesílena, jsou v papyrech zjevem velmi řídkým a zůstaly většinou omezeny jenom na zápujčky, které měly povahu přátelské úslužnosti,⁴⁴⁾ tak že pouhá zmínka o exekuci zdála se nevhodnou, a volena byla proto úmyslně forma co nejmírnější. Pro zápujčky dle práva papyrů možno tudíž listinu exekuční takřka jako naturale negitii, ovšem ve smyslu netechnickém,⁴⁵⁾ předpokládati v případech, kdy buď část papyru se nedochovala, anebo jedná-li se o listinu jiného druhu (na

kromě jiných mnohých pap. Tebt. č. 390 ze 2. stol. př. Kr., pap. Leydensis z r. 89 př. Kr., BGU 1147, 1053, 1055 z r. 13 př. Kr., BGU 1145 z r. 5 př. Kr., BGU 1057 z r. 13 po Kr., pap. Flor. 86 z 1. stol. po Kr., Bas. Inv. č. 7 z doby Hadrianovy, BGU 69 z r. 120 po Kr., BGU 339 z r. 129 po Kr., BGU 272 z r. 138 po Kr., Oxy 506 z r. 143 po Kr., č. 269 z r. 57 po Kr., BGU 741 z r. 143 po Kr., Flor 1 z r. 153 po Kr., Lond. II. p. 219/20 z r. 149 po Kr., Lond. II. p. 221 z r. 167 po Kr., Flor 28 z r. 179 po Kr., Flor. 46 z r. 182/3 po Kr., BGU 578 z r. 189 po Kr., Lips. 10 z r. 240 po Kr., č. 11 z r. 247 po Kr., BGU 989 z r. 286 po Kr., Giss. 53 ze 4. stol. po Kr.

⁴²⁾ Pap. Reinach č. 26 z r. 104 př. Kr. Jiné příklady zápujček exekučních v obilí viz v pozn. 23 a 31.

⁴³⁾ V roušce fingované zápujčky přicházejí v papyrech dosti často nejrůznější jiné smlouvy, jako: závazek vrátiti věno, srv. pap. BGU 114, Teb. 386, 444, darování pap. Magd. 14, smlouva alimentární pap. Tor. 13, závazek k zaplacení ceny tržové, pap. Par. 8, BGU 189 a j. Srv. Mitteis, Grundz. str. 117.

⁴⁴⁾ Tak zajisté v pap. BGU 70 z r. 131 po Kr., jenž jedná o zápujčce peněžní 120 drachem stříbra mezi matkou a dcerou, nebo v pap. Amh. 2, 32 z r. 114 o malé zápujčce obilní 3 měřic pšenice; srv. též pap. Tebt. č. 389 z r. 141 po Kr. a BGU č. 189 z r. 7 po Kr. — Srv. souhlasně i Wenger v Archiv für Papyrusforsch. II., str. 52 a násl.

⁴⁵⁾ Exekuční výhrada nerozuměla se ovšem sama sebou, nýbrž musila býti v listině uvedena.

Zápujčil Pasión Dionysovi a Plénovi 50 měřic suché pšenice . . . nechť zaplatí dlužníci Pasiónovi tuto pšenici v měsíci Lóios, t. j. Paun (26. května — 24. června) příštího roku. Nezaplatí-li, nechť složí dlužníci cenu za každou měřici 3000 drachem mědi a věřiteli přísluší exekuce jako z rozsudku.

př. o některém úkonu procesním), v níž se zápujčka jako causa debendi označuje.

2. *Depositum irregulare*. O něm platí v podstatě totéž, co bylo uvedeno o zápujčce, s níž slouží prakticky stejnému účelu. Také přichází častěji nepeněžní depositum s oceněním v penězích pro případ, že by bylo nutno přikročiti k jeho exekučnímu vymáhání; srv. pap. BGU č. 729 z r. 144 po Kr.:

⁸Συγχωρεῖ ⁹ὁ Γαῖος . . . [εἰληφέναι παρὰ τῆς ¹⁰Πετρονίας . . . παραθήκην ἀκίνδυν[ο]ν ¹¹παντὸς κινδύν[ο]ν ἱμάτια γυν[αι]κεῖα συντετεμμημένα ἀργυρίου δραχμῶν τριακοσίων . . . ¹⁴ἄπερ . . . ἀποκαταστήσει ¹⁵αὐτῆ, ὅποτε ἐὰν ἀπαιτῆται . . . ἢ ἐκτελεῖ¹⁶σει κατὰ τὸν παραθηκῶν νόμον, γεινομένη¹⁷ς τῆ Πετρονία τῆς πράξεως ἐκ τῶν ¹⁸τοῦ Γαίου . . . ὑπερχόντων πάν¹⁹των καθάπ[ε]ρ ἐκ δίκης.

Prohlašuje Gaius . . . že obdržel od Petronie v uschování ženské ozdoby v ceně 300 drachem stříbra, za něž přejímá nebezpečí nahodilé škody. Vráti ji je, jakmile za to požádá, nebo zaplatí cenu dle pravidel o uschování platných. Petronia má právo vésti exekuci na veškeren majetek jako z rozsudku.

Papyrus dokazuje kromě toho, že také smlouvy depositní užíváno bylo jako jednání fiktivního.⁴⁶⁾

3. Ne méně častým, ano možno říci, že stejně jako při zápujčce pravidelným zjevem byly listiny exekuční při smlouvách svatebních, v nichž vyhradovala si manželka pod následky okamžité exekuce právo na vrácení věna nebo jmění paraphernálního pro případ, že by bylo manželství rozloučeno.

Poněvadž pak bývalo věno poskytováno v nejrůznějších věcech, byla i tu pravidlem aestimatio dotis, jak vyskytuje se již v prvním papyru elephantinském.⁴⁷⁾

²Λαμβάνει Ἡρακλείδης ³Δημητρίαν . . . ⁴προσφερομένην εἰματισμὸν καὶ κοσμόν ^ΑΙΠ (= χιλίων δραχμῶν) . . . ¹⁰Εἰὰν δέ τι ποιῶν τούτων ἀλίσκηται

Béte si Heraklides Démétrii, která mu přináší věnem ozdoby v ceně 1.000 drachem . . . Jestliže Heraklides bude postižen, že něco z toho⁴⁸⁾

⁴⁶⁾ Zde pro zřízení věna pro neplatné manželství, srv. shora pozn. 22. Jiné příklady exekučních smluv depositních podávají pap. BGU 856 z r. 106 po Kr., Lond. II. p. 206 z r. 124 po Kr., Lond. II. p. 208 z r. 146 po Kr., Lond. III. p. 175 z r. 227 po Kr., C. P. R. 29 z r. 184 po Kr., Oxy 1039 z r. 210 po Kr.

⁴⁷⁾ Jiné svatební smlouvy s exekučními výhradami jsou na př. v pap. Oxy 267 z r. 36 a 43 po Kr. (pro t. zv. γάμος ἀγραφος), BGU 1045 z r. 154 po Kr., BGU 1050 z doby Augustovy, Oxy 496 z r. 127 po Kr., C. P. R. č. 24 z r. 136 po Kr., č. 27 z r. 190 po Kr., č. 30 ze 6. stol. po Kr.; též ve smlouvě dědické spojené se smlouvou svatební v pap. C. P. R. č. 28 z r. 110 po Kr., a divisio parentum inter liberos se smlouvou svatební v pap. BGU č. 183 z r. 85 po Kr.

⁴⁸⁾ T. j. provinil-li se proti manželskému svazku způsobu, jež se v papyru před tím zevrubněji vypisují. Jmenovitě dopustil-li se manžel cizoložství: „μηδὲ ἁτεκνοποιεῖσθαι ἐξ ἄλλης γυναικός“. Eodem řádka 8, 9.

Ἡρακλείδης, ἀπαδότη Δημητρίαι
τὴν φερνήν, ἣν προσηένεκατο $\text{I} \frac{\text{A}}{\text{I}}$
καὶ προσαποτεισάτω ἀργυρίου Ἀλε-
ξανδρείου $\text{I} \frac{\text{A}}{\text{I}}$. Ἡ δὲ πρᾶξις ἔστω
κ. ἔ. δ.

4. Také *smlouva nájemní* bývala nezřídka základem pro listiny exekuční a to skoro ve všech svých tvarech. Doložena jest jak pro smlouvy pachtovní,⁴⁹⁾ tak i pro nájmy v užším smyslu, jako na př. v pap. Oxy č. 278 z r. 17 po Kr.,⁵⁰⁾ jednajícím o nájmu mlýna, pro exekuční výhradu na peněžní summu oceněného (srv. shora pozn. 19.).

⁴⁹⁾ Srv. na př. pap. BGU 538 z r. 100 po Kr., Oxy 728 z r. 146 po Kr., 729 z r. 137 po Kr., č. 1036 z r. 273 po Kr. Oxy 730 z r. 130 po Kr. (bez dodatku καθάπερ ἐκ δίκης, srv. shora pozn. 14), Oxy č. 499, 101, 103, 501, C. P. R. č. 240 vesměs ze 2. stol. po Kr. a C. P. R. 35 a 37 ze 3. stol. po Kr. K tomu zejména Waszynski, Bodenpacht I. str. 147. Ve smlouvách pachtovních nebyla však exekuční doložka pravidlem, jak dokazují četné listiny o pachtu bez této výhrady, srv. na př. pap. Amh. č. 85 z r. 78 po Kr., C. P. R. 39 z r. 266 po Kr., Lips. č. 18, 19, 20, 21, 22, 23, 24, vesměs ze 4. stol. po Kr., BGU 308 a 364 z doby byzantské. Zda-li toto zmírnění stilisace pachtovních smluv, jak je lze stopovati zejména v dobách pozdějších, souviselo s nedostatkem pachtýřů v Aegyptě (srv. Waszynski I. c.), anebo se může vysvětliti zvláštním způsobem obvyklým při uzavírání smluv pachtovních písemnými nabídkami se strany pachtýřů, jež vedly pak k vytvoření formulářů smluvních bez výhrad exekučních, nelze bezpečně zjistiti. Vzorce zmíněných nabídek podávají na př. pap. Amh. č. 85, C. P. R. 39, Lips 22 z r. 388 po Kr., Giss č. 50 z r. 259 po Kr., č. 52 z r. 397 po Kr. Srv. i Mitteis, Chrestom str. 307 k pap. Amh. 85. V exekučních listinách pachtovních vyskytuje se často ustanovení, že pachtýři zaplatí pachtovné „ἀνύπολογον“; Brassloff I. c. str. 362 a násl. příkládá tomuto slovu smysl zákazu *kompensace* proti exekuční obligaci a přivádí ji v užší souvislost s institucí listin exekučních. Domněnka tato byla však vyvrácena Waszynskim (Bodenpacht str. 129), jenž prokázal, že slovo „ἀνύπολογος“ značí tolik jako beze srážky za škodu a ztrátu, kterou pachtýři snad neplodností pozemku, následkem neúrody nebo živelních pohrom utrpěl. S kompensací a její historií v právu aegyptském za vlády římské nemá tedy ustanovení to žádné souvislosti. O významu slova „ἀνύπολογος“ srv. též Rostowzew, Kolonat str. 4. Stejně i v listinách depositních též vyskytující se výraz jenom blíže rozvádí význam slova „κίνδυνος“, s nímž v nich společně se uvádí. — Správnost výtek Waszynského proti theorii Brassloffově potvrzuje nyní také pap. Hibeh (vyd. r. 1903) č. 85, kdež řečená výhrada o ἀνύπολογος vysvětlena jest zevrubněji rčením: „ἐκ πλήρους μηθένα υπόλογον ποιούμενος ἀβρόχου (scil. „γῆς“). „Ἀβροχος γῆ“ značilo však pozemek, jenž Nilem nebyl toho roku dostatečně (πρὸς τὸ πλεῖστον) zavodněn a zúrodněn. Srv. Wilcken, Grundz. str. 204, 274, též Eger Zum aeg. Grundbuchwesen str. 184. Jest jasno, že z výrazu „ἀνύπολογος“ pro theorii Brassloffovu o vztahu kompensace k listinám exekučním nelze naprosto ničeho dovoditi.

⁵⁰⁾ O tomto papyru srv. zejména Waszynski I. c. str. 146 a též Brassloff, I. c. str. 378. Jiný do této kategorie náležející papyrus BGU č. 1117 z r. 13. př. Kr. jedná o nájmu dílny. Předmětem exekuce dle exekuční výhrady má tu býti: „[δ] ἐὰν ἐνοφιλήσωσιν πρὸς τὸν ἡμερήσιον φόρον [σὺν ἡ]μιολία, [κ]αὶ οὐ ἐὰν μὴ παραδῶσιν τὴν ἀξίαν, καὶ τὸ [βλάβος] καὶ δαπανήματα καὶ ἐπίτιμον

Obyčejným zjevem byly exekuční výhrady dále v t. zv. συγγραφαὶ τροφῆτις, to jest ve smlouvách o nájmu žen ke kojení dětí. Smlouvy toho druhu vyskytují se v papyrech ve dvou různých podobách, buď co smlouvy námezdní, locatio conductio operarum, učiněné s kojnou, srv. na př. pap. BGU č. 1106 z r. 13 př. Kr., anebo co pronájem otrokyně vlastníkem jejím (tedy co locatio conductio rei) jinému ke kojení dítěte, jak jest tomu na př. v pap. BGU 1058 z tého roku. Pro oba druhy těchto smluv jest význačno, že předmět exekuční pohledávky určuje se pro případ, že kojná poruší smlouvu, stejným ciferním oceněním:

pap. BGU č. 1106 „ἄ τε εἰλη³⁸φεν
τ[ρο]φῆα καὶ ἂ ἐὰν λάβ[η] σὺν ἡμ[ι]ο-
λία καὶ τὰ ³⁹βλάβη καὶ δαπανήματα
καὶ ἄλλας ἀρχυ(ρίου) (δραχμάς) τ,
τῆς ⁴⁰πράξ[ε]ως γινόμενης. . . ⁴³κ. ἔ.
δ.⁵¹⁾ obdržela na výživu a co by ještě
obdržela a o polovici více, a na
náhradu škody a výloh ještě dalších
300 drachem, s výhradou okamžité
exekuce.

5. Ve *smlouvách trhových* vyskytují se exekuční výhrady řídčeji, ježto nejvíce papyrů jedná o trhu z ruky do ruky. Byl-li však dán pro cenu trhovou úvěr, anebo byl-li sjednán trh na splátky, bývala pro nedoplatek i ve smlouvách trhových exekuční výhrada obvyklou. Toho dokladem jsou na př. pap. BGU č. 1146 z r. 19 př. Kr. a pap. Reinach č. 7 z r. 141 př. Kr.

Častěji vyskytuje se exekuční výhrada ve smlouvách trhových ve prospěchu kupcově. Tak jest tomu zejména, byla-li učiněna úmluva o pozdějším dodání zakoupeného předmětu, cena trhová byla však prodavači již při smlouvě samé vyplacena. Příklad takové exekuční smlouvy trhové podává pap. Reinach č. 30, ze 2. stol. př. Kr.:

³[Ὁμολογῶ] ⁴[ἔχειν π]αρά σοῦ τιμὴν
πυροῦ ἀρταβ[ῶν] . . . ⁵[ἀς ἀποδῶ]σω
σοι ἢ τοῖς παρὰ σοῦ ἐν τῷ[.] μηνί
⁶[τοῦ προκειμένου] ἔτους. . . Ἐὰν
δὲ¹⁰[μ]ὴ ἀπ[ο]δ[ῶ] καθότι πρόκειται,
ἀπο¹⁰[τείσω] σοι ἢ τοῖς παρὰ σοῦ
Prohlašuji, že obdržel jsem od tebe
cenu za prodaných ? měřic pšenice.
Odevzdám ti je nebo tvým nástup-
cům v měsíci ? příštího roku. Ne-
odevzdám-li, zaplatím ti nebo ná-
stupcům tvým za každou měřici

ἀργυρίου) (δραχμάς) φ“. Hlavním předmětem exekuční pohledávky jest tu tedy dlužný plat z dílny (nájemné, ἡμερήσιον φόρον), jež dle smlouvy zvyšuje se o polovici (ἡμιολία), a kromě toho o další konvenční pokutu (ἐπίτιμον) 500 (φ') drachem stříbra; dále činí se ještě zmínka o „βλάβη καὶ δαπανήματα“, o čemž srv. shora str. 14.

⁵¹⁾ Cena za mzdu a výživu dítěte stanovena byla v tomto papyru peněžní částkou 6 drachem stříbra měsíčně. Pap. BGU č. 1058 obsahuje zcela shodné ustanovení jenom s jinými cenami nájemného za otrokyni spolu s výživným (ιβ = 12 drachem stříbra měsíčně) a v souvislosti s tím i s vyšší konvenční pokutou (ἐπίτιμον ἀργυρίου δραχμάς φ. = 500 drachem). O těchto συγγραφαὶ τροφῆτις srv. i Berger I. c. str. 176.

τιμὴν ἐκά[στης] ¹¹[ἀρτάβης] χαλκοῦ 2000 drachem mědi, s výhradou
δραχμὰς δισχιλι[ίας, τῆς] ¹²[πράξεω]ς okamžitě exekuce.
οὕσης σοι . . . [x.] ε. δ.

Pozoruhodno jest, že pro případ, nesplní-li prodavač závazku, určuje se, že na místě obilí má býti zaplacená summa peněžitá (δραχμὰς δισχιλίας). Souvisí to nepochybně s výhradou exekuční, jež do smlouvy tržové byla přijata.⁵²⁾

Jiný případ exekuční výhrady ve prospěch kupce ve smlouvě tržové podává pap. Lond. II, č. 334 str. 211 z r. 166 po Kr., v němž prodavač potvrzuje, že obdržel od kupce na cenu tržovou obnášející 21 drachem stříbra závdavek 14 drachem stříbra. Pro případ, že prodavač nesplní svého závazku, t. j. nedá-li v pozemkových knihách na kupce přepsati prodaný pozemek⁵³⁾ ihned, jakmile mu bude zbytek ceny tržové doplacen, zavazuje se:

²³ἔκτισιν . . . ²⁴τὸν ἀρραβ[ῶν]α δι- zaplatiti závdavek dvojnásobně
πλοῦν μεθ ἡμιολίας καὶ τόκων γινο- a další polovici co pokutu konvenční
μένης ²⁵[τῆς] πράξεως . . . καθ. ε. δ. jakož i úroky s výhradou okamžitě
exekuce.

Také závazek prodavačův za evikci prodané věci býval exekuční doložkou sesílen. Listiny toho obsahu pocházejí však skoro veskrze z doby dosti pozdní, poněvadž ze začátků periody byzantské, a proto jednak jeví již zřejmé stopy proniknuvších norem římskoprávních a to jak starších o stipulatio duplae,⁵⁴⁾ tak novějších o náhradě interesse,⁵⁵⁾ jednak jest v nich původní charakteristický ráz exekučních listin již valně setřen.

Tak na př. ve stilisaci pap. BGU č. 13 z r. 289 po Kr., jednajícím o prodeji velblouda, jest nápadno, že závazek prodavačův pro evikci

⁵²⁾ Srv. k tomu shora pozn. 23.

⁵³⁾ ř. 21 „τὴν καταγραφὴν ποιήσονται“, ř. 23 „ἐὰν δὲ μὴ καταγράψωσι“.

⁵⁴⁾ Srv. pap. Lond. II. p. 317 z r. 337—350 po Kr.: „[ἐὰ]ν δὲ μὴ (ἐκδικήσιν), ἐκ[τ]ε[ίσιν] . . . παραχρῆμα τὴν τειμὴν δι[π]λῆν καὶ τὰ βλάβη καὶ τὰ δαπανήματα . . . Περὶ δὲ τοῦ ταῦτα . . . γενέσθαι ἐπερώτησεν ἡ — (kupující) . . . οἷ τε ἀποδόμειοι (prodavači) ὡ μολόγησεν α. Otázka a od-pověď stipulační na duplum jest tu zřejmě doložena. Stejně již v pap. BGU č. 887 z r. 151 po Kr.: „τότε διπλῆν τὴν τειμὴν χωρὶς παραγγελίας x]αλῶς [δίδοσθαι π]ίστει ἐπε[ρ]ώτησεν Ἀρ[εμίδω]ρος (kupec) πίστει δοῦναι [ὡ μολόγησεν Λούκιος“. Jiné příklady pro stipulatio duplae rovněž však bez exekučních výhrad poskytují též pap. Lips. č. 3 z r. 256 po Kr., č. 4 z r. 293 po Kr. a č. 6 z r. 306 po Kr.

⁵⁵⁾ Srv. v pap. z r. 359 po Kr. (BGU č. 316) „ἐκτίσουσι αὐτῶ τὴν τειμὴν καὶ τὸ βλάβος καὶ ὅσον ἂν αὐτῶ διαφέρῃ“. Mitteis, Grundz. str. 190 soudí, že ustanovení o dvojnásobné náhradě ceny tržové a interesse jest snad již staršího domácího původu. Naproti tomu však možno uvést, že výrazy „ἐπερώτησεν ὡ μολόγησεν“ a „ὅσον ἂν αὐτῶ διαφέρῃ“ příliš připomínají římská technická rčení „interrogatus respondi“ a „quod eius interest“, jsouť patrně jich slovným překladem. Ostatně i Mitteis eod. str. 189 soudí, že v evikční klausuli (βεβαίωσις) doby Ptolomejské bývala konvenční pokuta přesným peněžním obnosem, nejspíše dvojnásobnou cenou tržovou určována, srv. BGU č. 998 z r. 101/0 př. Kr.

utvrzuje se sice doložkou „καθάπερ ἐκ δίκης“, avšak hlavní slova „πρᾶξις ἔστω“ jsou vypuštěna, tak že jest sporno (srv. shora str. 6), možno-li v uvedeném zkráceném rčení exekuční výhradu spatřovati.

Ve druhém, ještě mladším papyru BGU 316 z r. 359 po Kr. jest tomu právě opačně: jsou tam sice slova „τῆς πράξεως πάντων γεινομένης τῶ πριαμένω“ (kupci), avšak schází opět doplněk „καθάπερ ἐκ δίκης“.

Ještě závažnější jsou však pochybnosti co do materiálních náležitostí exekuční výhrady v obou těchto listinách, ježto jak v pap. BGU č. 13 tak v pap. BGU č. 316 jde o závazky, jež postrádají oně přesnosti v určení předmětu obligačního, se kterou se setkáváme ve starších listinách, v nichž měla exekuční doložka ještě svůj plný původní význam. Tak v prvním papyru z r. 289 po Kr. pojí se slova „καθάπερ ἐκ δίκης“ k ustanovení, že prodavač má pro případ, bude-li prodaná věc z části nebo zcela evinkována, svým nákladem evikci od kupce odvrátiti: „τὸν δὲ ¹³ἐπελευσόμενον καὶ ἐμποιησόμενον τοῦ πεπραμένου καμῆ¹⁴λου ἢ μέρους αὐτοῦ χάριν ἡμεῖς (prodavači) αὐτὸν ἀποστήσομεν καὶ ἐκδικήσωμεν (vysoudíme) παραχρῆμα τοῖς ἰδίοις ἑαυτῶν δαπανήμασι καθάπερ ἐκ δίκης“.⁵⁶⁾

Podobně v pap. BGU č. 316 z r. 359 po Kr. jest předmět závazku prodavačova zcela neurčitý, ježto mnoho-li by činilo interesse: „ὅσον ἂν αὐτῶ διαφέρῃ“, bude lze zjistiti teprve po skutečně nastalé evikci věci. Přesněji jest vytčen evikční závazek ve starším pap. Oxy č. 270 z r. 94 po Kr., v němž hlavní dlužnice prodává svému rukojmímu pozemky (ἀρούρων ἑλίκοι τεττάρων), bude-li nucen dluh za ni zaplatiti, a sice za obnos tohoto dluhu. „Βεβαίωσις“ jest tu rovněž sesílena exekuční klausulí pro případ, že by dlužnice zatím pozemky někomu jinému prodala; stanoví se totiž:

⁴³Ἐὰν δὲ τι τούτων ἢ ὁμολογοῦσα
⁴⁴παρασυγγραφῆ, ἄκυρον [ἔ]στω καὶ
προσαποτισάτω τῶ [Σ]αραπίω⁴⁵νι τῶ
καὶ Κλάρω ἢ τοῖς παρ' αὐτοῦ καθ' ὅ
ἐὰν παρα[σ]υγγραφῆ εἶδος⁵⁷) ⁴⁶τό τε
βλάβος καὶ ἐπίτιμον ἀρχυρίου δραχμὰς
χιλίας καὶ εἰς τὸ δημό⁴⁷σιον τὰς ἴσας . .
⁴⁸τῆς πράξεως γενομένης τῶ Σαρα-
πίωνι“ etc.

Jestliže by něco z toho dlužnice prodala, budiž to neplatno, a nechť zaplatí kromě toho Sarapionovi Klarovi nebo jeho dědicům za to, že by odprodala pozemek, na odškodnění a jako další pokutu tisíc drachem stříbra a do státní pokladny stejný obnos, s výhradou exekuce.

⁵⁶⁾ Možno však též, že tato stilisace stala se jen nedopatřením pisatelovýmí jenž z obvyklého formuláře vypustil v tomto případě větu, kterou dlužno doplnit' z podobného ustanovení pap. Lond. II. p. 317 z r. 337—350 po Kr.: „ἐκδικήσιν παραχρῆμα τοῖς ἰδίοις αὐτῶν δαπανήμασι; [ἐὰ]ν δὲ μὴ ἐκ[τ]ε[ίσιν] . . . τὴν τιμὴν δι[π]λῆν καὶ τὰ βλάβη καὶ δαπανήματα“ atd. Srv. shora str. 12.

⁵⁷⁾ Význam tohoto slova vysvětluje pap. Oxy č. 237 z r. 89 po Kr. o knihách pozemkových. Srv. k tomu můj článek o knihách pozemkových v římském Aegyptě; Sborník věd pr. a stát. XIII. str. 282.

Exekuční závazek jest zde tedy pevnou summou 1.000 drachem stříbra předem oceněn.

6. Exekuční výhrady vyskytovaly se též *při smlouvách rukojemských*, a to především na sesílení závazku rukojmího samého, srv. na př. pap. Lond. II, p. 219/20 z r. 149 po Kr.: ¹⁷ „γεινο[μένης τῆς Ἡρα]κλεία (věřitelce) τῆς [π]ράξεως ἐκ τε τῆς Θαήσεως (dlužnice) καὶ τῶν προκειμένων υἱῶν (rukojmí) ¹⁸ [καὶ τῶν ὑπαρχόντων αὐτ]οῖς πάντων κ.] ἐ. δ.“ Závazek rukojmího byl však, aspoň dle staršího práva papyrů, v němž nepronikly ještě normy římskoprávní, teprve druhořadný,⁵⁸⁾ jak dokazuje další ustanovení téhož papyru:

¹⁵ Ἐὰν μὴ ἀποδῶ[ι] ἡ μήτηρ Θαῆ[σις τῆ] προκειμένη προθεσμία, ἡ καὶ παρελκυσθέντος χρόνου ¹⁶ [τὸν τοῦτον τό]κον μὴ δώ[σῃ, δεῖ αὐτο]ὺς τοὺς υἱοῦ[ς] ἐκ τοῦ ἰδίου ἀποδῶσιν, ἐὰν τε παρῆ ἡ ἀπῆ ἢ καὶ μὴ περιῆ [ἡ μήτηρ].“

Jestliže však matka Th. v ustanovenou dobu nezaplatí nebo za prošlou lhůtu nedá úrok, budou synové povinni z vlastního to zaplatiti, nechť matka bude přítomna nebo nepřítomna, a nechť bude na živu čili nic.

Byloť základní myšlénkou rukojemství v právech hellenských, zvaného „ἐγγύη“, že rukojmí — na rozdíl od práva římského — zavazoval se především za činnost třetí osoby, hlavního dlužníka, a teprve pro případ, že se tato neuskuteční, byl povinen učiniti sám to, co bylo povinností osoby, za niž se byl zaručil. Zřejmě se to jeví v častých smlouvách, jimiž někdo bral na se záruku, že se určitá osoba dostaví k soudu, do vězení a podobně. V první řadě bylo tu předmětem závazku rukojemského (ἐγγύης): dodatí tuto osobu, a teprve nestane-li se tak, splniti sám předmět hlavní obligace, po případě zaplatiti summu peněžní, kterou byl tento ve smlouvě rukojemské odhadnut. A tento druhořadný, v penězích oceněný závazek býval pak sesilován výhradou exekuční. Tak bylo tomu na př. v pap. Hibeh č. 92 z r. 263/2 př. Kr., jehož podstatný text byl již shora ⁵⁹⁾ zevrubněji vysvětlen.

Nápadno jest, že v papyrech, ve kterých *nebyla exekuční výhrada* smluvena, stanoví se jako jediný předmět závazku rukojemského garantovaná činnost in natura, tedy *bez peněžního ocenění*, což týče se zejména i záruky převzaté za to, že se třetí osoba dostaví do vězení; v tom případě zavazoval se rukojmí, že půjde do vězení sám, nedostaví-li se ten, za něhož dal záruku. Aestimatio tu odpadala: „ἐγὼ αὐτὸς τὰ ὑπὲρ αὐτοῦ ἐν παντὶ ποιήσω.“⁶⁰⁾

⁵⁸⁾ K tomu srv. zejména Partsch, Bürgsch. I. str. 209 a násl., str. 258 a n., a Mitteis, Grundzüge str. 264.

⁵⁹⁾ Srv. str. 9.

⁶⁰⁾ Srv. pap. Lipsiae č. 45 až 56, vešměs ze 2. pol. 4. stol. po Kr. Jest tu něco podobného, jako při neexekučních papyrech jednajících o obilních zápůjčkách, jež v obdobných případech rovněž nebyly oceňovány, srv. shora str. 9.

Stejná myšlenka provedena byla pak důsledně také při obyčejném rukojemství, jež mělo od počátku za předmět dluh peněžitý, jak shora citovaný pap. Hib. č. 92 jest toho dokladem. Věřitel měl však — dle toho, co bylo uvedeno, — právo, ihned jakmile byla pohledávka jeho dospělá a dluh nebyl dlužníkem hlavním zaplacen, vymáhati bez dalšího splnění jeho na rukojmím samém; že by bylo třeba dříve hlavního dlužníka zažalovati, anebo i jen upomínati,⁶¹⁾ není z papyrů doloženo. Prakticky byl tedy i při rukojemství výsledek stejný, jako kdyby se byl rukojmí od počátku spolu i co plátce závázal. Jmenovitě nemusil věřitel prokázati, že dříve marně se snažil dosíci uspokojení od hlavního dlužníka; stačiloť, nebyl-li mu dluh v určenou dobu zaplacen. Tím méně mohl se rukojmí dovolávati snad beneficia excussionis.

Bylo to sice požadavkem slušnosti, jak dokazuje pap. Lips. inv. č. 244 z r. 462 po Kr.,⁶²⁾ avšak nikoli požadavkem právním.

Teprve v době pozdní, zejména byzantské, možno i při rukojemství stopovati pronikání zásad práva římského, jak toho dokladem jest na př. exekuční listina Oxy č. 1041 z r. 381 po Kr.: ¹⁰ „ὕπερ τοῦ σε ἔχειν τὸ ἀσφαλὲς παρ' ἐμοῦ [ἕως τῆς] τούτου[ν] ἀποδόσεως, ὁ μολογῶ ὀφίλειν σοί.“

Také *regressní pohledávka rukojmího* proti hlavnímu dlužníkovu bývala sesilována listinou exekuční; příklad takové zachoval se v pap. BGU, č. 1057 z r. 13 po Kr.,⁶³⁾ v němž zavazuje se dlužník nahraditi rukojmímu pod následky exekuce „καθάπερ ἐκ δίκης“ všecko, co bude míti tento za něho věřiteli zaplatiti, t. j. summou jeho peněžního dluhu:

²¹ συγχωροῦσι Θερμοῦθις καὶ Φιλόξενος] παρὲς²² εἶσθαι τὸν Ἡλιόδωρο[ν] ἀπερίσπαστο[ν] καὶ ἀπαρενόχλη[τον] ὑπὲρ ὧν ἐγγυᾶται ²³ αὐτο[ῦς] δανειζαμένο[υς] παρὰ Χαιρή[μονος] . . . κατὰ τῆ[ν] . . . ²⁴ συγχώρη[σιν] ἀργυ[ρίου] (δραχμῶν) ἑκατὸν τόκ(ων) διδράχμ(ων) . . . ²⁷ Ἐὰν δέ τι παραβ[αίνωσιν] ἐκτί(ειν) αὐτοὺς ²⁸ δ' ἐὰν παραχθῆ ἢ βλαβῆ ὁ Ἡλιόδωρο(ς) τοῦ δανείου . .

Prohlašují Thermuthis a Filoxenos (hlavní dlužníci), že zaručují Héliodórovi indemnitu za to, že převzal záruku za ně, vypůjčivši si od Chaiρέmona dle synchore 100 drachem stříbra s úroky dvojnásobnými (24%) . . Jestliže by nesplnili svůj závazek, že zaplatí mu vše, co by na něm na splnění tohoto dluhu bylo exekučně vymoženo, nebo co

⁶¹⁾ Srv. k tomu Mitteis, Grundz. str. 267, 268. Stačilo: „οὐ ποιεῖν“, srv. Partsch I. c. 185 a násl.

⁶²⁾ Rukojmí stěžuje si, že uvržen byl do vězení za dlužníka, ač se tento nepokusil o útěk, ani se neskrýval: „τοῦ παρ' ἐμοῦ ἐ[ν] ἐγγυηθέντος ἱσταμένου καὶ μὴ δρασμοῦ χρησαμένου[ν] ἐνῆξέ[με] ὑπὲρ αὐτοῦ ὡς ἀγνωμονοῦντος ἐκε[τ]ίνου . . εἰς [τ]ὴν δη[μο]σίαν ἐ[τ]ρακτ[ή]ν.“

⁶³⁾ Zcela rozdílnou povahu má indemnité smlouva v pap. Oxy č. 270 z r. 94 po Kr. (srv. shora str. 21), kterou dlužník pro případ, že nesplní věřiteli včas dluh, prodává (srv. slova: ³¹ „[ὧ]ς ἂν πράσεως [αὐτῶ] γενο[μένης]“) rukojmímu své pozemky, za něž spolu přejímá t. zv. „βεβαίωσιν“, kterouž sesiluje exekuční klausulí. Jest to tedy tržová smlouva, učiněná pod výminkou. Srv. Rabel, Zeitsch. d. Savigny St. XXVIII. str. 362 a násl., Berger, Strafl. str. 204.

²⁰τῆς πράξεως γεινομ(ένης) τῷ Ἡλιο-
δῶρ(φ) ἐκ τε ἀφο(τέρων) ἀλληλεγ-
γύων ³⁰εἰς ἔκτι(σιν) . . . . καθάπερ
ἐγ δίκης“.

by jím bylo zapláceno. Héliodóros
může proti nim oběma vésti soli-
dárně exekuci jakoby z rozsudku až
do úplného zaplacení.

Papyrus tento připomíná živě podobonu exekuční pohledávku práva římského, kterou měl dle zprávy Gaiovy (Inst. IV, 22) rukojmí (sponsor), zaplatil-li za hlavního dlužníka dluh věřiteli. Manus iniectio pro iudicato, o níž se v tomto a i v jiných případech zmiňuje Gaius, není v podstatě ničím jiným, než-li řecká πράξις (manus inectio) καθάπερ (pro) ἐκ δίκης (iudicato), což by bylo svědectvím, že potřeba obligací bez soudního rozsudku vykonatelných byla nejen v hellenistické, ale i v římské oblasti, v této aspoň pro dobu nejstarší, stejně uznávána, a svědčilo by to o jisté příbuznosti obou těchto právních řádů. Rozdíly ovšem jsou patrné. Kládloť právo oblasti hellénské zvláštní váhu na písemnou formu při právních jednáních, a vyhledávalo tudíž k vykonatelnosti exekuce listinu, v níž exekuční výhrada byla výslovně učiněna, kdežto právu římskému byla forma písemná cizí, a řečený účinek spojován byl s jistými druhy obligací již dle norem samého zákona. Tak aspoň souditi dlužno ze zprávy Gaiovy (l. c.): „Postea quaedam leges ex aliis quibusdam causis ⁶⁴) pro iudicato manus iniectio in quosdam dederunt, sicut lex Publilia in eum, pro quo sponsor dependisset, . . . et denique plures aliae leges in multis causis talem actionem dederunt“.

Ze zprávy Gaiovy jde dále na jevo, že také v právu římském byly případy exekučních obligací dosti četné (in multis causis).⁶⁵) Zda-li do této kategorie náleželo i samo *nexum*, tedy prvotní základní obligace civilní z jednání per aes et libram, jest, jak známo,⁶⁶) velmi sporno. Nápadno jest, že Gaius ve své zprávě o manus iniectio pro iudicato *nexum* neuvádí, ač, bylo-li skutečně obligací exekuční, musili bychom očekávat, že by ji byl zajisté jako hlavní a nejčastěji se vyskytující případ ne-

⁶⁴) Jako hlavní případ manus iniectio uvádí totiž Gaius (IV. 21) bezprostředně před tím exekuci na základě rozsudku: „manus iniectio iudicati lege duodecim tabularum.“

⁶⁵) Že také v právu papyrů známy byly exekuční obligace i mimo obor smluv, tedy pro pohledávky ex variis causarum figuris, zdá se dosvědčovati na př. pap. Magd. 21 z r. 221 př. Kr., jednající o vymáhání škody způsobené dobyt看em. Petition žádosti (ἐντευξις) jde aspoň ihned na povolení exekuce: „, [ἐάν ἦ] ἴ[τα] διὰ τῆς ἐντευξέως ἀλληθῆ, π ρ α χ θ ἦ[γ] α ι (od πράξις, exekuce) αὐτοὺς παραχρημα καὶ ἀποδο[ῦναι] τὴν προδεδηλωμένην τιμὴν“. Stejně tomu bylo snad v některých krajích hellenských i pokud jde o závazky pro poškození náhrobků, srv. na př. nápisy na náhrobcích, jimiž ukládají se pachatelům pokuty pod následky okamžité exekuce, srv. C. I. G. III., 4300 v.; o tom více na str. 53.

⁶⁶) Přehled různých názorů o právní povaze nexa podává Mitteis, Privatrecht I. z r. 1908 str. 136 a n.; dále též v Zeitschr. d. Savigny St. XXIX. str. 498 a násl., Kleineidam, Die Personalexek. der Zwölftafeln str. 3, 27, Kübler, Ztsch. d. Savigny St. XXV. 254 a násl.

zamlčel, když jiné případy exekučních obligací významu v poměru k nexu dosti podřízeného neopomenul uvést. Z okolnosti, že v právech hellenských bylo listin exekučních co nejhojnější měrou užíváno, ano že byly pro peněžní obligace, zejména pro zápujčku v praktickém životě takřka pravidlem, nelze ovšem pro poměry římské zvláštních důsledků činiti. Jenom z kmenové příbuznosti větve římsko-řecké dalo by se snad s jakousi pravděpodobností také pro právo římské, aspoň pro starší periodu jeho vývoje, na větší poněkud rozšíření a význam obligací exekučních souditi. Bezpečný úsudek není však při nynějším stavu památek v této otázce možným.

Jak bylo uvedeno, spočíval praktický význam exekuční listiny v tom, že věřitel, nebyl-li v ustanovenou dobu uspokojen, mohl vésti proti dlužníkovi exekuci stejně, jako by byl tento rozsudkem právní mocí nabytým k plnění dluhu odsouzen. To neznamena však ještě, že exekuční výhrada dávala věřiteli též právo, vésti exekuci způsobem zcela svémocným, aniž by musil si k jednotlivým úkonům exekučním vymoci povolení úředního. Princip ryze soukromé exekuce, jenž se jinak uznává pro obvod práva řeckého,⁶⁷) v Aegyptě — aspoň v době, na niž se vztahují zachované památky papyrové — platnosti neměl. S určitostí možno říci, a to již pro dobu Ptolomejskou, že vyskytuje se i v právu papyrů stejná zásada, kterou i právo římské jest proniknuto, že exekuce vedena býti mohla jenom pod ochranou a dozorem příslušného úřadu státního, a že zejména povolení její vyhrazeno bylo samému nositeli nejvyšší moci soudcovské. Dokladem toho jest, že žádost za povolení exekuce zove se v papyrech „ἐντευξις“,⁶⁸) což jest technickým označením pro žádosti, které se podávaly v době Ptolomejské králi, v době římské pak samému náčelníku provincie, t. j. praefecto Aegypti (ἐπαρχῶ).⁶⁹)

Také provedení exekuce, povolené na základě listiny exekuční, není zůstaveno soukromé činnosti věřitelově, nýbrž děje se zvláštními k tomu ustanovenými úředními vykonavateli, zvanými „πράκτορες ξενικῶν“.⁷⁰)

⁶⁷) Srv. Kohler a Ziebarth, das Stadtrecht von Gortyn z r. 1912, str. 38, 86, 131 a n., Raape Der Verfall des Pfandes str. 104, Mitteis, Reichsrecht str. 413, Partsch, Bürgschaftsr. str. 228.

⁶⁸) Srv. pro dobu Ptolomejskou na př. pap. Fayum towns č. 11 z r. 115 př. Kr., pap. Magd. č. 23 z r. 221 př. Kr., pap. Magd. č. 18 z téhož roku. K tomu zevrubněji dole na str. 47. Srv. Koschaker, l. c. str. 43, Kohler a Ziebarth str. 132, Wenger, Arch. f. Pap. II. str. 122, 128. Mylně Kübler v Zeitschr. d. Savigny St. XXV. str. 277. Neodůvodněny jsou též pochybnosti Raape-ho l. c. str. 104 a násl. stran exekuce majetkové. Pro dobu římskou viz na př. pap. BGU č. 1038 z doby Antonina Pia, pap. Flor. 56 z r. 234 po Kr., pap. BGU 970 z r. 177 po Kr. O významu slova „ἐντευξις“ srv. hlavně Mitteis, Grundz. str. 12 a násl.

⁶⁹) Že stejně tomu bylo — aspoň za vlády římské — i v jiných zemích hellenských, dokazuje na př. pro Cilicii Ciceronova zpráva (ad Atticum l. c.) o exekuci vedené na základě exekuční syngrafy Skaptiovy.

⁷⁰) Srv. pap. Lips č. 120 z r. 89 po Kr. Při exekuci immobilární byl spolučinným také úřad knih pozemkových (βιβλιοθήκη ἐγκτήσεων), jak dokazuje pap. Oxy č. 712 z konce 2. stol. po Kr., v němž zachován jest přípis, kterým πράκτορες

Pro rozsah, ve kterém měla být provedena exekuce, rozhodným bylo především ustanovení listiny exekuční. Pravidelně podroboval se dlužník exekuci nejen majetkové, ale i osobní, a sice této personální exekuci na místě prvním, jak již z obvyklého textu exekuční klausule jest zřejmo; „Ἡ δὲ πράξις ἔστω τῷ Δῶ (věřiteli) 1.) ἐκ τε αὐτοῦ τοῦ δεδανεισμένου καὶ 2.) ἐκ τῶν ὑπαρχόντων αὐτῷ πάντων κ. ἐ. δ.“

Bylo-li více solidárních dlužníků, anebo byl-li vedle hlavního dlužníka ještě rukojmí, poskytovala exekuční výhrada právo vésti exekuci proti všem osobám a na majetek každého z nich, anebo jen proti jedinému z nich. Obvyklé znění výhrady v tomto případě bylo:

¹³ „Τῆς πράξεως γεινομένης τῷ Χ. Ch. (věřitel) může vésti exekuci ¹⁴ ἐκ τῶν ὑποχρέων Θ^{ος} καὶ Φ^{ου} καὶ jakoby z rozsudku proti osobám ἐκ τοῦ ἐγγύου Ἡλιοδώρου, ¹⁵ καὶ ἐξ dlužníků Th. a F. a rukojmího H., ἐν ὅς, καὶ ἐξ οὗ ἐὰν αἰρηται, καὶ ἐκ a to i proti každému jednotlivě, kde- τῶν ὑπαρχόντων αὐτοῖς πάντων κ. koli jej zastihne, i na všechny jich ἐ. δ.“

Jest jenom zcela skrovný počet listin exekučních, v nichž exekuční výhrada omezuje se na majetek dlužníkův. Srv. pap. Hib. 84a) z r. 285 př. Kr.: „ἢ ²⁵ [πράξις] ἔστω Τιμοκλεῖ ἐκ τῶν ὑπαρχόντων τῶν Ἐπιμέ- νους πρᾶσσοντι τρόπῳ ᾧ ἀν βούληται“; srv. též pap. C. P. R. 30 ze 6. stol. po Kr.: ³⁰ „πάντα αὐτῶν τὰ ἄλλα ὑπάρχοντα καὶ ὑπάρξοντα τὰ τε ν[ῦν] ³¹ καὶ μετὰ ταῦτα ἐσόμενα ἰδικῶς καὶ γενικῶς ἐνεχύρου ³² λόγῳ [= πράξις] καὶ ὑποθήκης δικαίῳ κ. ἐ. δ.“

Nápadno jest, že jeden z obou zde uvedených papyrů náleží první době Ptolomejské, kdežto druhý papyrus pochází z pozdního období byzantského. Toto vyloučení exekuce na osobu dlužníkovu v listinách exekučních z počátku periody řecké v Egyptě mohlo by se zdáti jaksi ještě ohlasem práva doby předptolomejské, v níž personální exekuce pro soukromé pohledávky nebyla dovolována, byvši odstraněna zákonem krále Bokchorise z domácí dynastie ve století 8. př. Kr.⁷²⁾ Za Ptolomeovců byla však znovu zavedena, a jest prokázána v papyrech pro dobu ještě starší, než do které spadá shora citovaný pap. Hibeh č. 84a), neboť exekuční výhrada opravňující k exekuci personální vyskytuje se již v nejstarším (srv. shora str. 17) papyru elephantinském z r. 311 př. Kr.

Ξενικῶν dožadují se úřadu knihovního za exekuční zápis na osobním foliu dlužníkově. Srv. Eger, Zum aeg. Grundbuchwesen str. 60 a násled.

⁷¹⁾ Srv. BGU č. 1057 z r. 13 po Kr. Pro rukojmí ovšem subsidiárně, srv. shora str. 22 k pap. Lond. II. p. 219/20 z r. 149 po Kr. Srv. k tomu i pap. BGU č. 1145 z r. 5 př. Kr., č. 1053, 1117 z r. 13 př. Kr., č. 1146 z r. 19 př. Kr., Rein. č. 26 z r. 104 př. Kr., Oxy č. 143 po Kr. Lond. II. p. 221 z r. 167 po Kr.

⁷²⁾ Diod. Sic. I. 79. K tomu Waszynski I. c. str. 145, Mitteis, Reichsrecht str. 444 a násled. K historii osobní exekuce srv. Wenger v Arch. f. P. II. str. 52, 497, Patsch Gr. B. I. str. 13 a v Arch. f. Pf. V. 483, Mitteis eod. I. str. 353, Kleinendam, Beitr. zur lex Poetelia str. 21, Kohler a Ziebarth I. c. 23.

Dostatečné vysvětlení podává však obsah uvedeného papyru Hibeh 84a). Jedná o obilní zápujčce, kterou smluvil Athéňan Epimenes co dlužník s Chalkidanem z ostrova Euboje Timokleem. Oba kontrahenti byli tedy příslušníky starého Řecka, a jest proto též více než pravděpodobno, že třeba učinili smlouvu v cizině, v Egyptě, vzali pro ni za základ právo své vlasti, totiž v daném případě právo dlužníkovu, tedy právo Athénské, o němž jest známo, že již dle zákonů Solónových osobní exekuci pro soukromé dluhy nedovolovalo.⁷³⁾ Listina tato nemůže z té příčiny býti počítána k pravidelným tvarům práva papyrového.

Druhý papyrus CPR č. 30 pak musí rovněž býti stranou zůstaven, ježto datuje ze stol. 6. po Kr., tedy z doby, v níž o osobní exekuci pro soukromé pohledávky nemůže již býti řeči.

Z jiných papyrů uvéstí jest ještě pap. BGU č. 729 z r. 144 po Kr., jenž obsahuje rovněž jenom výhradu exekuce majetkové: ¹⁷ „τῆς πράξεως ἐκ τῶν ¹⁸ τοῦ Γαίου Ιουλίου Ἀπολιναρίου ὑπαρχόντων πάντων κ. ἐ. δ.“; v něm byla však všeliká zmínka o osobní exekuci patrně zúmysla vypuštěna, a to nejen pro osobní vztahy kontrahentů,⁷⁴⁾ ale zejména z té příčiny, že dlužníkem byl civis Romanus, jenž ovšem osobní exekuci nepodléhal.

Plnou účinnost, to jest i co do výhrady personální exekuce měly však ve skutečnosti listiny exekuční vůbec jenom v době Ptolomejské a nejvýše ještě na počátku periody římské, ne však již v době pozdější. Že původně mohla býti na základě exekuční listiny vedena skutečně také exekuce osobní, není pochybno. Dokazuje to již samo slovné znění výhrady „ἐκ αὐτοῦ τοῦ δεδανεισμένου“. Jest zhola nemyslitelno, že by již od původu bylo bývalo do listiny vloženo něco, co dle platného právního řádu nemohlo býti vůbec provedeno. Kromě toho však personální exekuce pro soukromé dluhy jest pro dobu Lagidů i jinak bezpečně prokázána.⁷⁵⁾ Byla pak dvojí: pro dobu starší přísnější, dlužník ztrácel svou svobodu a mohl býti věřitelem odveden v porobu, jak toho dokladem jest na př. pap. Reinach č. 7 z r. 141 př. Kr., v němž dlužník obrací se na krále se žádostí,

⁷³⁾ Plutarch, Solon 15. K tomu srv. Mitteis I. c. str. 446, Kohler a Ziebarth, Das Stadtrecht von Gortyn str. 132.

⁷⁴⁾ Srv. shora str. 17. Zmínka o osobní exekuci vypuštěna jest též v pap. ze 4. stol. po Kr. (r. 316) Oxy č. 103, tedy rovněž z doby byzantské; exekuční doložka smlouvy pachtovní zní tu jen: ¹⁹ „γινομένης... πράξεω[ς] παρὰ ται(1)ήμων“, t. j. na to, co máme u sebe.

⁷⁵⁾ Srv. na př. pap. Hibeh I. 34 z r. 243/2 př. Kr. ¹ „Ἐμοῦ γὰς ἀπαγα- [γόντος Καλλίδρο[μον Καλλιστάτους Κυρηναῖον τῆς ἐπιγονῆς ε[ἰς τὸ] ἐν Σύνα[ρ]υ δεσμοτῆριον“, pap. Oxy č. 281 z I. pol. I. stol. po Kr.: ²⁵ „ὅπως ἐπαναγκασθῆ συνεχόμενος (držán ve vězení) ἀποδοῦναι. K tomuto pap. srv. Schwarz, Hypothek u. Hypallagma str. 90, Berger, Strafl. 89. Srv. též pap. Teb. č. 5 z r. 118 př. Kr., obsahující nařízení krále Euergeta II., dle něhož byla osobní exekuce proti královským pachtýřům zakázána. Srv. dále papyry uvedené v pozn. 58—61.

aby za neplatnou uznal exekuční syngrafu, a v žádosti praví: ⁴ „καθ' ὑπερβολὴν ἠδικόμενος[ς] καὶ κινδυνέων ἄντ' ἐλευθέρου δούλου[ς] γενέσθαι.“⁷⁶) Mírnější forma osobní exekuce záležela v tom, že věřitel mohl dáti dlužníka uvrhnouti do veřejného vězení pro dluhy (δεσμώτεριον), a nechati jej tam až do zaplacení pohledávky. Tento způsob osobní exekuce vyskytuje se v papyrech nejčastěji, a zdá se, že časem onu krutou formu personální exekuce, jak se o ní ještě pap. Reinach c. 7 zmiňuje, úplně nahradil.⁷⁷)

Za vlády římské byla exekuce osobní pro soukromé dluhy postupně zatlačována,⁷⁸) až posléze byla úplně odstraněna ediktem praefekta Tita Julia Alexandra z r. 68 po Kr.⁷⁹) : „ἵνα αἱ πράξεις τῶν δανείων ἐκ τῶν ὑπαρχόντων ὄσι καὶ μῆτις ἐκ τῶν σωματῶν . . . . κελεύω μηδένα τῆ τῶν δημοσίων προφάσει παραχωρεῖσθαι, . . . μηδ' ὅλως κατακλείεσθαι τινὰς ἐλευθέρους εἰς φυλακὴν ἡντινοῦν.“

Text ediktu velmi připomíná známé ustanovení římského zákona Poeteliouva; ze znění jeho jde dále na jevo, že osobní exekuce byla římskými praefekty již před tímto ediktem zakazována. Edikt čeliti měl hlavně tomu, aby zákaz nebyl obcházen předstíráním (προφάσει) různých okolností, za nichž personální exekuce byla ještě dovolována. Jmenovitě byly to pohledávky veřejné, pro něž i na příště zůstala osobní exekuce přípustnou.⁸⁰)

Přes to však toto zásadní odstranění personální exekuce pro dluhy soukromé nemělo vlivu na dosud obvyklé znění exekučních listin, v nichž

⁷⁶) K tomu srv. též pap. Magd. č. 18 z r. 221 př. Kr., v němž věřitel opíraje se o exekuční listinu (srv. dole str. 46) žádá, aby mu dlužník byl exekučně vydán: „ἵνα πράξας Διοφάνης (stratégos) αὐτόν (dlužníka) ἀποδῶ μοι. Souhlasně v pap. Magd. č. 23 z téhož roku.

⁷⁷) O vězení pro dluhy srv. na př. pap. Oxy č. 259, 281, Hib. I. 34, BGU 1145. Hib. č. 73 z r. 243/2 př. Kr.

⁷⁸) Že se tak nestalo ihned, dokazují na př. pap. Oxy č. 259 z r. 23 po Kr. a Oxy č. 281 z r. 20—50 po Kr.

⁷⁹) Srv. Bruns Fontes⁷ str. 243.

⁸⁰) S tím souvisí, že od té doby častěji vyskytuje se ve smlouvách dodatek, že dlužník, nesplní-li v čas dluh, bude povinen zaplatiti kromě obvyklé pokuty konvenční ještě stejný obnos do státní pokladny: „τὸ ἴσον εἰς τὸ δημόσιον“; srv. na př. pap. BGU 193, 350, 667, 709, 859, 901, Oxy 105, 270, 271, 275, 489, 491—495, 504, 725, 729. C. P. R. I, 4, 170, 198, 206, 222, 223, Tebt. 383, 391, 393, vesměs z doby římské. Z doby byzantské: pap. Flor. 29, 96, C. P. R. 10, Strassb. 29. Tím mělo býti aspoň nepřímo dosaženo zostření exekuce vazbou dlužníkovou, jež pro veřejné závazky i po ediktu Tita Julia zůstala praktickou. Stejný účel, sesílití exekuci, měla za doby Ptolomejské výhrada, že dlužník zavazuje se zaplatiti „εἰς τὸ βασιλικὸν (nebo βασιλεῦσι) ἀργυρίου ἐπισήμου δραχμάς“ srv. BGU 998, Gen. 20, Tor. 4, 8, Tebt. 11, Lond. II. p. 6, nebo: „εἰς βασιλικὸν τὸ ἴσον“, v. Tebt. 110, 156, Giss. I. 36. Že exekuce pro pohledávky královské požívala za Ptolomeovců jistých výhod, dokazuje již shora (pozn. 12) zmíněná, v listinách soukromých častěji ve vyskytující výhrada o „πράξις ὡς πρὸς βασιλικά“. Srv. Kohler u. Ziebarth, das Stadtrecht v. Gortyn str. 132, Berger, Strafklauseln str. 31, 93, 95.

ještě v dobách velmi pozdních⁸¹) se vyskytují výhrady v původním textu s exekucí osobní. Projevy toho druhu nelze pak ovšem vysvětliti jinak než co bezvýznamné dodatky, jež byly stejně jako jiná mnohá rčení ze starších formulářů listinných poloučenými pisateli do textu nových smluv s příkladnou vytrvalostí po celá staletí přejímány. >

Bezvýznamnost výhrad personální exekuce v listinách exekučních pro pozdější dobu římskou dokazují žádosti za povolení exekuce, jež se z této doby dochovaly. Ač v listinách, na základě kterých se za exekuci žádá, zůstala výhrada osobní exekuce i na dále pravidelným zjevem, přece *petitum* žádosti omezuje se již výlučně na povolení exekuce majetkové. Zvláště poučným v tom směru jest pap. BGU č. 578 z r. 189 po Kr., v němž uvedeno jest v žádosti za soudní upomínku dlužníka plné slovné znění listiny exekuční. V ní vymíněna byla ve prospěch věřitele výslovně: ¹³ „πράξις ἐκ [τε ἐμ]ο[ῦ καὶ ἐκ] [τῶν ὑπαρχόντων] μοι πάντων καθάπερ ἐκ δίκης“, naproti tomu však v témž papyru několik řádek na to, v *petitum* žádosti praví se již jenom, že dlužník má býti vyzván, aby zaplatil dluh, jinak že ²¹ „[ἡ εἰ]δῆ, ἐσομένην μοι τὴν π[ράξιν] ἐξ ὑπαρχόντων [αὐ]τοῦ“.

Stejně jest tomu v pap. Oxy č. 286 z r. 82 po Kr., jehož *petitum* zní: ¹⁹ „ἡ εἶδωσι . . . ἐσομένην μοι τὴν π[ράξιν] παρὰ τε αὐτῶν καὶ ἐξ ὧν ἐὰν εὕρισκω αὐτῶν ἐπὶ τῶν τόπων ὑπαρχόντων“. Vyhrožuje se tedy nikoli exekucí „ἐξ αὐτῶν“, t. j. na samu osobu dlužníkovu, nýbrž jenom „παρ' αὐτῶν“, to jest na to, co mají u sebe, tedy exekucí majetkovou.⁸²)

O osobní exekuci není v žádostech, exekuci zahajujících, v této době již zmínky. Výhrada její v listinách exekučních pozbyla všeho praktického významu, stala se pouhým archaismem.

Pokud však v době Ptolomejské a ještě na začátku vlády římské byla osobní exekuce pro soukromé pohledávky přípustnou, měly pro ni i pokud se týče exekuce vedené na základě listin exekučních platnost celkem stejné zásady jako pro exekuci majetkovou. Jmenovitě nebylo mezi nimi rozdílů v tom, že exekuce osobní musila býti vždy úředně povolena, ne však exekuce majetková.⁸³) Bylať i pro tuto intervenci orgánů úředních dle stavu papyrů nezbytnou. Také v tom nečinilo se rozdílů, že by snad exekuce na majetek byla musila býti vedena dříve než na osobu dlužníkovu, jež následovati by mohla teprve po bezvýsledné exekuci majetkové. Pro tento pořad není v papyrech dokladu. Znění listin exekučních samo neoprav-

⁸¹) Srv. na př. ještě z doby byzantské pap. BGU 316 z r. 359 po Kr., p. Oxy 1041 z r. 381, p. Lips. 13 z r. 366 po Kr., p. Giss. č. 53 ze 4. stol. po Kr.

⁸²) Tak jest tomu i v jiných památkách papyrových této doby, srv. na př. též pap. Lond. III. p. 229, v němž *petitum* žádosti shoduje se slovně s uvedenou žádostí pap. BGU č. 578. Souhlasně v pap. BGU 888 z r. 159/160 po Kr. a v pap. Flor. 86 z konce I. stol. po Kr. Srv. Schwarz, Hypothek u. Hypallagma str. 68.

⁸³) Tak zprvu soudil Mitteis, Reichsrecht str. 419 proti Darestovi, Recueil des inscr. jurid. grecs I. str. 174. Nyní však celkem souhlasně s textem v Zeitsch. der Savigny St. XXIX. z r. 1908 str. 501 a v Grundzüge str. 121 vzhledem k pap. Lond. II. p. 6, Hib. č. 92 a Oxy č. 259.

ňuje k této domněnce, neboť spíše naopak jest to právě osobní exekuce, kterou si věřitel v exekučních listinách v obvyklém jich znění na prvním místě vymíňoval. O subsidární povaze její nečiní se nikde zmínky. Souditi dlužno tudíž, že zůstaveno bylo na vůli věřiteli, kterého způsobu exekuce chce proti dlužníkovi na základě exekuční listiny nejprve použiti. Ano jest více pravděpodobno, a i zachované papyry tomu zdají se nasvědčovati, že obvyklým bylo počítí právě exekucí osobní, která jevila se účinnějším prostředkem proti dlužníkovi zejména tenkrát, byl-li majetek jeho věřiteli z části nebo zcela zatajován. Na tento pravidelný postup možno aspoň souditi z pap. Oxy 281 z 1. polovice 1. stol. po Kr., v němž věřitelka (rozvedená manželka) na základě exekuční listiny⁸⁴⁾ domáhá se exekuce proti dlužníkovi, kladouc toto petitum:

23 „Διὸ ἀξιῶ συντάξαι 24 καταστῆσαι
αὐτὸν ἐπὶ σὲ 25 ὅπως ἐπαναγκασθῆ
σου 26 ἐχόμενος ἀποδοῦναι
27 μοι τὴν [φ]ερνὴν σὺν ἡμιο 28 λία. Τῶ[ν]
μὲν γὰς ἄλλων τῶν [όντων πρὸς
αὐτὸν] ἀντέχομαι καὶ ἀνθε-
ξομαι“; (srv. k tomu i pap. Oxy
282 z r. 30—35 po Kr.).

Protó žádám, abys jej dal před-
vésti k sobě, aby byl *donucen vazbou*
vrátiti mně věno a další poloviční
pokutu. Ostatní prostředky proti
němu si podržuji.

Tedy ne na majetek, ale na osobu dlužníkovu (συνεχόμενος) vede tu věřitelka nejprve exekuci, vyhražujíc si exekuci majetkovou („ἄλλων πρὸς αὐτὸν) jako další prostředek na dobu pozdější.

Zvláště zřejmým jest tento pořad však při listinách, které obsahovaly zostřenou exekuční výhradu s t. zv. „ἀγώγιμον εἶναι“. Tento druh exekuční doložky byl však přípustným⁸⁵⁾ jenom proti dlužníkům, kteří byli potomky prvotních Peršanů, t. zv. Πέρσαι τῆς ἐπιγονῆς,⁸⁶⁾ jichž postavení bylo z neznámých příčin v tomto směru proti příslušníkům jiných kmenů v Aegyptě usazených podstatně zhoršeno. Výhrada exekuční dávala v tomto případě věřiteli právo:

⁸⁴⁾ Že se jedná o listinu exekuční, jest patrné z okolností, že manželka žádá ihned za exekuci, jakož i z toho, že opírá svou žádost o listinu svatební „φερνὴν ἴδοῦσα κατὰ συγχώρησιν εἰς ἑλόγον ἀργυρίου δραχμῶν διακοσίων.“ Ve smlouvách toho druhu byly však exekuční doložky (srv. shora str. 17) takřka bezvýjimečným pravidlem. K tomu srv. i Lewald Personalexek. str. 53 p. 1.

⁸⁵⁾ Exekuční výhrady s „ἀγώγιμος εἶναι“ vyskytují se v zachovaných papyrech doby Ptolomejské a začátku periody římské velmi hojně, srv. na př. BGU 1053—1057, 1115, 1147, 1150, 1151, 1156, 1116—1119, 1121, 1133, 1142, 1143, 1146; zevrubněji jedná o této stupňované exekuční doložce Lewald l. c. str. 27—74; zejména o domnělé příbuznosti této instituce s římským nexum na str. 63 a násl.

⁸⁶⁾ Schubart v Arch. für Papyrusforsch. V. str. 108, 112 a n. spatřuje v Πέρσαι τῆς ἐπιγονῆς nové přistěhoválce perského původu; tomu však, jak se zdá, z dobrých důvodů odporuje Wilcken, Grundz. str. 384 pozn. 4.

(pap. BGU č. 1145 z r. 5. př. Kr.)
10 „εἶναι [αὐτ]οῦς παρὰ [χρῆ]μα
ἀγώγιμ[ο]υς... καὶ [συνέ-
χε]σθαι [μ]έχρι τοῦ ἐκτίσαι τὸ
μὲν δάνειον σὺν ἡμιολίας τοὺς δὲ τόκους
ἀπλ[οῦς]... γειν[ο]μένης τῆς πράξε-
[ως] τῆ 'Α. ἐκ τε τῶν ὑποχρέ[ων]...
καὶ ἐκ τῶν ὑπαρχόν[των] αὐτοῖς [πάν-
των] κ. ἐ. δ.“

Mohou (dlužníci) býti ihned od-
vedeni a ponecháni ve vězení (v
otroctví? Srv. Lewald l. c. str. 64),
dokud nezaplatí dluh s další polovicí
i s úroky jednoduchými... Věřitel
má právo okamžité exekuce z roz-
sudku jak na osoby dlužníků, tak
i na jich veškeren majetek.

Jest na jevě, že prvním exekučním krokem byla tu právě osobní exekuce bez ohledu na stav majetku dlužníkovu. Zvláštním bylo kromě toho, že jak se zdá, výjimečně dovolovalo se věřiteli v tomto případě, aby své-
mocně bez soudní intervence^{86a)} dlužníka se zmocnil a jej do vězení odvedl.

Že tento pořad co do vedení exekuce byl při listinách exekučních — pokud byla osobní exekuce ještě v provinciích římských připuštěna, — pravidlem, dokazuje i Cicero, jenž ve svých dopisech ad Atticum z r. 50 př. K. (srv. shora pozn. 2 č. 5) líčí jako proconsul Ciliciae postup exekuce, kterou na základě exekuční⁸⁷⁾ syngraphy vedl proti obci Salaminské římský lichvář Scaptius. Exekuce byla mu povolena předchůdcem Ciceronovým, jenž nad to věřiteli svěřil prefekturu nad obcí a dal k ruce i četú jízdeckta, aby tím větší tlak mohl na dluhující obec vykonávati. Exekuce záležela veskrze v osobních příkořích a útiscích, jež exekvent pomocí vojska páchal na občanstvu Salaminském a jeho představenstvu, a jež posléze vrcholily v tom (Cic. VI, 2, 8), že Scaptius dal vojskem obsaditi radnici a věznil v ní senát Salaminský tak dlouho, až pět senatorů hladem zemřelo.⁸⁸⁾

Z příkladů těchto možno souditi, že byla to spíše exekuce osobní, od níž se při exekučních listinách vycházelo, a nikoli exekuce majetková.⁸⁹⁾

O zásadách exekučního řízení opírajícího se o listiny exekuční poučují nás dosti zevrubně papyry jenom pro dobu římskou, ač i tu zůstávají ještě některé otázky dosud neobjasněny.

Za jisto lze míti, že vlastní exekuci předcházela upomínka dlužníka věřitelem prostřednictvím Alexandrijského arcisoudce, „ἀρχιδικαστης“;⁹⁰⁾

^{86a)} Tak soudí i Partsch v Arch. für Papyrusf. V. str. 484, Raape l. c. str. 104. Naproti tomu Mitteis, Grundz. str. 121, 122 shledává zostření exekuce v tomto případě jenom v tom, že k exekuci mohlo býti ihned bez soudní upomínky přikročeno.

⁸⁷⁾ Z líčení Ciceronova V., 21, 2, jde na jevo, že v záležitosti nebyl vyneseno rozsudek, neboť teprve ve stadiu exekučním dochází mezi účastněnými stranami ke sporu o platnost exekucované pohledávky a smluvených úroků.

⁸⁸⁾ „Nam ad Ephesum usque venerunt flentes equitum scelere et miserias suas detulerunt;... in curia senatum Salaminem obsiderat, ut fame senatores quinque morerentur“.

⁸⁹⁾ Stejná idea jeví se ostatně i v prvotní exekuci starého civilního práva římského, jež rovněž vycházelo z principu exekuce personální.

⁹⁰⁾ O jeho kompetenci v záležitostech exekučních srv. zejména Koschaker Der Archidikastes, v Zeitsch. der Savigny St. XXIX. z r. 1909, str. 22 a násl.

jemu nenáleželo však v oboru vlastní působnosti aspoň za doby římské právo povolití exekuci, nebo rozhodovati o vyskytnuvších se snad sporných otázkách. Právo moc tato vyhražena byla samému praefektovi.⁹¹⁾

Žádost za soudní upomínku podávala se věřitelem nebo jeho zástupcem osobně⁹²⁾ archidikastovi nebo jeho zástupci (t. zv. διεπών τὰ κατὰ ἀρχιδικαστείαν);⁹³⁾ v žádosti musilo býti uvedeno i znění exekuční listiny, již se věřitel dovolával. Byl-li to pouhý chirograf, opatřený doložkou exekuční, mohl věřitel spojití se žádostí za soudní upomínku spolu žádost za jeho δημοσίωσις, která se prováděla rovněž u úřadů archidikastovi podřízených.⁹⁴⁾

Petitum žádosti za soudní upomínku znělo:

(BGU č. 578 z r. 189 po Kr.)^{94a)}
 17^{Αξιῶ} ... 19^{συντάξει} χράψαι τῷ ...
 τοῦ — στρατηγῷ μ[ε]τ[α]δ[ο]θῆναι τοῦ
 του ἀντίγρα[φον] τῷ Ιουλίῳ ... , ὅπως
 ποιήσεται μοι τὴν ἀπόδοσιν τοῦ τε
 π[ρο]κειμέ[νου] κεφαλαίου καὶ τῶν
 τόκων, ἢ εἰδῆ, ἐσομένην μοι τὴν
 π[ρο]ῤῃσιν ἐξ ὑπαρχόντων αὐτοῦ, ἀφ'
 ὧν ἐὰν τελειώσω ἐνεχυρασίας γραμ-
 μάτων“.

Žádám, abys nařídil dopsati stratégovi —, aby odevzdal opis této žádosti (dlužníkovi) Juliovi, aby mně zaplatil uvedený kapitál s úroky, aneb ať ví, že přikročím k exekuci na jeho majetek, a vymožu si povolení exekučního zabavení věci.

Vyřízení žádosti bylo čistě formální: Kancelář archidikastova nevyšetřujíc její meritorní oprávněnost, a zejména ani nevyslechnuvši dlužníka vrátila žádost v opise věřiteli opatřivši ji pouze doložkou, kterou se ukládalo příslušnému stratégovi, v jehož okrsku dlužník měl své bydliště, aby opis upomínky prostě doručil dlužníkovi:

7. Ἱερὺς καὶ ἀρχιδικαστῆς στρα- Kněz a archidikastes strategovi
 τηγῷ ... μερίδος τοῦ ... Τοῦ δεδο- kraje —. Odevzdej opis přiloženého

⁹¹⁾ Ovšem bylo přípustno, aby archidikastes byl pro speciální případ praefektem k rozhodnutí sporů jako iudex delegatus určen; stávalo se to asi dosti často, jak souditi lze na př. z pap. Giss. I. 34 z r. 265 po Kr. Srv. Koschaker I. c. str. 21, Mitteis, Chrestom. str. 84.

⁹²⁾ Proto musil žadatel nebo jeho zástupce konati cestu do Alexandrie, kdež bylo úřední sídlo archidikastovo. Na to poukazuje pap. Oxy č. 286 z r. 82 po Kr.:
 25 „πρὸς δὲ τὴν τοῦ χρηματισμοῦ τελείωσιν διαπέσταμαι Ἡρακλείδην“; tak na př. i v pap. Lond. III. p. 132 z r. 139 po Kr., p. Flor. 86 z 1. stol. po Kr. Srv. Schwarz I. c. str. 85.

⁹³⁾ Na př. byl-li archidikastes účasten na některém konventu, jako asi v případě, o němž jedná pap. Lond. III. p. 132; srv. Mitteis, Chrestom. str. 251.

⁹⁴⁾ T. zv. διαλογὴ ἢ καταλογεῖον. Srv. Koschaker I. c. str. 3. Příklad takto spojené žádosti za exekuční úřední upomínku se žádostí za δημοσίωσις exekučního chirografu podává BGU č. 578 z r. 189 po Kr. Srv. i p. Lips. č. 10 z r. 240 po Kr., Col. II. BGU 970 z r. 177 po Kr., řádka 21.

^{94a)} Srv. též BGU 231 a Flor. 86 z konce 1. stol. po Kr., Oxy 286 z r. 82 po Kr., BGU 888 z r. 159/60 po Kr. Oxy 485 z r. 178 po Kr. a Flor. 68.

μένου ὑπομνήματος ἀντίγρα[φον] μ[ε]τα- podání, jak náleží. Roku (datum).
 δοθήτω ὡς ὑπόχ[ε]ιται“. [Ἔτους.] .. A. E. jsem poznamenal.
 (datum). Ἄ. Ἐ. σεσημ[είωμαι].

Žádost opatřená touto úřední doložkou, vyhotovou „ἀπὸ διαλογῆς δημοσιώσεως“, t. j. od úřadu archidikastovi podřízeného, zvala se χρηματισμός,⁹⁵⁾ jenž byl pak v opise (srv. „παρεκόμεσα ἀπὸ διαλογῆς δημοσιώσεως χρ[η]μα[τ]ισμοῦ ἀντίγρα[φον]“ v BGU 578, řádka 4, 5) dodán věřitelem stratégovi⁹⁶⁾ se žádostí na spise připsanou, aby další doručení soudní upomínky dlužníkovi provedl:

5 „ἀξιῶ τοῦτου τὸ ἴσον δι ὑπηρέτου Ζηδám, abys jeden stejnopis do-
 μεταδοθῆναι τῷ διὰ τοῦ χρηματισμοῦ ρučil zřízencem dlužníkovi Gaiovi
 σημαυνομένῳ Γαίῳ Ιουλίῳ ... ἐνώπιον, Iuliovi, v podání blíže označenému,
 ἐν εἰδ[ῆ]“. (Datum.) zřejmě, aby o tom věděl. (Datum.)

Stratégos odevzdal pak celý tento úřední spis obsahující přehled celého dosavadního jednání, svému zřízenci, zvanému „ὑπηρέτης“ s písemným, rovněž na aktu připojeným příkazem, aby doručení soudní upomínky provedl:

1 „[Ἄ. στρατηγός] ... μερίδος Α. stratég kraje — Hérónovi
 Ἡρώνι τῷ ὑπηρέτῃ. Μετάδ[ος] ἐνώ- sluhovi. Odevzdej zřejmě jak náleží
 πι[ον] ὡς καθήχ[ει] τοῖς προστεταγ- těm, jichž se týče. Roku (datum).
 μ[ένοις] ἀκολον[θῶς] ... 2 [Ἔτους] Σám jsem poznamenal.
 (datum). Σεσημείωμαι“.

Na to následovalo doručení spisu dlužníkovi, a od té doby zvala se tato úřední upomínka obsahující spolu vyhrůžku nastávající exekuce technicky „διαστολικόν“. Jím bylo průpravné stadium řízení zahájeného na základě listiny exekuční zakončeno.

Mitteis⁹⁷⁾ a i jiní papyrologové po něm shledávají v tomto úředním podání a doručení věřitelovy upomínky zvláštní řízení upomínací (Mahnverfahren), a spatřují v něm dokonce jistou obdobu se stejnojmennou institucí procesních práv moderních. Náзор tento však, pokud se úřední upomínce připisují ještě jiné právní účinky než, že jí má býti dlužník upozorněn na hrozící mu exekuci, jmenovitě pokud se t. zv. „διαστολικόν“ přikládá (srv. Mitteis I. c. str. 127) stejný význam jako rozkazu platebnímu v upomínacím řízení dle práv dnešních, není obsahem papyrů dosti odůvodněn. Proti této nauce o zvláštním upomínacím řízení na základě listin exekučních možno uvéstí zejména:

⁹⁵⁾ Název ten obvyklým byl i pro jiná vyřízení exekučních žádostí, zejména pro výměr o povolení exekuce t. zv. „χρηματισμός ἐνεχυρασίας“. O zvláštním způsobu doručování úředních výměrů prostřednictvím samého žadatele, srv. Eger, Zsch. d. Savigny St. XXXII. str. 381, Steinweder Vers. str. 16.

⁹⁶⁾ Srv. k tomu též poškozený pap. Lips. 122 z doby Anton. Pia.

⁹⁷⁾ Leipziger Griech. Urk. I. str. 327 a Grundzüge str. 123 a násl.

1. Pro další průběh exekuce jest celkem nerozhodno, jak se dlužník proti doručené mu soudní upomínce (διαστολικόν) zachová. I nepodá-li dlužník proti upomínce odporu, — a v tom by sejevila právě hlavní důležitost diastolika co (domněle) rozkazu platebního — nezpůsobuje toto opomenutí bez dalšího právní moc úřední upomínky tak, že by se tato stávala tím samým již nezvratným základem exekučním. Naopak ze zachovaných papyrů jde na jevo, že i když se dlužník choval proti soudní upomínce naprosto nečinně, a věřitel vymohl si později dekret exekuci povolující, mohl dlužník přes to i potom ještě tomuto dalšímu soudnímu úkonu klásti odpor a žádati, aby exekuce zrušena byla pro materiální nedostatky práva věřitelova.⁹⁸⁾

2. Kdyby byl správným názor, že upomínka úřední (διαστολικόν), nebyl-li proti ní podán odpor, nabývala po určité době, o níž, jak Mitteis l. c. str. 127 sám praví, není žádných památek, ihned moci právní, pak nebylo by snadno vysvětliti, proč v pozdějším exekučním stadiu, když jednalo se o skutečné povolení exekuce na základě listiny exekuční, ukládal praefectus Aegypti v povolávacím dekretu věřiteli, aby existenci svého práva zvláštní přísahou potvrdil? Rovněž nebylo by srozumitelné, proč věřitel ve své pozdější žádosti za povolení exekuce zvláště ještě výslovně prohlašoval, že vede exekuci na své vlastní nebezpečí, „τῷ ἰδίῳ κινδύνῳ“? A proč se toto prohlášení pak v samém výměru exekuci povolujícím úřadem bralo na vědomí, a znovu ještě opakovalo? Neboť pozbyl-li dlužník tím, že neodporoval úřední upomínce, mající význam platebního rozkazu, svých obran, o jakém nebezpečí plynoucím z nedostatku práva věřitelova mohlo pak ještě vůbec býti řeči?

3. Zodpověděl-li však dlužník upomínku záporně, popíraje pohledávku věřitelovu a prohlásil-li, že „διαστολικόν“ z té příčiny pokládá za neúčinné, bezmocné, nelze ještě říci, že tento odpor dlužníkův zbavoval exekuční listinu její vykonatelnosti tak, že věřitel nemohl pak již na její základě vymoci si ihned povolení exekuce, nýbrž že musil v tomto případě opatřiti si pravidelnou soudní cestou rozsudek co obyčejný titul exekuční. Pro názor, že odpor proti diastoliku odnímal listině exekuční vlastnost titulu exekučního, nečiní zejména důkazu pap. Oxy č. 68 z r. 131 po Kr. Papyrus obsahuje podání, kterým dlužník odporuje úřední upomínce, diastoliku, jež mu byla věřitelem shora vyličenou úřední cestou dodána. Také tento odpor, „ἀντίρρησις“, adresován byl archidikastovi,⁹⁹⁾ stejně jako byla

⁹⁸⁾ Srv. zevrubněji níže na str. 41; pap. Giss., I, 34 z r. 265/6 po Kr.: „οὐ μὲν δὲ διαστολικὸν ἐχρήσατο, ἀλλ[ὰ] καὶ ἐπελείωσεν τὰ περὶ αὐτὰ νόμιμα“.

⁹⁹⁾ Adresa není sice v listině zachována, ale že byl adresátem archidikastes, plyne jednak ze srovnání s pap. Lond. 3, p. 132 z r. 139 po Kr., jakož i z povahy věci, ježto také upomínka byla archidikastem vyřízena. Nejedná se též stejně jako při diastoliku o rozhodnutí sporné otázky, nýbrž jen o formální vyřízení, jež archidikastovi bylo ponecháno.

upomínka věřitelova, a obsahoval žádost, aby podobně jako podání věřitelovo, byla i tato odpověď na ně obvyklou cestou prostě doručena věřiteli. V odpovědi dlužník uvádí:

¹[Ἐπεὶ] ²[μετέδ]ωκέ μοι Θεὸν Π. . . δια[τοῦ] ⁴νομ[οῦ] στρατηγοῦ ἀντίγραφον, οὗ οὐ [δεόν] ⁵τωσέτελείωσεν τῷ καταλογεῖν ὑπο[μνή] ⁶ματος, δι[ε] οὐ ⁷ἀπαίτησιν ἐποιεῖτο, ὡν ἔφασ[κεν] ⁸ῶφείλεσθαι αὐτῷ . . . ⁹ἔτι ἀπὸ τῶν ἐνπροσ- ¹⁰θεν χρόνων ἀργυρικῶν (!) κεφάλαιον ποιοῦμα[ι] τῆν ¹¹δαίουσαν ἀντίρρησιν, δηλῶν ὑπονοεῖν περιέλειψαι ¹²θαι ἣν θέλει γεγονέναι τοῦ δανείου ἀσφαλ[ε]ῖαν ¹³ἐκ τε τοῦ πολυχρόνιον εἶναι (a jiné důvody) . . . ²⁹Ὁθεν ἀξιῶ συντάξαι γράψαι τῷ τοῦ ³⁰— στρατηγῷ μεταδοῦναι τῷ Θ. τοῦ ³¹δὲ τοῦ ὑπομνήματος ἀντίγραφον, ἵν' ἰδῆ, ³²ἄκυρον καθεστῶς, δὲ οὐ δεόντως μετέδοκέ ³³μοι διαστολικόν, σὺν οἷς ἐάν βιβλιομαχῆση, ³⁴προσμεταδοῖ, μένουσαν δ' ἐμοὶ τὴν πρὸς αὐτῷ ³⁵τὸν κρίσιν, ἐφ' ὧν δεόν ἐστίν, ἀρκουμένου ³⁶μοῦ τῆδε τῆ διαστολῆ, ὡς καθήκει“.

Odpověď dlužníka na soudní upomínku (διαστολικόν) má stručně smysl následující: Upomínku, kterou jsi mně dal doručiti, prohlašuji za neoprávněnou (ἄκυρον), a musím se (τὴν δαίουσαν ἀντ.) proti ní ohraditi, ježto dluh zanikl. Chceš-li proti mně další kroky podniknouti, (βιβλιομαχῆση), učiň si tak (προσμεταδοῖ), očekávám to s klidem (ἀρκουμένον μου), neboť zůstává mi právo na soudní rozhodnutí o platnosti pohledávky, mnou popřené.

Mitteis soudí, že slovem „βιβλιομαχῆση“ jest tu míněna replika věřitelova proti tomuto odporu dlužníkovu, načež sporná otázka přejde do pravidelného ústního processu. Výrazem „βιβλιομαχῆση“ může však stejně dobře býti rozuměna také sama žádost za povolení exekuce (βιβλιον), kterou věřitel dlužníkovi v úřední upomínce vyhrožuje: „ἢ εἰδῆ, ἐσομένην μοι τὴν πρῶξιν“. I prohlašuje dlužník ve své odpovědi, že zatím sečká, (ἀρκουμένος τῆ διαστολῆ), až jestliže věřitel nedbaje tohoto jeho upozornění, vymůže si přece skutečně povolení exekuce, jemuž pak teprve bude klásti odpor, aby vyvolal konečné soudní rozhodnutí.¹⁰⁰⁾

¹⁰⁰⁾ T. j. příslušným soudním orgánem, jímž byl však sám praefekt, a nikoli archidikastes. Již z té příčiny nejedná se tu o vlastní úkony *procesné*. K pap. Oxy 68 srv. i Koschaker, Zsch. d. Savigny St. XXIX. str. 28.

Výklad tento podporuje úvaha, že věc vlastně dosud jest mimo stadium sporu, jednat se o pouhou upomínku a intervence archidikasta, t. j. úřadu, jenž není ani oprávněn exekuci povoliti, ani o námitkách rozhodovati, jest tu čistě formální, omezujíc se na pouhé doručení upomínky, po případě odpovědi na ni: „συντάξαι χράψαι τῷ στρατήγῳ μεταδοῦναι τῷ Θ.“ Nejde tudíž dosud o žádný procesní úkon, neboť rozhodující soudní orgán nebyl ještě věřitelem za právní ochranu dožadán. O βιβλιομαχεῖν bude lze proto mluvíti teprve, až věřitel skutečně zažádá za povolení exekuce u praefekta Aegypti. Nelze také souditi, že by pouhou odpovědí na upomínku mohlo býti právo věřitele na povolení exekuce ihned prostě zmařeno,¹⁰¹⁾ a že by si věřitel v tomto případě musil teprve nový mocnější titul exekuční, totiž soudní rozsudek opatřiti. Ze slova „βιβλιομαχῆση“ aspoň tento důsledek dovoditi nelze.¹⁰²⁾

4. Není nutno, abychom příkládali úřední upomínce při listině exekuční jiný význam, než který se podává ze znění žádosti samé. Označujef se v ní jako vlastní účel upomínky „ἐν εἰδῆ ἔσομένην μοι τὴν πρᾶξιν“, t. j. že dlužník dříve ještě než zahájí věřitel proti němu exekuci, má býti způsobem zřejmým (srv. slovo „ἐνώπιον“) upozorněn na vážnost stavu věci. Jest to prostě požadavkem slušnosti, aequity, jenž nalehavě žádá předchozí upomenutí dlužníkovu zejména v případech, kdy dlužník snad ani o existenci dluhu neví. Nápadno jest zejména, že v papyrech nám zachovaných jedná se skoro veskrze o upomínky, jež doručují se teprve dědicům dlužníkovým,¹⁰³⁾ začasté pak jedná se o případy, kdy věřitel domáhá se zaplacení pohledávky, která po dlouhá léta nebyla vymáhána, tak že nynější dlužník o ní snad již ani vědomosti nemá.¹⁰⁴⁾ Jest to tedy jenom příkazem šetrnosti, aby dlužník nebyl v takových a i jiných případech neočekávaně překvapen exekucí na základě listiny, která mu snad ani známa nebyla. V tom hledati jest asi vlastní příčinu, pro kterou byl samým řádem právním požadavek soudní upomínky před vlastním zahájením exekuce

¹⁰¹⁾ To postihuje i Mitteis str. 127, připouštěje, že neměla-li exekuční listina býti zbavena veškerého významu, nemohl ji pouhý odpor dlužníkův nikdy zcela moci zbaviti. Proto domnívá se M., že mohl dlužník, odporoval-li, býti donucen dáti jistotu, anebo že věřiteli povolovala se v tomto případě prozatímní zajišťovací opatření. Z papyrů není nám však o nich ničeho známo.

¹⁰²⁾ Vysvětlení, že soud jest tu v procesu pouhým sprostředkovatelem, vlastně doručovatelem projevů stran procesních, jak soudí Mitteis str. 127, ne sám orgánem spor řídicím, jest pro kogniční proces 2. století po Kr., do něhož náleží tento papyrus, málo případným. S tím nesrovnává se na př. i zjev, že exekuci provádějící orgán (stratēgos) má se dokonce sám přesvědčiti o materiální pravdivosti tvrzení v žádosti věřitelově obsažených. Srv. níže str. 39.

¹⁰³⁾ Srv. Schwarz, Hypothek und Hypallagma str. 86, a citované tam doklady.

¹⁰⁴⁾ Tak ku př. v pap. Oxy 68 vede se exekuce na základě exekuční listiny teprve po 17 letech, v pap. BGU 83 pak teprve po 27 letech! Ano v pap. Lips. č. 10 z r. 240 po Kr. žádá se za demiósi cheirografu patrně za účelem jeho exekučního vymáhání dokonce až po 62 letech!

na základě pouhé listiny exekuční, tedy bez předcházejícího rozsudku soudního, obligatorně nařízen.

Požadavek tento, ovšem ve způsobě seslabené, sahá nepochybně již do doby Ptolomejské. Původně stačilo však, jestliže věřitel ve své žádosti jenom osvědčil, že dlužníka již dříve sám *mimosoudně* marně upomínal. Tomu aspoň svědčí pap. Fayum č. 11 z r. 115 př. Kr.: „ὁ ἐγκαλούμενος πλεονάκις ἀπητήμενος [ο]ύχ ὑπομένει ἐκουσίως ἀποδιδόναι.“¹⁰⁵⁾

Nutnost předcházející úřední upomínky, t. zv. διαστολικόν způsobem shora vylíčeným byla však stanovena teprve za doby římské. Aspoň všechny listiny, které jednájí o διαστολικόν, spadají do této periody. Jak dalece při tom spolupůsobily také ohledy fiskální, snad snaha rozmnožiti výtěžky státní novými poplatky (τέλη) za úřední výkony, nelze zodpověděti.

Jiný význam a účel netřeba obdobně připisovati ani odpovědi dlužníkově na úřední upomínku věřitelovu. Věřitel měl seznati stanovisko dlužníkovu dříve, nežli za povolení exekuce zažádá, aby zvěda, že dlužník se bude brániti a že snad má k tomu dobré důvody, mohl po případě od exekučního vymáhání pohledávky vůbec upustiti a nevydával se počítaje s danými poměry do nebezpečí škody, jež by mu hrozila pro případ, že by vedl exekuci nemaje pro ni dostatečného právního základu.¹⁰⁶⁾

Že úřední upomínka neměla jiného účelu, než upozorniti dlužníka na hrozící mu exekuci, možno dovoditi také ze skutečnosti, že odpadala sama sebou, jestliže by jí dle zvláštní povahy případu byla mohla býti úspěšnost exekuce snad ohrožena.¹⁰⁷⁾ Tak tomu bylo zejména, měla-li býti vedena exekuce na osobu dlužníkovu, pokud arci tento způsob exekuce byl ještě za vlády římské přípustným. Že v takovém případě by předcházející *úřední* upozornění dlužníka na hrozící mu personální exekuci, zatčení, uvěznění a pod. bylo zcela nemístným, jsouc namnoze přímo pokynem, aby se učinil včas nezvěstným, jest na jevě. A tím vysvětliti lze, že na př. v pap. Oxy č. 281 z 1. polovice prvního století po Kr.¹⁰⁸⁾ věřitelka žádá na základě exekuční listiny archidikasta,¹⁰⁹⁾ aby nařídil, aby dlužník byl ihned předveden a ve vazbě ponechán, aniž se v žádosti o předcházející soudní upomínce (διαστολικόν) vůbec činí zmínky. Patrně neměla v případech toho druhu smyslu. S tím se shoduje též, že ve všech papyrech,

¹⁰⁵⁾ Srv. k tomu též Schwarz l. c. str. 90 pozn. 1. Souhlasně i v pap. Magd. č. 17.

¹⁰⁶⁾ O tomto κίνδυνος činí se v papyrech při vedení exekuce na základě exekučních listin častěji zmínka. Srv. dole str. 40.

¹⁰⁷⁾ Srv. i Schwarz, l. c. str. 92.

¹⁰⁸⁾ Mitteis (Chrestom. str. 74) klade tento papyrus do doby mezi r. 20—50 po Kr. Vzhledem k tomu, že jedná ještě o osobní exekuci co praktickém způsobu exekučním (συνεχόμενος), náleží tento papyrus asi samému počátku této doby, kdy zákaz osobní exekuce (srv. shora str. 28) se ještě nevžil.

¹⁰⁹⁾ Jistou nesnáz působí, že archidikastes vyskytuje se v této listině jako úřad exekuci samostatně povolující. Není nemožno, že byla jeho pravomoc teprve během pozdější doby podstatně omezena. Srv. i Mitteis l. c. str. 74 a dole str. 48.

vztahujících se na úřední upomínky z titulu exekučních listin, jedná se veskrze o exekuci majetkovou, třeba že se opírají o listiny, jimiž také personální exekuce byla věřiteli vyhrazena.

5. Dále ještě míti na mysli, že doručením úřední upomínky dlužníkovi na základě exekuční listiny přichází záležitost již do stadia exekučního, podobně jako jest tomu při krocích, které učinil věřitel opíraje se o pravidelný titul exekuční, totiž právní moci nabyvší rozsudek soudní.¹¹⁰⁾ S tohoto hlediska bude sotva lze přiznati pouhému jakémukoli odporu dlužníkovu proti upomínce moc, zbaviti listinu jsoucí titulem exekučním, bez dalšího této její vlastnosti. Vždyť by tím samým věřitel byl vlastně ještě nepříznivěji na tom, než při obyčejných neexekučních pohledávkách, ježto přibýlo by mu tu ještě další obligatorní stadium úřední upomínky, jež v obyčejných procesech se nevyskytuje. Případněji než s řízením upomínacím možno tuto úřední upomínku (διαστολικόν) srovnati s jinou institucí novějších práv, totiž s *upomínkou exekuční*, která vyskytuje se jako první stupeň exekuce v některých druzích řízení správního.¹¹¹⁾

Minulo-li se διαστολικόν s úspěchem, mohl věřitel po uplynutí přiměřené lhůty¹¹²⁾ zažádati za povolení exekuce. Tato žádost, έντευξις,

¹¹⁰⁾ Tak právem Koschaker, Zeitsch. d. Savigny St. XXIX. str. 30 namítá proti Mitteisovi, ač jinak se otázky zvláštního upomínacího řízení při listinách exekučních nedotýká. Nelze arci popříti, že úsudek, jenž spatřuje v úřední upomínce dle papyrů exekučních institucí do jisté míry příbuznou s moderním řízením upomínacím, tak jak jest upraveno na př. v právu rakouském zákonem ze dne 27. dubna 1873 č. 67 ř. z. a nov. ze dne 1. června 1914 č. 118 ř. z., jest dosti na snadě. Podoba jeví se v různých směrech; tak již co do určitosti pohledávky, která má býti základem pro soudní upomínku; žádát i rakouské právo *peněžitou* pohledávku (ovšem jen omezené výše) (§ 1.) anebo sice ve věcech zastupitelných, tyto však musí býti věřitelem v žádosti v penězích *oceněny* (§ 4. č. 2). Nerozhodnou při tom jest, — stejně jako tomu bylo při listinách exekučních, — *causa debendi* § 4. č. 2. Shoda jest i v tom, že žádost vyřídí se jednostranným nálezem soudním, *aniž jest odpůrce slyšen* (§ 5.). Avšak podstatný rozdíl jest co do obsahu a právních účinků vydaného nálezu soudního. Dle upomínacího řízení dnešního vydá se soudem ihned *platební rozkaz*, kdežto výměr archidikastův obsahoval v plném smyslu jenom úředně pověřenou upomínku, „έν είδη“. Dále platební rozkaz dnešního platebního řízení, nebyl-li odpor podán, nabude teprve tím povahu exekučního titulu (§ 6. a 15.), co surrogát rozsudku, a nemůže již býti zvrácen, uplynula-li lhůta. Naproti tomu upomínka dle práva papyrů neměla nikdy povahu exekučního titulu; tím byla již sama listina exekuční (správně Koschaker l. c.), a bylo proto pro vedení exekuce celkem nerozhodno, jaké kroky odpůrce proti této upomínce podnikl. Jmenovitě zůstaly mu proti exekuční listině a proti pozdějšímu povolení exekuce zachovány všechny obrany také v tom případě, jestliže proti diastoliku odporu třeba nepodal. S druhé strany nezbavoval odpor jeho exekuční listinu její moci co titulu exekučního, kdežto náleží k podstatě upomínacího řízení dle dnešního práva, že odpor, byl-li včas podán, již tím samým platební rozkaz zrušuje (§ 9.).

¹¹¹⁾ Tak na př. při některých daních veřejných; za úřední upomínku vymáhá se v tomto případě určitý poplatek. Obdobně i při listinách exekučních zvětšovalo διαστολικόν původní obnos dluhu o nová „*δαπανήματα και τέλη*“.

¹¹²⁾ Určitá lhůta, jak se zdá, nebyla stanovena; nečiní se aspoň o ní nikde zmínka.

a dressována byla samému praefektu Aegypti,¹¹³⁾ a byla jím anebo jeho delegátem vyřízena, načež výměr exekuci povolující doručen byl pak stranám prostřednictvím archidikasta, stratéga a hypéréta stejně jako dříve διαστολικόν. Vyřízení připsáno bylo na samu žádost věřitelovu, jež pak, opatřena jsouc výměrem exekuci povolujícím, zvala se „*χρηματισμός έν εχουρασία*ς“.¹¹⁴⁾

Praefekt povolil exekuci jednostranně, aniž vyslechl odpůrce, na pouhé tvrzení věřitelovo; ano nebylo ani nutno, aby sama listina exekuční byla předložena.¹¹⁵⁾ Stačilo a bylo nepochybně též žádáno, aby věřitel tvrzení své sesílil v žádosti slavnostním a přísězním prohlášením, že jest o existenci své pohledávky plně přesvědčen. Zvláštním jest, že dekretem praefektovým exekuce povolovala se nikoli definitivně, nýbrž pod výhradou, že tvrzení žalobcovo o existenci listiny exekuční a o trvajícím dosud pohledávce objeví se správným, a že ve výměru exekuci povolujícím uloženo bylo výkonným orgánům (stratégovi), aby se před doručením tohoto výměru dlužníkovi o pravdě věřitelova tvrzení nahlédnutím do listiny a vyslechnutím věřitele a i jinak vhodným způsobem přesvědčili:

(pap. BGU č. 1038 z doby Antonina Pia ř. 13—18): „*Αναγνωσθίσης έντευξεως Τρύφ[ωνος]... προς την του χρηματισμού [τελεί]ωσιν συνεκρίναμε[ν] γραφήναι και πέμφθη[ναι] τῷ — στρα(τήγῳ) και] τῷ... [ξενικῶν πράκ]τορι εἰς τὸ ὄσ[τ]ι γεγονυῖται αἰ... διαγραφάι, κα[ὶ] παρὼν ὁ πακοῦη ὁ Τρύφων... και προῆται τηνκαθ ἡκουσαν χειρογρα(φίαν) περι του ἄλλ]ληθη εἰναι τὰ δια τ[ῆς] έντευξεως δεδηλωμένα] και μη δ[έν] ὁπε]νάντιον ὁκονομ[ῆ]σθαι, τὸ τηνικαῦτα μεταδοθη[ναι]... τῶν γραμμάτων τουτων αντίγραφον τῆ έν[ε]χυραξ[ομένη] ἐνοπίῳ, έν είδη“.*

Seznáv žádost Tryfónovu, (věřitele) za povolení exekuce rozhodl jsem se dopisati a poslati stratégovi a vykonavatelům, jestliže ony listiny skutečně byly učiněny a Tryfon jsa přítomen bude vyslechnut a předloží příslušné listiny o tom, že je pravda vše, co v žádosti uvádí, a že nic tomu neodporuje, aby v tom případě doručili zjevně opis tohoto výměru exekuce, aby o tom zvěděla.

Výměr exekuci povolující dodán byl předem věřiteli, jemuž bylo zůstaveno, aby za další jeho doručení se zvláštní žádostí na stratéga obrátil.

¹¹³⁾ Povoliti exekuci náleželo i v jiných římských provinciích samému správci provincie, srv. Cicero ad Att. l. c. o syngraphě Scaptiově.

¹¹⁴⁾ Srv. na př. pap. Oxy č. 712 z konce 2. stol. po Kr. a pap. BGU 1038 z doby Antonina Pia. Slovem χρηματισμός zvalo se vůbec podání vyřízené úřední doložkou na něm; srv. Koschaker l. c. str. 28.

¹¹⁵⁾ Srv. BGU č. 1038, ř. 15 ve výměru exekuci povolujícím: „*εἰς τὸ ὄσ[τ]ι γεγονυῖται αἰ... διαγραφάι*“.

Stačilo je jenom v žádosti citovati, srv. eodem ř. 19. Srv. též Koschaker l. c. str. 36.

V této žádosti, vyhovuje patrně shora uvedené výhradě praefektově, skládá věřitel stratégovi písemnou přísahu o pravdivosti svého tvrzení; znění její — ovšem velmi porušené — zachovalo se nám v témž papyru (řádka 5. 6).

„καὶ ὁμνῶ [τὴν Ἀντωνί]νου Καίσαρος τοῦ κυ[ρίου τύχη]ν... μὴ [τε ἔχ]ειν τι εἰς τὰ παρασόμενα, ἀπερίλυτον δὲ εἶ[ναι τὴν] ὀφιλίην“.

i přísahám při štěstí mocného císa. Antonina (delší věta nečitelná), ani že jsem neobdržel ničeho na exekvovanou pohledávku, i že dluh trvá neztenčeně ještě.

Stejný význam mělo v žádostech věřitelových, týkajících se i dalších úkonů exekučních, prohlášení, že věřitel vede exekuci „τῷ ἰδίῳ μου κινδύνῳ“¹¹⁶) t. j. že přejímá sám za vše zodpovědnost, a že jest si vědom následků, jež neoprávněné vedení exekuce má za následek. Nepochybně byly tyto zvláštními předpisy ediktu provinciálního zevrubněji stanoveny.

Výměru exekuci povolujícímu mohl dlužník odporovati obranou zvanou ἀντίρρησις.¹¹⁷) Zda pro ni určena byla přesná lhůta, nelze bezpečně zjistiti. Tak na př. v pap. Oxy č. 712 uvádí se jenom zcela neurčitě, že od doby, kdy dekret exekuci povolující byl dlužníkovi doručen, uplynul již delší čas:

¹¹⁶ „με[τα]δοθέντος τε τοῦ τῆς ἐνεχυ[ρασίας ἀντιγράφου Παθερμούθι] (dlužníkovi)... διὰ Ἐ. ὑπηρέτου τῆς ἐτ[ροῦ] (μηνός); .., καὶ διελθόντος πλείονος χρόνου“.

Naproti tomu v pap. Lips. č. 120 z r. 89 po Kr. uvádí věřitel v žádosti za exekuční zabavení věci zcela přesně datum, kdy byl dlužníkovi výměr exekuci povolující doručen.¹¹⁸) Z toho by bylo možno souditi, že uvedení tohoto data nemělo asi jiného účelu, než prokázati, že od té doby prošla již lhůta, která pro ἀντίρρησις byla předepsána. V konkrétním případě (pap. Lips. č. 120) jest výměr exekuci povolující datován „ἔτους ἧ Ἀύτ[οκ]ρά[τορος] Καίσαρος [Δομιτιανοῦ... μηνός Σεβαστοῦ ἰδ’]“, t. j. dne 17. (14.!) měsíce Sebastos r. 8. vlády Domitianovy,¹¹⁹) doručení jeho dlužníkovi provedeno „τῇ κ τοῦ διελθόντος μηνός Χοίαχ = 16. prosince r. 89 po Kr., a opis žádosti za provedení exekučního zabavení má datum „ἡ ἔτους Δομιτιανου Μεχελρ θ’“ = 4. února r. 90 po Kr. Ježto však se v textu žádosti praví, že výměr exekuční doručen byl „διελθόντος μηνός Χοίαχ“, tedy předcházejícího měsíce, lze souditi, že žádost za zabavení

¹¹⁶) Srv. pap. Oxy č. 712 z konce 2. stol. po Kr.

¹¹⁷) Srv. pap. Lips. č. 120 „μηδὲ ἀντίρρησεως γενομένης“; srv. i BGU 970 z r. 177 po Kr. ř. 25, p. Giss. I, 34 z r. 265/6. Jindy označuje se též neurčitým všeobecným výrazem „ὑπόμνημα“, srv. pap. Lond. III. p. 132 z r. 139 po Kr.

¹¹⁸) Toto vytčení přesného data o doručení výměru exekuci povolujícího možno zjistiti ostatně i v hořejším papyru Oxy č. 712, na místě ovšem porušeném, neboť není pochyby, že po slovech „τῇ ἐτ[ροῦ]...“ následovalo udání měsíce a roku.

¹¹⁹) = 11. září r. 89 po Kr.

věci dlužníkových podána byla již v následujícím (po Χοίαχ) měsíci Τῦβι, tedy mezi 27. prosincem r. 89 a 25. lednem r. 90 po Kr., z čehož by se mohlo dovoditi, že lhůta pro ἀντίρρησις proti výměru exekuci povolujícímu byla nejvýše 40 dnů (t. j. od 16. prosince do 25. ledna), nejméně pak 12 dnů (od 16. prosince do 27. prosince). Nejpravděpodobnější jest lhůta 30 dnů, odpovídající římským XXX dies iusti.¹²⁰)

Ἀντίρρησις adresována byla praefektovi,¹²¹) jenž o ní rozhodl buď sám, anebo, což jak se zdá, bylo častější, odevzdal ji k vyřízení delegovanému soudci, jímž býval z pravidla archidikastes.¹²²) Námitky dlužníkovy vyřízeny byly buď tím, že zaslány byly prostřednictvím archidikasta (διὰ καταλογείου), stratega a hypereta věřiteli, aby se o nich vyjádřil podáním repliky,¹²³) anebo tím, že nařízen byl ihned před příslušným stratégem rok¹²⁴) k vyslechnutí stran a svědků.

Nedostavivší se stranu postihly následky kontumace.¹²⁵) Zároveň s tím nařízeno bylo prozatímní zastavení všelikých dalších úkonů exekučních až do soudního rozhodnutí.¹²⁶) Tuto ἀντίρρησιν možno srovnati s obranami, které měl dlužník dle práva římského podobně proti actio iudicati. Nepochybně mohly ještě proti výměru exekuci povolujícímu býti k platnosti přivedeny nejen okolnosti, které měly za následek pozdější zánik exekuční pohledávky, na př. pozdějším zaplacením, srv. na př. pap. Gis. I, 34, ἄποδόσεις τοῦ πλείστου [γεγονέναι]), nebo promlčením, srv. pap. Oxy 68, ale že přípustny byly i námitky, popírající samu původní platnost pohledávky, exekuční listinou prokázané.¹²⁷) Z příbuzných poměrů uvéstí lze na př. exekuční syngraphu Scaptiovu. Ze zprávy Ciceronovy zvidáme,

¹²⁰) Tab. III. 1 u Brunse⁷ str. 20. Jinak jest tomu u Cicerona pro Cilicii (ad Attic. I. c.), kde Salaminští podávají námitky proti exekuci povolené a již prováděné v době velmi pokročilé, a novému správci provincie.

¹²¹) To nemůže býti pochybné, neboť antirresis směřovala proti jeho vlastnímu dekretu, jímž exekuce byla povolena.

¹²²) Tak jest tomu na př. v případech, o nichž jednají pap. Giss. I, 34 z r. 265/6 po Kr. (srv. Mitteis, Chrestom. str. 83 v úvodu) a pap. Lond. III. p. 132 z r. 139 po Kr., v němž věc za nepřítomnosti archidikastovy vyřizuje jeho zástupce (διέπων).

¹²³) Tak na př. v pap. Lond. III. p. 132 ř. 26: „διστείλατό μοι ὑπόμνημα (= ἀντίρρησιν) ὡς ἐκ καταλογείου πεπορισμένου“. Papyr tento obsahuje právě repliku věřitelovu na antirresi dlužníkovu.

¹²⁴) Srv. na př. v pap. Gis. I, 34: ἡ Ἀ. — — ἐναρχος ἀρχιδικαστῆς στρατηγῷ Ὁ. [χαίρειν. Ἀμμωνῖνον]... καὶ τὴν τοῦτου θε[ρ]άπαιναν (co svědkyni) φρόντισον ἀποστεῖλαι εἰς το δικαστήριον εἴσω ἡμερῶν εἴκοσι“.

¹²⁵) Ἐἴστω μέντοι, ὅτι ἐὰν μὴ ἀφίκηται σὺν τῇ [θεραπαίνῃ, ἀθετήσω ἀπαρήνευκε κ[ατὰ τῆς ἀφήλικος (nezletilé dlužníci) διαστωλικὸν καὶ ἐνεχυρασίαν]. Pap. Giss. I, 34.

¹²⁶) „Μηδενὸς νεωτεριζομένου μέχρι τῆς παρ’ ἐμοὶ κρίσεως“, eod. 34. Tak již pro dobu Ptolomejskou, jednalo-li se o mimořádnou pomoc královskou, dokazuje pap. Rein. 7 z r. 141 př. Kr. ³⁴ „[μη]δεμίαν οἰκον[ο]μίαν κατ’ ἐμοῦ ποιεῖσθαι“.

¹²⁷) Vždyť i proti rozsudku může býti obdobně námitka jeho neplatnosti učiněna. Srv. k tomu i Wenger, Actio iudicati str. 19, 35 a násl.

že i po povolení exekuce, ano když tato byla již po delší dobu prováděna, došlo ke sporu o neplatnost exekvované pohledávky, a že Cicero co proconsul provincie Cilické také vyhověl aspoň z části námitkám exekvované obce Salaminské.¹²⁸⁾

Nepodal-li dlužník proti dekretu exekuci povolujícímu antirresi, anebo byla-li tato praefektem nebo soudcem delegovaným zamítnuta,¹²⁹⁾ mohl věřitel přikročiti k dořízení exekuce²⁹⁾ ([πρὸς] τὴν τοῦ χρηματισμ[οῦ] τε] λείωσιν, pap. Flor. 86) tím, že obrátil se písemnou žádostí na strážníka,¹³⁰⁾ aby prostřednictvím úředních vykonavatelů, „πράκτορες ξενικῶν“, dal exekuci provést. Úryvek žádosti toho druhu zachoval se v pap. Lips. č. 120 z r. 89 po Kr. Věřitel dovolává se v ní 1. dekretu exekuci povolujícího pro svou pohledávku: „Ἐπ[ὶ]ρ(ισα) [ἐ]κ τοῦ καταλογ(είου) δη(μοσιώσεως) χρηματισμὸν . . . 4περὶ π[ρ]άξεως [τ]ῶν ὀφειλομένων μοι“, 2. jeho doručení dlužníkovi: „10,[μετα]δόσεως γεγонуίας αὐτοῖς διὰ σ[οῦ]“, 3. toho, že mu ani nebylo zapláceno, ani antirresis nebyla podána: „[μηδε]μῶς μοι διευλυτήσεως μηδ[ὲ] ἀντιρρήσεως γενομ(ένης) ἐνεχυράζω“.

Exekuce provedena byla po té vykonavatelem zabavením věcí movitých, o čemž sepsán byl zvláštní zájemní protokol;¹³¹⁾ měl-li věřitel kromě toho i majetek nemovitý, zakročili πράκτορες ξ. úředně za zápis exekučního práva zástavního přímo u úřadu knih pozemkových, βιβλιοθήκη ἐγκτήσεων. Přípis toho druhu za knihovní provedení exekuce na pozemky dlužníkovy zachoval se v pap. Oxy č. 712 z konce 2. stol. po Kr.¹³²⁾

Exekuční doložka byla rozšiřována i na akcessoria pohledávky, a to jak na rukojemství (srv. shora str. 22), tak i na právo zástavní, jež bylo pro pohledávku snad zřízeno. Obvyklé znění exekuční doložky v tomto případě bylo:¹³³⁾ „τῆς πράξεως οὐσης ἐκ τε τοῦ δεδανεισμένου καὶ ἐκ τῆς δὲ τῆς ὑποθήκης καὶ ἐκ τῶν ἄλλων ὑπαρχόντων αὐτῶ πάντων καθάπερ ἐκ δίκης“.

¹²⁸⁾ Totiž aspoň co do omezení úroků na dovolené usurae centesimae místo smluvných lichvářských úroků čtyřnásobných, srv. Cic. I. c. V. 21, 11—13. Že v tomto sporu namítána byla i úplná neplatnost pohledávky, dokazuje líčení Ciceronovo o úvahách, odvolávajících se na zákon Gabiniův a o speciální dispensi z něho snesením senátu. Že tomu bylo tak i dle práva papyrů, soudí Eger Arch. V. 137, Schwarz, Hypothek und Hypallagma str. 83 a n., 89, Koschaker, Zsch. der Savigny St. XXIX. str. 38.

¹²⁹⁾ O tomto právu dlužníkovy na soudní rozhodnutí o platnosti exekuční pohledávky srv. na př. pap. Oxy č. 68 z r. 131 po Kr. „μένουσαν δ' ἐμοὶ τὴν πρὸς αὐτὸν κρίσιν“.

¹³⁰⁾ Srv. Mitteis, Chrestom. str. 253.

¹³¹⁾ Zachován jest ještě z doby Ptolomejské v pap. Hib. č. 32 z r. 245/6 př. Kr. O nařízených exekucích vedli πράκτορες ξενικῶν zvláštní seznamy, z nichž ukázku dochoval nám z téže doby pap. Hib. č. 111.

¹³²⁾ Srv. i pap. Oxy 506 z r. 143 po Kr. a pap. BGU 1038 z doby Ant. Pia.

¹³³⁾ Srv. na př. pap. Flor. I f. 10, 11 z r. 153 po Kr., p. Lips. 10 z r. 240 po Kr. Srv. i Koschaker I. c. str. 40 a násl.

Věřitel mohl pak na základě exekuční listiny přikročiti ihned k výkonu zástavního práva, jako by bylo rozsudkem bývalo uznáno, musil však i o tomto svém rozhodnutí dříve dlužníka úřední upomínkou zpravit, jak to ze slova „διαστολικῶς“ v papyru Florentinském č. 1 f. 6 a contrario jde na jevo. Tento požadavek mohl však býti věřiteli výslovným ustanovením v listině prominut, ve kterémž případě mohl si věřitel vymoci ihned převod zastavené věci ve vlastnictví, t. zv. „ἐπικαταβολὴν ποιήσασθαι“ a po té i odevzdání věci, zejména i zastaveného pozemku v držbu „καὶ ἐμβαδεύειν“, což jinak bylo teprve konečným stadiem výkonu práva zástavního.¹³⁴⁾ Výhrada toho obsahu ve prospěch věřitelův vyskytuje se aspoň v uvedeném papyru Florentinském:¹³⁵⁾

„Ἐὰν δὲ μὴ ἀποδοῖ τῆς προθεσμίας ἐνστάσης, εὐθέως ἐξέσω τῆ δεδανεικῆ ἢ τοῖς παρ' αὐτῆς, μὴ πρὸς δεομένους ἀνανέωσεν¹³⁶⁾ ἢ διαστολικῶς¹³⁷⁾ ἢ ἑτέρου τινὸς ἀπλῶς ταξάμενοις τὰ εἰς τὸ ἐγκύκλιον καθήκοντα τέλη,¹³⁸⁾ ἐπικαταβολὴν¹³⁹⁾ ποιήσασθαι τοῦ ὑποθεμιμένου ὡς πρόκειται βεβαίου . . . καὶ κτᾶσθαι αὐτὴν καὶ τοὺς παρ' αὐτῆς τοῦτο[ν] κυρίως ἀντὶ τῶν [ὀ]φειλομένων¹⁴⁰⁾ καὶ ἐμβαδεύειν εἰς αὐτόν“.

Nezaplatí-li v určenou dobu, má věřitelka nebo její nástupci ihned právo, aniž by potřebovala obnoviti zástavu anebo upomenouti úředně dlužníka, nebo čehokoli podobného, předpokládajíc jen že zaplatí povinné státní poplatky, dáti si provéstí převod práva vlastnického k zastavenému statku, a nabytí jej pro sebe i své nástupce ve vlastnictví v náhradu za svou pohledávku, a zmocniti se jeho držby.

¹³⁴⁾ Význam slova „ἐμβαδεῖα“, nebo též „ἐμβαδεύσεως ἀδεία“ jest zřejmý z pap. Oxy č. 274 z r. 97 po Kr. I toto nabytí držby zapisováno bylo do knih pozemkových.

¹³⁵⁾ Srv. souhlasně i pap. Strassburg č. 52, BGU 1158 z r. 9 př. Kr.: „μὴ πρὸς δεθθῆσα μὴ δεμῶς διαστολῆς ἢ προσκλή(σεως)“; tak i v pap. Bas. Inv. č. 7 z doby Hadrianovy: „[χω]ρὶς διαστολῆς καὶ ἐπανγελίας τῶν τῆς ὑποθήκης“. Rovněž v pap. Oxy 485 z r. 178 po Kr., Flor. 56 z r. 234 po Kr., Flor. 86 z 1. stol. po Kr. Zdá se, že výhrada tohoto zrychleného řízení byla velmi zhusta v listinách exekučních činěna. Obyčejná exekuční doložka se zástavním právem vyskytuje se na př. v pap. Oxy 270 z r. 94 po Kr., Oxy 506 z r. 143 po Kr., BGU 888 z r. 159/60 po Kr., BGU 741 z r. 143/4 po Kr. — Srv. k tomu Raape I. c. str. 118.

¹³⁶⁾ Ἀνανέωσις bylo technickým názvem pro první úkon při výkonu práva zástavního k pozemkům, a byl za ni placen zvláštní poplatek (τέλος ἀνανεώσεως), což zapisováno bylo též do knihy pozemkové, srv. pap. Oxy č. 274 ř. 20. V čem záležela, není známo. Srv. Raape I. c. str. 55, Mitteis, Grundzüge str. 55.

¹³⁷⁾ Že διαστολικόν značí tu podobnou úřední upomínku, jaká byla všeobecně při listinách exekučních, nemůže tuším býti pochybné. Srv. i Mitteis I. c.

¹³⁸⁾ Jako takové poplatky uvádí διάστρώμα města Oxyrhynchu v pap. Oxy 274 vedle „τέλος ἀνανεώσεως“ ještě „τέλος ἐπικαταβολῆς“.

¹³⁹⁾ Význam slova „ἐπικαταβολή“ jest velmi nejistý; panující názor vykládá je ve smyslu zde přijatém co akt způsobující převod práva vlastnického, což i v papyru bezprostředně slovy „κτᾶσθαι τοῦτο κυρίως“ jest potvrzeno. Některé pochybnosti viz u Mitteise str. 164; srv. i Raape I. c. str. 79, 80.

Vylíčený způsob řízení na základě exekučních listin byl dle papyrů v platnosti v Aegyptě za vlády římské. Pokud jde o dobu Ptolomejskou, jest zachovaný papyrový materiál daleko skrovnější, přes to jest však nepochybně, že i v této době byly exekuční listiny hojně rozšířeny, ano možno právem souditi, že význam jich právě za doby řecké byl ještě intenzivnější než v periodě následující.

Dosti jasný obraz o hlavních zásadách řízení na základě listin exekučních za doby Ptolomejské poskytuje nám dobře zachovaný papyrus Fayumský z r. asi 115 př. Kr. (Fayum towns č. 11). Z něho seznáváme, že již v této periodě byly v řízení exekučním obsaženy skoro všechny prvky jeho pozdějších forem, arci s některými modifikacemi dosti podstatnými.

Pro důležitost, kterou má tento papyrus pro naši otázku, budiž zde jeho znění uvedeno:

¹Βασιλισση[ι Κλεοπάτραι και βασιλεῖ Πτολεμαίω θεοῖς] . . .²[χαίρειν].

³Δημήτρ[ιος] . . . ⁴κάτοικος [τῶν πε]ζῶν τῶν κ[ατο]ικούντων [ἐν 'Ε.]⁵μερίδος.

[Ἐν] τῷ Χοίαχ ⁶μηνὶ τοῦ ν[α] (ἔτους) ἐδάνεισα [Θεοτ]εῖμω Θ. ⁷Πέρση τῆς ἐ[πιγο]νῆς . . . ⁹πυρῶν ἀρ(τάβας) [ζ(ήμισυ)] και ἐν τῷ Με- χειρ μηνὶ τοῦ ¹⁰αὐτοῦ ἔτους ἄ[λ]λας ἀρ(τάβας) με, [ό]μοίως δὲ και ἐν τῷ ¹¹Φαῶφι[μηνὶ] τοῦ να(ἔτους) ἄλλας ἀρ(τάβας) κα, τὰς δὲ ¹²πάσας [πυρῶν] [ἀρ(τάβας)] ογ¹⁴⁰ (ήμισυ) κατὰ συγ- γραφὰς τρεῖς, . . . δι ὧν ἐδη¹⁴λώθη ¹⁵τὴν τῶν προκειμένων ἀρ(ταβῶν) ογ ήμισους ἀπόδοσιν ἐν τοῖς διὰ τῶν ¹⁶συμβολαίω[ν] ὀρισθεῖσιν χρόνοις ἢ ἐκ τ ε ῖ σ α ἰ ¹⁷μ ο ι ἐ κ ἄ σ τ [η ς] ἄ ρ (τ ἄ β η ς) χ α (λ κ ο ὦ) (δ ρ α χ μ ἄ ς) Γ. Τούτων δὲ ὄντων ¹⁸καὶ τῶν τῆς ἀποδόσεως χρόνων διηλυ¹⁹θόντων και ἄλλων ἐπιγεγονότων πλεόνων ²⁰δ ἐνκα- λούμενος π λ ε ο ν ἄ κ ι ς ἄ π η τ η ρ

Královně Kleopatře a králi Pto- lomeovi, božským, pozdrav.

Demetrios . . . pěší vojín oddílu ležícího v . . .

V měsíci Choiach roku 51. za- půjčil jsem Theoteimovi F. Peršanovi původem 7½ měrice pšenice a v měsíci Mecheir téhož roku dalších 45 měric, a stejně i v měsíci Faófi roku 51. dalších 21 měric, dohromady tedy 73½ měrice dle třech syngraf, jimiž se zavázal zaplatiti mně touž kvantitu 73½ měric pšenice ve lhůtách smlu- vených, anebo zaplatiti mně za každou měrici 3000 drachem mědi. Když lhůty splatnosti a mnoho jiného času ještě prošlo, a dlužník ač byv častěji upomínán mně řádně nezaplatil, vidím se nucena utéci se k Vám, abyste mou žádost odevzdali soudu chrematistů, jichž náčelníkem (tajemníkem?) jest Dositheus, aby ji zvolili pro pořad jednání a obe- slavše Theóna zřízcem Démé-

μ ἔ ν ο ς ²¹[ο]ὕχ ὑπομένει ἐκουσίως ἀποδιδόναι . . . ²³ἐφ ὕ[μᾶ]ς καταφυγὴν πεποι²⁴ημέν[ο]ς δ[έ]ομαι ἀπο[σ]τεῖλαι μου τὴν ἐντε²⁵ξιν ἐπὶ τ[ο]ῦς ἐπὶ τῶν [τ]όπων χρηματι²⁶στὰς, ὧν [εἰσα]γο- γεῦς¹⁴¹) Δυ[σ]ίθεος, ὅπως δια²⁷λέξαν- τες αὐτὴν εἰς κατ[ά]στασιν και ἀνα²⁸- καλεσάμενοι τὸν Θέωνα διὰ Δημη²⁹- τρίου λο[γ]ευτοῦ κ ρ ἰ ν [ω] σ ι π ρ α - χ θ ἦ ν α ἰ μ ο ι ³⁰αὐτὸν τ[ῆ]ν ὀρισμέν[η]ν τειμήν . . . τῆς ³¹ἀρ[τάβης] ογ¹⁴⁰ (. . .) Γ(δραχμὰς) τὰ συναγόμενα χαλ³¹κοῦ (τάλαντα) λη (δραχμὰς) ' Δφ ἀκολού- θως ταῖς ³³συγγραφαῖς“.

Papyrus obsahuje žádost za povolení exekuce na základě tří exekuč- ních syngraf. Jest to zřejmě z následujících skutečností:

1. Žádost opírá se o listiny sepsané o *obilních zápujčkách*: τὰς δὲ πάσας π υ ρ ο ῶ ν ἄ ρ τ ἄ β α ς ο γ ἡ μ ι σ υ κατὰ συγγραφὰς τρεῖς, o nichž byla *zároveň smluvena cena peněžité* po případ, že dlužník v ustanovený čas (τῶν συμβολαίων ὀρισθεῖσιν χρόνοις)“ povinnou kvantitu obilí in natura věřiteli neodvede: „ἢ ἐκτεῖσαι μοι ἐκ ἄ σ τ η ς ἄ ρ τ ἄ β η ς χ α λ κ ο ὦ δ ρ α χ μ ἄ ς Γ.“

Pro zápujčky toho obsahu byly však v oné době exekuční listiny takřka bezvýjimečným pravidlem; srv. shora str. 16.

2. K stejnému důsledku dospíváme však nezvratně, přihlížíme-li ke znění petitu žádosti; věřitel domáhá se totiž: „ὅπως (οἱ χρηματισται) κ ρ ἰ ν ω σ ι π ρ α χ θ ἦ ν α ἰ μ ο ι α ὐ τ ὸ ν“. Cílem žádosti jest tedy ne pouhé dosažení rozsudku kondemnačního proti dlužníkovi, ale přímo soudního nálezu exekučního, π ρ α χ θ ἦ ν α ι, neboť *πρᾶξις, πράσσειν*, od nichž jest slovo *πραχθῆναι* odvozeno, jest známým technickým terminem pro exekuci samu, jak ostatně tomu též sama exekuční výhrada o „πρᾶξις καθάπερ ἐκ δίκης“ nasvědčuje.

Hledíc k tomu, dlužní vyložiti žádost věřitelovu „κ ρ ἰ ν ω σ ι π ρ α χ θ ἦ ν α ἰ μ ο ι α ὐ τ ὸ ν“ v tom smyslu, aby soud vydal nález, že žadateli povoluje se proti dlužníku ihned exekuce. A sice lze důvodně míti za to, že tato exekuce, která pro dobu Ptolomejskou byla v první řadě personální, také *bezprostředně* po vydání tohoto nálezu soudem následovala tak, že dlužník v době starší byl věřiteli současně s tím vydán,¹⁴² v době pozdější pak (srv. shora str. 28) do vězení pro dluhy odveden. Že slova „πραχθῆναι μοι αὐτὸν“

¹⁴¹) O postavení tohoto člena soudu chrematistů, dosud ne zcela jasném, srv. Mitteis, Grund. str. 4.

¹⁴²) Odpovídá to římské addictio (= ἀποδοῦναι μοι) dlužníka, nenalezl-li vindicem při manus iniectio, nechť byla zahájena na základě rozsudku co titulu exekučního, anebo pro iudicato. Srv. k tomu Wenger, Actio iudicati, str. 118.

¹⁴⁰) Nesprávně v textu uveřejněném u Mitteise Chrest. str. 9 posl. ř. a str. 10, 3. ř. shora stojí οζ místo ογ; neboť součet měric, jak patrně, nedává 77½ = οζ ½, nýbrž 73½ = ογ ½. Že tomu tak jest, dokazuje konec papyru, v němž praví se τειμήν τῆς ἀρτάβης ογ (½), ne jak rovněž nepřesně tu M. uveřejňuje υγ (½), což nemá smyslu, znamenalo by 403 (½)! Tuto nesprávnost v počtu nutno tudíž v uve- řejněném textu poopraviti.

mají tento význam, toho dokladem jsou další papýry zachované rovněž z doby Ptolomejské, a sice ještě staršího data, jež stejně obsahují žádosti za povolení exekuce proti dlužníkovi na základě listin exekučních, a v nichž způsobem zcela nepochybným domáhá se žadatel toho, aby mu exekuce byla nejen povolena, ale přímo vykonána tím, že mu bude dlužník soudem prostě odevzdán.

Jsou to zejména pap. Magd. 23 z r. 221 př. Kr. a pap. Magd. 18 z téhož roku. Oba jednájí o zápujčkách peněžních,¹⁴³⁾ takže třeba se v nich výslovně neuvádí, že listiny, jež o nich byly zřízeny, byly listinami exekučními, přece možno za jisto míti, že jimi byly. Plyne to kromě toho v obou případech z obsahu petit žádostí,¹⁴⁴⁾ v pap. Magd. 23 domáhají se žalobci:¹⁴⁵⁾

⁴,,[δέο]μεθα οὖν σου, βασιλεῦ, εἰ σοι δοκεῖ, ⁵προστάξει Διοφάνει τῷ στρατηγῷ, γρά[ψαι] Δεινίαι τῷ ἐπιστάτῃ Κερκεσοῦχων, ἔνακαλέσασθαι αὐτήν, ἐάν μὲν ὁμολο[γῆ], π[ρ]άξαντα αὐτὴν ἀποδοῦναι ἡμῖν, ἐάν ἄντιλέγη, ἀποστεῖλαι αὐτήν ἐπὶ Διοφάνην τὸν στρατηγόν“.

Žádáme tě, králi, uznáš-li to za dobré, abys nařídil stratégovi D., aby dopsal Deiniovi epistatovi¹⁴⁶⁾ Kerkesučů, aby ji (dlužnici) předvolal, a dozná-li dluh, *exekučně nám ji vydal*, bude-li však odporovati, aby ji odeslal k stratégovi D.

Významný doplněk k tomuto papýru tvoří druhý papýrus Magd. 18, v němž jest petitum následující:

²,Δέομαι οὖν σου, βασιλεῦ, εἰ σοι δο[χ]εῖ, προστά[ξ]αι Διοφάνει τ[ῷ]ι

Žádám tě, králi, uznáš-li to za dobré, abys uložil stratégovi D.,

¹⁴³⁾ Srv. p. Magd. 23: ²,,Δανεισαμένη γὰρ πάρ' ἡμ[ῶ]ν τοῦ κς' ἔτους (παρὰ [Διοσ]χορίδου μὲν χαλκοῦ (δραχμάς) ι', παρὰ Νικάνορος [δὲ] χαλκοῦ (δραχμάς) ιδ'“; v pap. Magd. 18: ³,,δι' ὧν ἔλαβεν τὰς (δραχμάς)“ . K nim řadí se i pap. Tor. 13 z r. 147 př. Kr., v němž věřitel na základě t. zv. συγγραφῆ τροφίτις domáhal se (ἡξιῶκει) na soudě archidikastů rovněž ihned vydání *exekučního* výměru, což jest povaze řečených listin (srv. shora 19) přiměřeno. Žádal: ¹⁴,,ἐάν ¹⁵μὴ ἀπαντήσῃ ἐπὶ τὸ κριτήριον, ἐπισταλῆναι τῷ τῶν ξενικῶν π[ρ]άκτορι (tedy hned soudnímu vykonavateli) συντελεῖν αὐτῷ ¹⁶τὴν π[ρ]ᾶξιν“ τῶν προκειμένων κεφαλαίων“ . A souhlasně s tím vyneseno byl soudem chrematistů též ihned kontumací dlužníka k soudu se nedostavivšího exekuční výměr: ²³,,συνεκρίναμεν . . . ²⁴γράφαι τῷ ση[μ]αινομέ[νω] π[ρ]άκτορι, συντελεῖν αὐτῷ τὴν π[ρ]ᾶξιν . . .“

¹⁴⁴⁾ Adressovány byly stejně jako pap. Fayumský č. 11 na krále, srv. pap. Magd. 23: „βασιλεῖ Πτολομαῖω χαίρειν“ . V pap. Magd. se úvod listiny nezachoval, byl však zajisté týž.

¹⁴⁵⁾ Jest tu zvláštní případ litisconsortia, při němž, — jak z citované části papýru jde na jevo —, každý ze spolužadatelů opírá se o samostatnou zápujčku. Litisconsortium bylo tu patrně odůvodněno tím, že v obou zápujčkách učiněných týž dlužníkem u různých věřitelů byla sepsána jediná listina.

¹⁴⁶⁾ Z této listiny jde na jevo, že stratégos byl vyšším úřadem (pro celý kraj), kdežto epistates byl v tomto případě úřadem místním (ἐ. τῆς κόμης, srv. Mitteis, Grundz. str. 13), jenž byl onomu podřízen. Samostatné rozhodování sporů civilních nepřislušelo však žádnému z nich.

[στ]ρατ[ηγ]ῷ, γρ[άψαι] ³Μενάνδρω τῷ ἐπιστάτῃ ἄνακαλέσασθαι Σιμίαν καὶ Κροῦψ δι' ὧν ἔλαβεν τὰς (δραχμάς)“ . ⁴Καὶ ἀποσταλῆναι τὰ ἀπομαρτυρηθέντα Διοφάνει καὶ αὐτὸν Διογένην μετὰ τῶν ⁵ἐγγρά[πτ]ων, ἕνα π[ρ]άξας Διοφάνης αὐτὸν, ἐάν ἢ ταῦτα ἀλλήθῃ, ἀποδοῦμι“ .

aby dopsal epistatovi M., by předvolal Simia a Krupa, prostřednictvím kterých obdržel (dlužník) peníze; a aby odeslal zápisy svědecké Diofanovi spolu s Diogenem (dlužníkem) aby shledá-li se, že mé tvrzení je pravdivé, *mně ho Diofanés exekučně vydal*.

Z obou těchto listin jest tedy zcela jasno, že ἔντευξις ke králi nemá tu význam pouhé žaloby směřující k vynesení kondemnačního rozsudku, nýbrž že jest skutečnou žádostí exekuční, a to v obou případech nejenom domáhající se nálezu exekuci povolujícího, nýbrž dokonce již samého bezprostředního provedení exekuce vydáním přítomného dlužníka věřiteli.

Těmito papýry dochází tedy také žádost (ἔντευξις) papýru Fayum towns č. 11 náležitěho objasnění ve smyslu, jak shora bylo uvedeno.

Povšimnutí ještě zasluhuje, že zápujčka v pap. Fayumském byla ve skutečnosti obilní cum aestimatione, pokud jde však o exekuci, zní petitum žádosti exekuční již výhradně jen na summu peněžitou: „τὴν ὄρισμένην τεμήν“ co základ pro nastávající (především ovšem osobní) exekuci.

Co do příslušnosti a řízení na základě listin exekučních jest především z citovaných papýrů zřejmý rozdíl mezi dobou Ptolomejskou a pozdější dobou římskou v tom, že král sám o žádostech za povolení exekuce nerozhodoval, nýbrž že již dle daného řádu příslušelo to zvláštním soudům.¹⁴⁷⁾ Byli to soudové sborové, a sice pro dobu nejstarší t. zv. κοινοδίκιον, pro dobu pozdější t. zv. „οἱ ἐπὶ τῶν τόπων χρηματισταί“¹⁴⁸⁾ Stratégos (a tím méně ovšem ἐπιστάτης) sám o věci, došlo-li ke sporu, nerozhodoval, nýbrž předkládal ji příslušnému tribunálu. Tomu neodporuje, jestliže v žádosti pap. Magd. 18 věřitel dovolává se jenom stratega,¹⁴⁹⁾ anebo v pap. Magd. 23 dokonce i jen epistata a po případě stratega,¹⁵⁰⁾ aby exekuci povolil a spolu provedl. Neboť ze stratégem učiněné subskripce obou těchto papýrů jde na jevo, že jmenovaní správní úřadové, a to třeba i ἐπιστάτης (srv. slova ⁶,,ἐάν μὲν ὁμολογῆ v pap. Magd. 23) mohli exekuci povoliti jenom, nedošlo-li ke sporu, tedy doznal-li dlužník svůj dluh; popřel-li jej však, bylo nutno záležitost předložití příslušnému soudu sborovému:

¹⁴⁷⁾ Že kompetence byla asi přesně upravena, možno souditi ze skutečnosti, že věřitel v pap. Fayumském přímo žádá, aby věc byla odkázána soudu chrematistů: ²⁴,,ἀπο[σ]τεῖλαί μου ἔντευξιν ἐπὶ τ[ο]ύς ἐπὶ τῶν [τ]όπων χρηματιστάς“ .

¹⁴⁸⁾ O těchto soudních tribunálech srv. zejm. Mitteis l. c. str. 3 a násl. Také v pap. Tor. 13 z r. 147 př. Kr. předkládá se žádost za povolení exekuce soudu chrematistů, jenž se označuje jako: „οἱ τὰ βασιλικά καὶ προσοδικὰ καὶ ἰδιωτικὰ κρίνοντες“ .

¹⁴⁹⁾ ⁵,,ἕνα π[ρ]άξας Διοφάνης (= strategos) αὐτὸν“ .

¹⁵⁰⁾ ⁵,,γράφαι . . . τῷ ἐπιστάτῃ . . . ἐάν μὲν ὁμολο[γῆ], π[ρ]άξαντα αὐτήν ἀποδοῦναι ἡμῖν, ἐάν δὲ τι ἀντιλέγη ἀποστεῖλαι αὐτήν ἐπὶ Δ. [τ]ὸν στρατηγόν“ .

srv. pap. Magd. 23: „Δει[νίαι (jméno epistata) μά(λιστα)] δι[άλυσον] αὐτούς (t. j.: můžeš-li, srovnej obě strany). Εἰ δὲ μὴ, [ἀπό(στειλον)], ὅπως ἐπὶ τοῦ κοινοδι(χίου) δι(ακριθῶσιν).“¹⁵¹⁾

Není zcela bez významu pro vysvětlení působnosti archidikastovy v řízení vedeném na základě listin exekučních v době římské, že na konci periody Ptolomejské rozhoduje o povolení exekuce soud chrématistů; neboť že tento orgán soudní byl v jistém úzkém vztahu k archidikastovi, toho dokladem jest úřední titul tohoto starobylého vrchního úředníka aegyptského, jak zachoval se ještě do doby římské:¹⁵²⁾ „ἱερὺς καὶ ἀρχιδικαστῆς καὶ ἐπὶ τῆ ἐπιμελείᾳ τῶν χρηματιστῶν καὶ τῶν ἄλλων κριτηρίων“. Dle všeho se zdá, že archidikastes byl nejvyšším dozorcím orgánem pro soudy chrematistů,¹⁵³⁾ do jichž kompetence aspoň v posledním století doby řecké (srov. pap. Fayum č. 11) rozhodování o žádostech za povolení exekuce na základě listin exekučních přináleželo. S tím se dobře shoduje, že za pozdější periody římské, kdy působnost soudu chrematistů byla zastavena, zůstal k zachování kontinuity ze starší doby přece aspoň archidikastes v omezeném ovšem rozsahu příslušným pro úkony exekuční, na př. pro διαστολικόν, jež meritorního rozhodování sporných otázek nepředpokládaly, a že nad to byl právě pro spory vzešlé z listin exekučních velmi často praefektem jako iudex delegatus ustanovován.¹⁵⁴⁾

V papyru Fayumském zasluhují dále povšimnutí slova „πλεονάκις ἀπητήμενος“; věřitel osvědčuje tím, že dříve než podává žádost za exekuci, dlužníka častěji soukromě marně upomenul. Z této zmínky možno souditi, že na sklonku doby Ptolomejské¹⁵⁵⁾ žádalo se, aby dlužník byl aspoň mimoúředně upomenut dříve, než bylo proti němu na základě exekuční listiny za povolení exekuce nastoupeno. Pozdější διαστολικόν doby římské zdá se tedy býti útvarem, jenž vyvinul se z této mimoúřední upomínky, s níž se období bezprostředně předcházející spokojovalo.

¹⁵¹⁾ Souhlasně v pap. Magd. 18 s tím rozdílem, že se soud neoznačuje přesně, nýbrž jen všeobecnými slovy „ἐπὶ τοῦ καθ' ἑκαστον κριτηρίου“. Že i tu se jednalo o κοινοδίκιον, nemůže býti vzhledem k Magd. 23 pochybnó

¹⁵²⁾ Jest to ovšem již jenom pouhá titulatura bez skutečné moci, jen pouhé pozlátko, aby v lidu byla domněnka zachována, že až na změnu v nejvyšší moci vládní ostatní zůstalo při starém. Srv. na př. pap. Oxy 281 z r. 20—50 po Kr., BGU 729 z r. 144 po Kr., BGU 578 z r. 189 po Kr., Lips. 10 z r. 240 po Kr. Srv. Koschaker I. c. str. 43.

¹⁵³⁾ Na tuto souvislost archidikasta se soudem chrematistů poukazuje i Mitteis I c. str. 8 a násl

¹⁵⁴⁾ Srv. na př. pap. Lond. III. p. 132, pap. Giss. I, 34, pap. Oxy 281. Tak zejména Koschaker, I. c. str. 21, i Mitteis, Grundz. str. 127, Schwarz I. c. str. 84. Pro listiny exekuční připisuje archidikastovi jistou omezenou vlastní kompetenci Wenger, Rechtshist. Pap. St. str. 151 vzhledem k pap. Oxy 281; k tomu srv. i Mitteis, Chrestom. str. 74.

¹⁵⁵⁾ Pro nejstarší dobu, na niž se vztahují pap. Magd. 18 a 23, nelze to tvrditi.

Jiná odchylka od práva doby římské týče se způsobu, jakým povolována byla exekuce opírající se o listiny exekuční. V době římské, jak bylo shora vylíčeno, povoloval exekuci praefekt nebo soudce jím delegovaný na pouhou žádost věřitelovu, nezkoumaje ji co do pravdivosti tvrzení žalobcova, a nevyslechnuv zejména ani dlužníka. Spokojoval se přísežným prohlášením žadatelovým, po případě projevem jeho, že vede exekuci na vlastní nekezpečí, τῷ ἰδίῳ κινθύνῳ“. Povolení exekuce nebylo však definitivní, nýbrž bylo vázáno výhradou, že se má výkonný orgán (stratég) před doručením exekučního výměru přesvědčiti o správnosti údajů věřitelových, zejména pak že má si dříve dáti předložiti listinu exekuční, jíž se věřitel v žádosti dovolával: „ἐὰν ὦσι γεγонуῖαι αἱ διγραφαί . . . περὶ τοῦ ἀλληθῆν εἶναι τὰ τῆς ἐντεύξεως δεδηλωμένα“. Proto též povolení exekuce nevyklučovalo možnost dalších obran dlužníkových (ἀντίρρησις) a sporů, jak písemné repliky žalobcovy, tak i ústního líčení mezi stranami. Za doby řecké bylo řízení exekuční rychlejší i účinnější. Ze všech tří shora podaných papyrů vychází na jevo, že povolení exekuce vysloveno bylo s konečnou platností již příslušným orgánem soudním, kterým nebyl sám král, nýbrž zvláštní tribunál soudní; to předpokládalo však zároveň, že žádost byla tímto soudem dříve náležitě prozkoumána, a že správnost tvrzení žadatelových, popíral-li je dlužník, jenž vždy byl k soudu před povolením exekuce obeslán,¹⁵⁶⁾ musila býti dostatečně prokázána. Dokladem toho jsou:

v pap. Fayumském slova: „ἀνα²⁸⁾καλεσάμενοι τὸν Θέωνα¹⁵⁷⁾ διὰ . . . ²⁹⁾λο[γ]ευτοῦ“;

v pap. Magd. 18 slova: „ἀνακαλέσασθαι Σιμίαν¹⁵⁸⁾ καὶ Κρούψ, δι' ὧν ἔλαβε τὰς δραχμάς“.

dále slova: „ἀποσταλῆναι τὰ ἀπομαρτυρηθέντα“,

rovněž slova: „(ἀποσταλῆναι) αὐτὸν Διογένην (= dlužníka) μετὰ τῶν ἐγγράπτων“,

dále slova: „ἐὰν ᾗ ταῦτα ἀλληθῆν“;

v pap. Magd. 23 slova: „ἀνακαλεσάμενον αὐτήν“ (= dlužníci)

dále: „ἐὰν ὁμολογῆ“;

rovněž dále slova: „ἐὰν ἀντιλέγει, ἀποστεῖλαι αὐτήν ἐπὶ Διοφάνην τὸν στρατηγόν“.

Měl se tedy soud před vydáním nálezu exekuci povolujícího všemi prostředky dle procesního řádu přípustnými, zejména předvoláním svědků, vyslechnutím dlužníka a pod. o pravém staví věci přesvědčiti.

Tím se též vysvětluje, proč mohlo v době řecké bezprostředně po vynesení nálezu exekučního samým soudem býti k okamžitému provedení exekuce přikročeno, jak toho zejména pap. Magd. 18, slova: „αὐτὸν ἀποδῶ μοι“ jsou dokladem. Nebyloť ani dalších obran (ἀντίρρησις) ani k nim

¹⁵⁶⁾ Srv. i pap. Tor. 13 z r. 147 př. Kr.: ²⁰⁾ „παραγίνεσθαι αὐτὸν ἐπὶ τὸ κριτήριον“.

¹⁵⁷⁾ Jedná se tu patrně o navrženém výslechu svědka (vedle listiny exekuční samé), neboť dlužníkem byl Θεοτεῖμος Φίλεος.

se pojícího nového řízení kontradiktorního. Lhůty pro odložení výkonu exekučního pro možný odpor dlužníkův odpadaly tím tedy samy sebou.

Mitteis¹⁵⁹⁾ soudí, že okamžitá exekuce proti dlužníkovi i byla přípustna jenom, jestliže se tento doznal; výklad ten opírá o větu „ἐὰν μὲν ὁ μολογῆ, πράξαντα αὐτὸν ἀποδοῦναι“ v pap. Magd. 23, z čehož pak dovozuje, že ve stejném restriktivním smyslu na případ doznání (ὁμολογεῖν) sluší vložiti i větu v pap. Magd. 18¹⁶⁰⁾ „ἐὰν ἢ ταῦτα ἀλλήθῃ, ἀποδοῖ μοι“, tedy slovo ἀλλήθῃ co synonymum k ὁμολογῆ. Výklad tento nepokládám však za zcela správný, ježto rčení ἐὰν ἢ ταῦτα ἀλλήθῃ má význam daleko širší, a není dosti odůvodněno, aby je slušelo omezovati jenom na konfessi. Slovně zahrnuje zajisté všechny i jiné přípustné prostředky důkazní; užití restriktivního výkladu však není na místě, neboť rozdíl mezi pap. Magd. č. 18 a pap. Magd. 23 jest činěn úmyslně, a to z dobrých důvodů, jež souvisejí s úřední kompetencí orgánů, o něž se v obou papyrech jedná. V papyru Magd. č. 23 jest to totiž jenom ἐπιστάτης, tedy nejnižší, místní správní úřad (srv. Mitteis Grundz. str. 9, 13), jenž má býti zmocněn, aby dlužníci exekučně vydal věřiteli, ovšem ale jenom v tom jediném případě, jestliže se ona dozná. Bude-li odporovati, musí ji odeslati strategovi, aniž by zkoumal a rozhodoval o tom, či tvrzení „ἢ ἀλλήθῃ“. Naproti tomu však v pap. Magd. 18 jest to strateg, respektive „τὸ κἀθηκον κριτήριον“¹⁶¹⁾ jemuž náleží o exekuci rozhodnouti i v tom případě, když bude dlužník odporovati, a přesvědčiti se o tom, co jest vůbec pravdou, „ἀλλήθῃ“, ne jen o tom, co bylo doznáno. Z obou papyrů plyne tedy pro starší dobu Ptolomejskou tento důsledek: Uznal-li dlužník dluh prokázaný exekuční listinou za správný, mohl již samým epistatem, k němuž byl co zástupci stratega předvolán, býti věřiteli ihned exekučně vydán; pap. Magd. 23. Popřel-li dluh, musil býti odeslán strategovi, který záležitost předložil k rozhodnutí a vydání nálezu exekučního příslušnému sborovému soudu; pap. Magd. 18 i 23.

Rozdíl mezi dobou řeckou a dobou v řízení římskou opírajícím se o listiny exekuční znázorňuje následující přehledné srovnání:

Doba řecká.

I. Předběžné stadium.

Soukromá upomínka věřitelem v pozdější době: „πλεονάκις ἀπητή-μενος v pap. Fayum. č. 11.

Doba římská.

Úřední upomínka prostřednictvím archidikasta, stratega a hypéréta, t. zv. διαστολικόν, proti němuž mohl se stejnou cestou dlužník ohraditi, ač toho nebylo potřebí.

¹⁵⁸⁾ I zde se jedná patrně o slyšení svědků.

¹⁵⁹⁾ Chrestom. str. 8 pozn. 7 k pap. Magd. 21 a pozn. k ř. 5 pap. Magd. 18.

¹⁶⁰⁾ Srv. k tomuto papyru a stran kompetence stratega za Ptolomaeovců též Semeka Ptolom. ProzeBrecht str. 51 a násl.

¹⁶¹⁾ Jistá nepřesnost jest ovšem v pap. Magd. 18 potud, že žadatel předpokládá, že strateg sám bude o sporu rozhodovati, což jest ovšem, jak ze subscriptce strategovy

II. Povolení exekuce.

Žádost věřitele adresovaná formálně králi (královským manželům), věcně však náležející sborovému soudu (καθηκον δικαστήριον), jímž bylo buď κοινοδίκιον nebo (v době pozdější) οἱ ἐπὶ τῶν τόπων χρηματισταί.

Žádost dodá se nejprve strategovi, který předvolá dlužníka, bydlí-li v místě, k sobě, je-li jinde, k místnímu úřadu (ἐπιστάτης τῆς κόμης). Uznal-li dlužník dluh, povolí sám strateg nebo jeho zástupce (ἐπιστάτης) exekuci (ἐὰν ὁμολογῆ v pap. Magd. 23). Jinak o tom rozhodne s konečnou platností soud, přesvědčiv se přípustnými důkaznými prostředky o správnosti pohledávky věřitelovy.

Proti rozhodnutí soudu o povolení exekuce není pravidelného opravného prostředku.

Jen výjimkou mohl se snad dlužník ještě mimořádné pomoci samého krále dovolati.¹⁶²⁾

Žádost věřitele praefektovi, jenž o ní rozhoduje sám nebo delegovaným soudcem. Delegátem bývá obyčejně archidikastes.

Exekuce se povolí dekretem, χρηματισμός ἐνεχυρασίας, aniž jest věc vyšetřována a dlužník slyšen. Povolení dá se však s výhradou, že se výkonný orgán (strateg), dříve než dekret dodá dlužníkovi, přesvědčí o správnosti tvrzení žadatelova, zejména aspoň nahlédnutím do listiny exekuční. Exekuce povoluje se na nebezpečí žadatele, τῷ ἰδίῳ αὐτοῦ κινδύνῳ“.

Proti povolení exekuce má exekut obranu zvanou ἀντίρρησις, nepochybně do určité lhůty, na niž může věřitel odpověděti replikou; o sporu dojde k ústnímu jednání před praefektem nebo jeho delegátem, jenž vynese konečné rozhodnutí o tom, zda dekret exekuci povolující se zachovává v platnosti čili nic.

III. Provedení exekuce.

K exekuci přikročí se ihned po rozhodnutí soudu; ježto exekuce jest v první řadě personální, vydá se prostě dlužník — v době starší — věřiteli (ἀποδοῦναι μοι αὐτὸν), nebo odvede se — v pozdější době — do vězení (συνέχεσθαι).

Po doručení exekučního dekretu a uplynutí stanovené (snad) lhůty bylo zůstaveno věřiteli, aby prostřednictvím stratega dožádal se soudních vykonavatelů (πράκτορες τῶν ξενικῶν) za provedení exekuce, jež byla výhradně exekucí majetkovou.

vyplývá, mylné. Byl sic exekučním, ne však sám rozhodujícím orgánem. Srv. Wenger l. c. str. 125. Správný text žádosti jest v pap. Fayum č. 11.

¹⁶²⁾ Na to poukazuje z této doby pap. Rein. 7 z r. 141 př. Kr., v němž exekut žádá za zrušení exekuce: „μηδεμίαν εἶναι παρ' ἐμοῦ πράξιν“. Srv. o něm shora str. 41 p. 128. Jedná se již o vykonanou exekuci, srv. „κινδυνεύων δοῦλος γενέσασθαι χάρι τῶν διαπεπραγμένων εἰς με“.

Vedle toho může věřitel prostřednictvím vykonavatelů i majetkovou exekuci dáti provést zabavením věci dlužníkových (τῶν ὑπαρχόντων αὐτοῦ), o čemž se vyhotoví zájemný zápis.

Také z doby byzantské (srv. shora str. 5, 11) dochovaly se některé listiny exekuční. Přes to však jest velmi pochybno, zda ještě v této pozdní periodě potrvalo zvláštní exekuční řízení tak, jak bylo vyliceno pro dobu římskou. V papýrech datujících z doby byzantské není po něm památky. Nepochybně vzalo za své unifikacími reformami císařského absolutismu.¹⁶³⁾ Existence exekučních klausulí v některých listinách této doby není tomuto názoru na překážku. Známoť jet, že v papýrech již doby římské, a tím více i v pozdějších vyskytují se dosti zhusta ustanovení, jež nemají již praktického významu, anebo se do listin svým obsahem naprosto nehodí.¹⁶⁴⁾ Jsou to namnoze též pouhé přežitky starších právních institucí, jež se jenom pisatelským konservatismem i v dobách pozdějších dochovávaly, ač zatím původního praktického významu pozbyly. Tak již pro exekuční výhradu doby římské nemůže býti pochybno, že obyčejný, v exekučních listinách této doby ještě stále se vyskytující text její: „ἡ πράξις ἔστω ἕξ ἔμοῦ (τοῦ δεδανεισμένου) καὶ τῶν ὑπαρχόντων“, měl právní význam ještě jenom pro druhou část této doložky, kdežto první polovice její, kterou se věřiteli vyhrazuje okamžitá exekuce osobní, jest již jenom pouhým reflexem poměrů doby Ptolomejské. Znění exekuční výhrady přes to však zůstalo tak, jak se vyskytovalo ve starších vzorcích smluvních, třeba že podstatná část jeho stala se zatím bezobsažnou průpovědí co neškodné sic, ale též zcela bezvýznamné superfluum.¹⁶⁵⁾

A co platí za doby římské o první polovici exekuční výhrady, to možno souditi pro dobu byzantskou o ní celé: jest jen prázdným ustano-

¹⁶³⁾ Srv. Mitteis Chrestom. str. 69 a Grundz. str. 121. Na tyto novoty co do řízení na základě listin exekučních poukazuje snad pap. Oxy č. 71 z r. 303 po Kr. Věřitel domáhá se zaplacení peněžního deposita a žádá praefekta, aby prostřednictvím stratega nebo jiného delegáta dal dlužníkům majetek zabaviti srv. slova „ἐνεχύρων λήμψεως“. Nelze však zcela určitě říci, že jedná se skutečně o listinu exekuční, jak soudí Wenger R. Papyrusstud. str. 125, neboť v žádosti dovolává se věřitel jenom toho, že mu zaplacení slíbeno bylo „ἀνευ δίκης καὶ κρίσεως καὶ πάσης ὑπερθέσεως“.

¹⁶⁴⁾ To platí zejména o četně se vyskytujících stipulačních klausulích „ἐπιρωτηθεὶς ὡμολόγησα“ ve smlouvách reálních a konsensuálních, ano dokonce i v testamentech; srv. na př. testament v pap. Lips. č. 29 z r. 295 po Kr.: „Τὸ ἑλληνικὸν ἰβ[ροῦλ]ημα κύριον . . . ὡς ἐν δημοσίῳ ἀρχεῖῳ κατακείμενον, καὶ ἐπε[ρωτ]ηθεῖσα νοοῦσα καὶ φρονοῦσα ὡμολόγησα“.

¹⁶⁵⁾ Koncem 6. stol. po Kr. zdá se však, že užívání této stilisace s exekuční doložkou začíná mizeti; tak na př. ani při peněžní zápůjčce v pap. Oxy č. 1042 z r. 578 po Kr. již se nevyskytuje.

vením, jež přejímáno bylo písařskou setrvačností ze starých listinných formulářů. Mnohé nasvědčuje tomu, že rčení „πράξις καθάπερ ἐκ δίκης“ vžilo se do notářské praxe tou měrou, že stalo se takřka typickou součástí každého právního projevu, jímž ukládal se někomu závazek platiti určitou summu peněz. Tak na př. doložky exekuční objeveny bly dokonce i na náhrobkách nalezených v oblasti hellenské,¹⁶⁶⁾ jichž inskripce ukládají se peněžité pokuty „καθάπερ ἐκ δίκης“ každému kdo by náhrobek poškodil; na př. v nápise na náhrobku Simenském v Lycii¹⁶⁷⁾ (C. I. G. III 4300 v) vyhrožuje se pachateli: „ἀποτεισάτω ἐπίτιμον τῷ δήμῳ δραχμᾶς —, τῆς προσαγγελίας οὔσης παντὶ τῷ βουλομένῳ ἐπὶ τῷ ἡμίσει καθάπερ ἐκ δίκης“. O tom, že exekuční výhrada, takovým jednostranným projevem stanovená, měla po právní stránce cenu více než problematickou, nebude asi pochyby, a možno ji vysvětliti jen tím, že stala se v praxi něčím tak běžným, že jí používáno bylo namnoze i na poměry, na něž se svým obsahem ani nehodila. Mitteis¹⁶⁸⁾ shledává ještě v některých místech Justiniánského kodiku¹⁶⁹⁾ jistý vztah k listinám exekučním. Avšak ne zcela právem, neboť jedná se v nich veskrze o zákaz soukromé, mimoúřední exekuce, kteráž nemá s řízením na základě listin exekučních co takových přímé souvislosti.

¹⁶⁶⁾ V řeckých osadách Malé Asie; srv. k tomu Mitteis, Reichsr. str. 410.

¹⁶⁷⁾ Srv. k tomu Mitteis l. c.

¹⁶⁸⁾ Reichsrecht str. 431.

¹⁶⁹⁾ Jsou to: l. 3 C. de pign. et hyp. 8, 13 (14); l. 9 C. de obl. et act. 4, 10; l. 1, C. ut nemini liceat 2, 16 (17); l. 1 C. ne pro dote 5, 22; l. 9 C. soluto matr. 5, 18; l. 14 C. de pactis 2, 3; l. 6 C. de bon. auct. iud. pos. 7, 72 a l. 9 C. de a. et r. pos. 7, 32.

Seznam papyrů, jichž jest se dovoláváno.

The Amherst Papyri. (Amh.)

32 str. 9, str. 16 p. 44.
85 str. 18 p. 49.

Pap. Basel. (Bas. Inv.)

7 str. 16 p. 41, str. 43 p. 135.

Berliner griechische Urkunden. (BGU.)

13 str. 8 p. 21, str. 11, 20, 21.
69 str. 16 p. 41.
70 str. 16 p. 44.
88 str. 36 p. 104.
114 str. 16 p. 43.
183 str. 6 p. 8, str. 17 p. 47.
189 str. 16 p. 43, 44.
231 str. 32 p. 94^a).
272 str. 6 p. 13, str. 8 p. 20, str. 16 p. 44.
308 str. 18 p. 49.
316 str. 6 p. 10, str. 8 p. 21, str. 11 p. 27, str. 12, str. 20 p. 55, str. 21, str. 29 p. 81.
339 str. 6 p. 8, str. 16, p. 41.
364 str. 18 p. 49.
538 str. 18 p. 49.
578 str. 5 p. 8, str. 15 p. 39, str. 16 p. 41, str. 29, str. 32, 33, str. 48 p. 152.
702 str. 15 p. 38.
729 str. 8 p. 22, str. 17, 27, 48 p. 152.
741 str. 6 p. 13, str. 16 p. 41, str. 43 p. 135.
856 str. 6 p. 8, str. 17 p. 46.
887 str. 20 p. 54.
888 str. 29 p. 82, str. 32 p. 94^a), str. 43.
970 str. 25 p. 68, str. 32 p. 94, str. 40 p. 117.

989 str. 16 p. 41.
998 str. 20 p. 55.
1038 str. 25 p. 68, str. 39, 40, str. 42 p. 132.
1045 str. 6 p. 8, str. 17 p. 47.
1050 str. 5 p. 8, str. 13 p. 33, str. 17 p. 47, str. 33.
1053 str. 16 p. 41, str. 26 p. 71, str. 30 p. 85.
1055 str. 16 p. 41.
1057 str. 8 p. 20, str. 16 p. 41, str. 23, 26, str. 30 p. 85.
1058 str. 13 p. 33, 34, str. 14 p. 35, 37, str. 19 p. 51.
1106 str. 13 p. 33, str. 19.
1115/9 str. 30 p. 85.
1117 str. 13 p. 33, str. 14 p. 37, str. 18 p. 50, str. 26 p. 71.
1121 }
1133 } str. 30 p. 85.
1142 }
1143 }
1145 str. 8 p. 20, str. 16 p. 41, str. 26 p. 71, str. 28 p. 77, str. 31.
1146 str. 8 p. 20, str. 13 p. 33, str. 19, str. 26 p. 71, str. 30 p. 85.
1147 str. 13 p. 33, str. 16 p. 41, str. 30 p. 85.
1150 }
1151 } str. 30 p. 85.
1156 }
1158 str. 43 p. 135.

Corpus Papyrorum Raineri. (C. P. R.)

24 str. 5 p. 8, str. 17 p. 47.
27 str. 17 p. 47.
28 str. 6 p. 13, str. 7 p. 15, str. 17 p. 47.
29 str. 17 p. 46.
30 str. 5 p. 5, str. 6 p. 10, str. 17 p. 47, str. 26, 27.

35 }
37 } str. 18 p. 49.
39 }

Elephantine-Papyri.
(P. Eleph.)

č. 1 str. 4, 5, 9 p. 22, str. 17, 27.

Fayûm towns.

11 str. 9 p. 23, str. 25 p. 68, str. 37,
str. 44, 45, str. 46 p. 144, str. 48,
49, 50, 51 p. 161.

Papiri Fiorentini.
(P. Flor.)

1 str. 6 p. 8, str. 16 p. 41, str. 42 p. 133,
str. 43.
28 str. 6 p. 13, str. 7 p. 15, str. 16 p. 41.
46 str. 13 p. 32, str. 15 p. 38, str. 16
p. 41.
56 str. 14, str. 25 p. 68, str. 43 p. 135.
86 str. 14 p. 34, str. 16 p. 41, str. 29
p. 82, str. 32 p. 92, 94^a), str. 42, 43
p. 135.

Les papyrus de Genève.
(P. Gen.)

21 str. 13 p. 33.

**Griech. Papyri im Museum d. Ober-
hess. Geschichtsvereines zu Giessen.**
(P. Giess.)

34 str. 15 p. 40, str. 32 p. 91, str. 34
p. 98, str. 40 p. 117, str. 41 p. 124,
125, str. 48 p. 154.
37 str. 5 p. 6.
50 str. 18 p. 49.
53 str. 8 p. 20, str. 16 p. 41, str. 29
p. 81.

The Hibeh Papyri.
(P. Hib.)

32 str. 42 p. 131.
34 str. 27 p. 75, str. 28 p. 77.
73 str. 7, str. 28 p. 77.
84^a) str. 6 p. 11, str. 9 p. 23, str. 12
p. 31, str. 15 p. 38, str. 26.
85 str. 18 p. 49.
89 str. 7 p. 16, 17.

90 } str. 7 p. 16, 17, str. 12 p. 31.
91 }
92 str. 7 p. 16, 17, str. 9, 10, 22, 23,
29 p. 83.
95 str. 6 p. 12.
111 str. 42 p. 131.
124 } str. 6 p. 12.
126 }

Papyrus Leydensis.

str. 16 p. 41.

**Griech. Urkunden der Papyrus-
sammlung zu Leipzig.**
(P. Lips.)

3 }
4 } str. 20 p. 54.
6 }
10 str. 14 p. 37, str. 15 p. 39, 41, str. 32
p. 94, str. 36 p. 104, str. 42 p. 133,
str. 48 p. 152.
11 str. 13 p. 33, str. 16 p. 41.
13 str. 29 p. 81.
18—24 str. 18 p. 49.
29 str. 52 p. 164.
45—56 str. 22 p. 60.
120 str. 25 p. 70, str. 40, 42.
invent. č. 244, str. 23 p. 62.

Greek papyri in the Brit. Museum.
(P. Lond.)

II p. 6 str. 29 p. 83.
206 str. 15 p. 38, str. 17 p. 46.
208 str. 17 p. 46.
211 str. 13 p. 33, str. 20.
219/220 str. 6 p. 8, str. 13 p. 32, str. 16
p. 41, str. 22, str. 26 p. 71.
221 str. 13 p. 32, str. 15 p. 38, str. 16
p. 41, str. 26 p. 71.
317 str. 11 p. 26, str. 12, str. 20 p. 54,
str. 21 p. 56.
III. p. 132 str. 32 p. 92, 93, str. 34
p. 99, str. 140 p. 117, str. 41 p. 122,
123, str. 48 p. 154.
175 str. 6 p. 8, str. 17 p. 46.
229 str. 29, p. 82.

Papyrus de Magdola.
(P. Magd.)

14 str. 16 p. 5 43.
17 str. 37 p. 105.

18 str. 25 p. 68, str. 28 p. 76, str. 46, 47,
48 p. 151, str. 49, 50.
21 str. 24 p. 65, str. 50 p. 159.
23 str. 25 p. 68, str. 46, 47—50.

The Oxyrynchos—Papyri.
(P. Oxy.)

68 str. 34, 35, 36 p. 104, str. 41, 42
p. 129.
71 str. 8 p. 20, str. 52 p. 163.
101 str. 13 p. 31, str. 18 p. 49.
103 str. 13 p. 31, str. 18 p. 49, str. 27,
p. 74.
138 str. 5 p. 5, str. 8.
143 str. 26 p. 71.
237 str. 21 p. 57.
240 str. 18 p. 49.
259 str. 28 p. 77, 78, str. 29 p. 83.
267 str. 6 p. 8, str. 17 p. 47.
269 str. 15 p. 38, str. 17 p. 41.
270 str. 6 p. 13, str. 7 p. 15, str. 13
p. 34, str. 21, str. 23 p. 63, str. 43
p. 135.
274 str. 42 p. 134, str. 43 p. 136, 138.
278 str. 8 p. 20, str. 9 p. 22, str. 18.
281 str. 13 p. 33, str. 28 p. 77, str. 30,
37, str. 48 p. 152, 154.
286 str. 10, str. 13 p. 33, str. 29, str. 32
p. 92.
485 str. 32 p. 94^a), str. 43 p. 135.
496 str. 6 p. 13, str. 7 p. 15, str. 13
p. 33, str. 17 p. 47.
499 } str. 18 p. 49.
501 }
506 str. 6 p. 8, 9, str. 16 p. 41, str. 42
p. 132, str. 43 p. 135.
712 str. 14 p. 34, str. 25 p. 70, str. 39
p. 114, str. 40, 42.
728 } str. 18 p. 49.
729 }
730 str. 6 p. 13, str. 13 p. 34, str. 18
p. 49.
741 str. 6 p. 15.
1036 str. 13 p. 33, str. 18 p. 49.
1039 str. 17 p. 46.
1040 str. 12 p. 31.
1041 str. 23, 29 p. 81.
1042 str. 52 p. 165.

**Brunet de Presle, Notices et extraits
des manuscrits grecs.**
(P. Par.)

7 str. 5 p. 8, str. 12 p. 31, str. 13, p. 33.
8 str. 16 p. 43.

**Th. Rheinach, Papyrus grecs et
demptotiques.**
(P. Reinach.)

3 }
4 } str. 5 p. 6.
6 }
7 str. 19, 27, 28, 41 p. 126, str. 51
p. 162.
9 } str. 9 p. 22.
10 }
13 str. 8 p. 20.
14 str. 9 p. 23, str. 10, 12 p. 31, str. 15
p. 38.
15 str. 9 p. 23.
20 str. 8 p. 20, str. 9 p. 23, str. 12
p. 31, str. 15 p. 38.
22 }
23 } str. 9 p. 23.
24 }
26 str. 8 p. 20, str. 9 p. 23, str. 12 p. 31,
str. 16 p. 42, str. 25 p. 71.
28 } str. 9 p. 22.
29 }
30 str. 9 p. 23, str. 19.
31 str. 9 p. 23.

The Tebtynis Papyri.
(P. Teb.)

5 str. 6 p. 12, str. 27 p. 75.
104 str. 13 p. 33.
388 str. 16 p. 43.
389 str. 16 p. 44.
390 str. 13 p. 32, str. 16 p. 41.
444 str. 16 p. 43.

**Papyri graeci R. Taurinensis Musei
Aegyptii.**
(P. Tor.)

13 str. 14 p. 37, str. 16 p. 43, str. 46
p. 143, str. 47 p. 148, str. 49 p. 154.

REV15

ÚK PrF MU Brno

3129S04371